અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==

[૨૦૧૩] ૪ એસ.સી.આર. ૫૯૫

ઇટાલી ગણરાજ્ય તથા અન્ય.

વિ.

ભારત સંઘ અને અન્યો.

(રિટ અરજી (સી) નં. ૧૩૫/૨૦૧૨ વગેરે)

જાન્યુઆરી ૧૮, ૨૦૧૩

[અલ્તમાસ કબીર, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ અને જે. ચેલમેશ્વર, ન્યાયાધીશો]

આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદો:

ભારતના કેરળ રાજ્યના સમુદ્ર કિનારાથી આશરે ૨૦.૫ નોટિકલ માઈલના અંતરે ગોળીબારીની ઘટના – ઇટાલીના વેપારી જહાજ પર તહેનાત ઇટાલીના નૌકાદળના કર્મચારીઓ દ્વારા ગોળીબારી – જેના પરિણામે ભારતીય માછીમારી વહાણમાં સવાર બે વ્યક્તિઓના મરણ નિપજ્યા – કેરળ રાજ્યમાં બે અધિકારીઓ વિરુદ્ધ ભા.દં.સં.ની કલમ ૩૦૨/૩૪ હેઠળ એફ.આઈ.આર. નોંધાઈ – રાજ્ય

પોલીસે મામલાની તપાસ કરી અને આરોપીઓની ધરપકડ કરી – આરોપીઓ દ્વારા એફ.આઈ.આર. નોંધવા, મામલાની તપાસ કરવા અને આરોપીઓની ધરપકડ કરવા બાબતે કેરળ રાજ્યના અધિકારક્ષેત્રને પડકારતી બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ રિટ અરજી – રિટ અરજી બાકી હોવા દરમિયાન આરોપીઓ વિરુદ્ધ ઇટાલીમાં ઇટાલિયન દંડ સંહિતા હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી પણ શરૂ કરવામાં આવી – ઇટાલીના કોન્સુલ જનરલે દાવો કર્યો કે આરોપીઓ ઉપર ઇટાલીને વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર છે અને તેમણે સત્તાવાર હોદ્દામાં કાર્ય કર્યું હોવાથી તેઓ સાર્વભૌમ તથા કાર્યોત્પન્ન મુક્તિના હકદાર છે – વડી અદાલતના ચુકાદા બાકી હોવા દરમિયાન, ઇટાલીયન પ્રજાસત્તાકે એ જ રાહતો માટે બંધારણની કલમ ૩૨ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લીધો – કારણ કે બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની રિટ અરજી નામંજૂર કરવામાં આવી, તેથી એસ.એલ.પી. પણ દાખલ કરવામાં આવી – નિર્ણય: કેરળ રાજ્ય દ્વારા કરાયેલ કાર્યવાહી અધિકારક્ષેત્ર વિના હતી, કારણ કે ઘટના સંલગ્ન ક્ષેત્રની અંદર બની હતી, જેના ઉપર રાજ્યને અધિકારક્ષેત્ર ન હતું – તેમજ આ મામલામાં બે સાર્વભૌમ દેશો સંકળાયેલા હતા અને એક દેશમાં આરોપીઓ વિરુદ્ધ પહેલેથી જ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી, તેથી સંઘીય એકમના એક ઘટક તરીકે કેરળ રાજ્યને આરોપીઓનો વિચારણ ચલાવવાનો અધિકાર ન હોત – 'સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ચાર્ટરો અનુસાર રાજ્યો વચ્ચે કુટુંબ સંબંધો અને સહકાર સંબંધિત આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના સિદ્ધાંતો અંગેની જાહેરાત'નું પાલન સંઘીય સ્તરે થવું જોઈએ, પ્રાદેશિક સ્તરે નહીં – આ ઘટનાને

યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની કલમ ૯૭ના અર્થમાં "નૌસંચાલન સંબંધિત ઘટના" તરીકે કહી શકાય નહીં – સંલગ્ન ક્ષેત્ર સુધી ભા.દં.સં. અને દં.પ્ર.સં.ની જોગવાઈઓના વિસ્તરણના બળે, ભારત સંઘને આરોપીઓ અંગે સંજ્ઞાન લેવા, તપાસ કરવા અને તેમનો વિચારણ ચલાવવાનો અધિકાર છે – પરંતુ તે જ બાબત યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની કલમ ૧૦૦ની જોગવાઈઓને આધીન છે – મામલાના વિચારણ માટે ભારત સંઘને વિશેષ અદાલત રચવાનો નિર્દેશ – આરોપીઓ યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની કલમ ૧૦૦ની જોગવાઈઓનો આશરો પણ લઈ શકે, ત્યારબાદ ઘટનાની તપાસ કરવા તથા ભારતમાં અદાલતોને આરોપીઓનો વિચારણ ચલાવવાનો અધિકારક્ષેત્ર છે કે નહીં તે પ્રશ્ન પર વિચાર કરવામાં આવશે – જો એવું જાણવા મળે કે ભારત તેમજ ઇટાલી બન્ને દેશોને આ મામલે સમકાલીન અધિકારક્ષેત્ર છે, તો આ ચુકાદામાં આપેલ નિર્દેશો યથાવત રહેશે – દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ – કલમો ૩૦૨, ૩૦૭, ૪૨૭ સહપઠિત કલમ ૩૪ – ખંડીય તટના મહાદ્વીપીય શેલ્ફ પરના દરિયાઈ નૌસંચાલન અને સ્થિર મંચોની સલામતી વિરુદ્ધના ગેરકાયદેસર કૃત્યોના દમન અંગેનો અધિનિયમ, ૨૦૦૨ – કલમ ૩ – સમુદ્રના કાયદા અંગેનું સંયુક્ત રાષ્ટ્ર કન્વેન્શન, ૧૯૮૨ – કલમો ૯૭ અને ૧૦૦ – સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ – સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ચાર્ટરો અનુસાર રાજ્યો વચ્ચે કુટુંબ સંબંધો અને સહકાર સંબંધિત આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના સિદ્ધાંતો અંગેની જાહેરાત – ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦ – કલમ ૨૯૭.

અરજદાર નં. ૨ અને ૩ તથા રિપબ્લિક ઑફ ઇટલીના નૌકાદળ સ્ટાફના અન્ય ચાર અધિકારીઓને ઇટાલિયન ધ્વજ ફરકાવતી વેપારી જહાજમાં તહેનાત કરવામાં આવ્યા હતા. આ તહેનાતી રિપબ્લિક ઑફ ઇટલીના સરકારી અધિનિયમ અનુસાર કરવામાં આવી હતી, જે આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદ્રમાં સમુદ્રી લૂંટફાટથી ઇટાલિયન જહાજોની સુરક્ષા માટે અમલમાં લાવવામાં આવ્યો હતો. કેરળ રાજ્યના સમુદ્ર કિનારાથી આશરે ૨૦.૫ નોટિકલ માઈલના અંતરે, કેરળ રાજ્યની બહારના સમુદ્રી વિસ્તારમાં, ઇટાલિયન જહાજે એક ભારતીય માછીમારી નૌકાને ચાંચિયા જહાજ હોવાનું ભ્રમ પામી તેના પર ગોળીબાર કર્યો હતો. આ ગોળીબારના કારણે ભારતીય માછીમારી નૌકામાં રહેલા બે વ્યક્તિઓનાં મૃત્યુ થયા હતા. કેરળ રાજ્યના પોલીસ મથકે ભારતીય દંડ સંહિતા ની કલમ ૩૦૨/૩૪ હેઠળ એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી.

ઇટાલી પ્રજાસત્તાકે કેરળ રાજ્ય તથા રાજ્ય પોલીસને એફ.આઈ.આર. નોંધવાની અને તપાસ ચલાવવાની તથા તેમની ધરપકડ કરવાની અધિકારક્ષેત્રને પડકારતી રિટ અરજી દાખલ કરી હતી. તેમણે અધિકારક્ષેત્ર વિના, કાયદાના વિરુદ્ધ, રદબાતલ અને અમાન્ય હોવાના આધાર પર એફ.આઈ.આર. રદ કરવાની પ્રાર્થના કરી હતી. વડી અદાલતે ચુકાદો અનામત રાખ્યો હતો. આ દરમિયાન, અરજદારોએ આ અદાલત સમક્ષ તે જ રાહતો માગતી રિટ અરજી દાખલ કરી હતી.

રિટ અરજી કલમ ૩૨ હેઠળ લંબિત હોવા દરમિયાન, રાજ્ય પોલીસે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ વિરુદ્ધ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમો ૩૦૨, ૩૦૭, ૪૨૭

સહવાંચિત કલમ ૩૪ હેઠળ તથા કોન્ટિનેન્ટલ શેલ્ફ પર સમુદ્રી નૌકાચલનની સુરક્ષા અને સ્થિર મંચોની સલામતી વિરુદ્ધ ગેરકાયદેસર કૃત્યોના દમન અધિનિયમ, ૨૦૦૨ની કલમ ૩ હેઠળ આરોપપત્ર દાખલ કર્યું. જ્યારે વડી અદાલતે રિટ અરજી ફગાવી દીધી, ત્યારે આ અદાલત સમક્ષ વિશેષ અનુમતિ અરજી દાખલ કરવામાં આવી.

મુખ્યત્વે અરજીકર્તા નં. ૨ અને ૩ તરફથી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય પોલીસને આ ઘટનાની તપાસ કરવાની કોઈ અધિકારિતા નહોતી; કે જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના દૃષ્ટિકોણે, આરોપીઓનો કેસ ચલાવવાની અધિકારિતા ભારતીય અદાલતોને નહીં પરંતુ ઇટાલી પ્રજાસત્તાકની અદાલતોને હતી, કારણ કે ઘટના ભારતના પ્રદેશની સીમા બહાર એવી જગ્યાએ બની હતી જ્યાં સુધી ભારતની સર્વભૌમ સત્તા વિસ્તરતી નહોતી; કે સંસદ પોતાની દ્વારા ઘડાયેલ કાયદાઓનો અમલ ભારતના પ્રદેશની બહાર સુધી વિસ્તારી શકતી નથી; કે બે ભારતીયોના મૃત્યુમાં પરિણામેલ ઘટના, સમુદ્રના કાયદા બાબત સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પરિષદ (યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.) ના કલમ ૯૭ ના અર્થમાં 'નૌવહન સંબંધિત ઘટના' હતી.

રિટ અરજીઅને વિશેષ પરવાનગી અરજીનો નિકાલ કરતાં, અદાલતે ધારિત કર્યું:

અલ્તામસ કબીર (સીજેઆઈ) મુજબ:

૧. ભારતને તેની ઘરઆંગણે કાનૂન વ્યવસ્થા તેમજ જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂન હેઠળ, તે આધારરેખાથી, જેના આધારે પ્રાદેશિંક જળોની પહોળાઈ માપવામા આવે છે, ત્યાંથી ૨૪ નોટિકલ માઇલ સુધી સાર્વભૌમત્વના અધિકારોનો ઉપયોગ કરવાનો અધિકાર છે. એકમાત્ર નિશ્ચિત હેતુઓ માટે જ તે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની અંદર સાર્વભૌમ અધિકારોનો ઉપયોગ કરી શકે છે. [ફકરો ૧૦૦] [૬૫૬–ઈ–એફ]

૨. જે વિસ્તારમાં કોઈ દેશ સાર્વભૌમત્વનો ઉપયોગ કરે છે, ત્યાં બે કાયદાઓ વચ્ચે વિસંગતિ ઊભી થાય ત્યારે તેના પોતાના કાયદાઓ અન્ય કાયદાઓ પર પ્રભુત્વ ધરાવે છે. બીજી તરફ, કોઈ રાજ્યને કોઈ વિસ્તારમાં એવા સાર્વભૌમ અધિકારો હોઈ શકે છે, જે સંપૂર્ણ સાર્વભૌમત્વ સુધી પહોંચતા ન હોય, જેમ કે વર્તમાન કેસમાં, જ્યાં સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ અને યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ બન્નેની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં, પ્રાદેશિક જળના માપ માટેની આધારરેખાથી ૨૦૦ નૉટિકલ માઇલ સુધી વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રનો વિસ્તાર થાય છે. જોકે, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૮૮અની જોગવાઈઓ વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી છે, તેમ છતાં તે જોગવાઈઓ અધિનિયમ હેઠળ “નિર્ધારિત વિસ્તારો” તરીકે જાહેર કરાયેલા વિસ્તારો સુધી જ વિસ્તરે છે, જે સમુદ્રમાં અને સમુદ્રતળ નીચે આવેલા કુદરતી સંસાધનોના અન્વેષણ અને શોષણના હેતુસર ૨૦૦ નૉટિકલ માઇલની હદ સુધી બનાવવામાં આવેલી સ્થાપનાઓ અને કૃત્રિમ દ્વીપો સુધી મર્યાદિત છે, જેમાં દેશના

ખંડીય પટ્ટાનો સમાવેશ કરતો વિસ્તાર પણ આવે છે. તેમ છતાં, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર ઊંચા સમુદ્રનો જ ભાગ રહે છે, જેના ઉપર કોઈપણ રાષ્ટ્ર સાર્વભૌમત્વનો ઉપયોગ કરી શકતું નથી. [પરા ૯૬] [૬૫૪–ઈ–એચ; ૬૫૫–અ]

૩. ભારત હસ્તાક્ષરકર્તા હોવાથી, તે યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવા અને આંતરિક કાયદા સાથે કોઈ વિસંગતિ ન હોય તો તે જ લાગુ કરવાની બાધ્યતા ધરાવે છે. આ સંદર્ભમાં, બંને દેશોએ કન્વેન્શનના કલમ ૯૪ ની જોગવાઈઓને આધીન થવું પડી શકે છે, જે ફ્લેગ સ્ટેટની ફરજો અંગે છે અને વિશેષ કરીને ઉપકલમ (૭) માં એવી જોગવાઈ છે કે દરેક રાજ્યએ પોતાના ધ્વજ હેઠળ ચાલતા જહાજ સાથે સંકળાયેલા અને બીજા રાજ્યના નાગરિકોના મૃત્યુ અથવા ગંભીર ઈજાને કારણ બનેલા ખુલ્લા સમુદ્ર પરના દરેક સમુદ્રી અકસ્માત અથવા નૌકાસંચાલન સંબંધિત ઘટનાની તપાસ કરાવવી જોઈએ. વધુમાં, એવી પણ જોગવાઈ છે કે આવા કોઈ સમુદ્રી અકસ્માત અથવા નૌકાસંચાલન સંબંધિત ઘટનાની બાબતે બીજા રાજ્ય દ્વારા યોજાયેલી કોઈપણ તપાસના સંચાલનમાં ફ્લેગ સ્ટેટ અને તે અન્ય રાજ્ય પરસ્પર સહકાર આપશે. [ફકરો ૯૭] [૬૫૫–એ–ડી]

૪. કલમ ૯૭ માં આવેલ "નેવિગેશનની ઘટના" એવો પ્રયોગ એવો વિસ્તૃત અર્થ આપી શકાતો નથી કે તે એક ફોજદારી કૃત્યને આવરી લે, જેમાં ભારતીય ધ્વજ ફરકાવતું ન હોવા છતાં ભારતીય માછીમારી વહાણ પર સવાર બે ભારતીય માછીમારોની હત્યા સંકળાયેલી હોય. જો કશી રીતે હોય તો, સંમતિપત્રની કલમ ૧૦૦ ત્યારે અને તેવી સ્થિતિમાં લાગુ પડી શકે, જ્યારે અને જો દરિયાઈ

લૂંટારૂઓના હુમલાની આશંકા અંગેનું બચાવ પક્ષનું વર્ણન નીચલી અદાલત દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે. [ફકરો ૯૫] [૬૫૩–બી–ડી]

૫. પ્રાદેશિક ફોજદારી અધિકારક્ષેત્ર વિવિધ સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે, જે મુજબ સુવિધાના હિતાર્થે અપરાધોનો વ્યવહાર તે રાજ્યો દ્વારા થવો જોઈએ, જેઓની સામાજિક વ્યવસ્થાને તેનો સૌથી નજીકથી પ્રભાવ પડે છે. તેમ છતાં, વિદેશી રાજ્યોના કેટલાક જાહેર વહાણો અને સશસ્ત્ર દળોને કોઈ રાષ્ટ્રના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાંથી અમુક હદ સુધી પ્રતિરક્ષા પ્રાપ્ત હોઈ શકે છે. [ફકરો ૯૮] [૬૫૫–ડી–એફ]

૬. ઘટના સંલગ્ન ક્ષેત્રની અંદર બની હતી, જેના ઉપર સમુદ્રી ક્ષેત્ર અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની જોગવાઈઓ તથા યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ હેઠળ, ભારતને સર્વભૌમ અધિકારોનો ઉપયોગ કરવાનો હક્ક છે. તેમ છતાં, કલમ ૭ની ઉપકલમ (૪) માત્ર એટલી જ જોગવાઈ કરે છે કે ભારતના સંઘને જીવંત અને નિર્જીવ બંને પ્રકારના કુદરતી સંસાધનોના અનુસંધાન, ઉપયોગ, સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપન માટે, તેમજ જ્વાર, પવનો અને પ્રવાહોથી ઊર્જા ઉત્પન્ન કરવા માટે મર્યાદિત સર્વભૌમ અધિકારો પ્રાપ્ત છે; જેને અનન્ય આર્થિક ક્ષેત્રમાં ઉક્ત વિસ્તારો ઉપરના સર્વસત્તાધિકારના અધિકારો સમકક્ષ ગણાવી શકાય નહીં. તે ઉપરાંત, તેમાં એવો પણ પ્રાવધાન છે કે ભારતનો સંઘ અન્ય અનુગામી અધિકારોનો ઉપયોગ કરી શકે, જે માત્ર ભારતના સંઘને અનન્ય આર્થિક ક્ષેત્રમાં સર્વભૌમ અધિકારો આપે છે, સર્વસત્તાધિકારના અધિકારો નહીં. ઉક્ત સ્થિતિ સમુદ્રી ક્ષેત્ર

અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની કલમો ૬ અને ૭ હેઠળ વધુ દૃઢ બને છે, જેમાં એવું પણ જોગવાયેલ છે કે ભારતનો સર્વસત્તાધિકાર તેના પ્રાદેશિક જળક્ષેત્ર ઉપર વિસ્તરે છે, જ્યારે અનન્ય આર્થિક ક્ષેત્ર બાબતે સ્થિતિ ભિન્ન છે. તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે યુએનસીએલએએસની કલમ ૫૯ રાજ્યોને કન્વેન્શનમાં વિશિષ્ટ રીતે જોગવાયેલા અધિકારો અથવા અધિકારક્ષેત્રની બહાર દાવો કરવાની મંજૂરી આપે છે. [ફકરો ૯૯] [૬૫૫–જી–એચ; ૬૫૬–એ–ડી]

૭. ભારતીય જહાજરાની જહાજ ઉપર ઇટાલીયન જહાજમાંથી ગોળીબારની ઘટના સન્નિહિત ક્ષેત્રની અંદર ઘટી હોવાથી, ભારત સંઘને દેશમાં પ્રચલિત ફોજદારી ન્યાય વ્યવસ્થા હેઠળ બે ઇટાલીયન મરીન્સ વિરુદ્ધ ફોજદારી કાર્યવાહી ચલાવવાનો અધિકાર છે. જોકે, તે જ યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ ના અનુચ્છેદ ૧૦૦ ની જોગવાઇઓને આધીન છે. "સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ચાર્ટર અનુસાર રાજ્યો વચ્ચે કુટુંબીય સંબંધો અને સહકાર સંબંધિત આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનના સિદ્ધાંતો અંગેની ઘોષણા" નો અમલ માત્ર સંઘીય અથવા કેન્દ્રીય સરકારના સ્તરે જ થવો જરૂરી છે અને પ્રાંતીય/રાજ્ય સરકાર દ્વારા પ્રારંભિત કરવામાં આવેલ કાર્યવાહીનો વિષય બની શકતો નથી. [પરા ૧૦૦] [૬૫૬–એફ–એચ; ૬૫૭–એ]

૮. આ કેસના બંને આરોપીઓ રોયલ ઇટાલિયન નેવીના મરીન્સ છે, જેમને ઇટાલીનો ધ્વજ ધરાવતા વેપારી જહાજ પર, ઇટાલિયન સંસદના એક હુકમના અનુસરણમાં હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે તે મુજબ, નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા; અને તે અનુસાર એક તરફ રિપબ્લિક ઓફ ઇટાલી અને બીજી તરફ

ઇટાલિયન શિપઓનર્સ કોન્ફેડરેશન (કોન્ફિતાર્મા) વચ્ચે એક કરાર કરવામાં આવ્યો હતો. આથી વિવાદ એવા ભિન્ન સ્તરે પહોંચે છે જ્યાં બંને દેશોની સરકારો સંકળાય છે. વાસ્તવમાં, રિપબ્લિક ઓફ ઇટાલીએ શરૂઆતથી જ બંને મરીન્સનો કેસ ચલાવવાનો પોતાનો અધિકાર દાવો કર્યો છે અને દંડાત્મક જોગવાઈઓ હેઠળ ઇટાલીમાં તેમના વિરુદ્ધ કાર્યવાહી પણ પહેલેથી શરૂ કરી દીધી છે. આવી પરિસ્થિતિમાં, સંઘીય એકમના એક ઘટક તરીકે કેરળ રાજ્યને તે આરોપીઓનો કેસ ચલાવવાનો કોઈ અધિકાર ન હોત, કારણ કે તેઓ રાજ્ય એકમના અધિકારક્ષેત્રની બહાર હતા. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૮૮એનો વિસ્તૃત સમુદ્રી ક્ષેત્ર સુધી, જેમાં સંલગ્ન ક્ષેત્રનો પણ સમાવેશ થાય છે, વિસ્તાર કરવાથી પણ કેરળ રાજ્ય પોલીસનો અધિકાર પ્રાદેશિક જળસીમાથી આગળ વધ્યો નહોતો, અને તે જ તેની કામગીરીના ક્ષેત્રની મર્યાદા છે. [પરા ૮૬] [૬૪૯–ડી–એચ; ૬૫૦–એ]

૯. ઘટના ભારતીય સંઘની એક એકમ એવા કેરળ રાજ્યના સમુદ્રકાંઠાની રેખાથી અંદાજે ૨૦.૫ નોટિકલ માઈલના અંતરે બની હતી. તેથી, ઘટના કેરળ રાજ્યના સમુદ્રકાંઠાની પ્રાદેશિક જળસીમા અંદર નહીં, પરંતુ સંલગ્ન ક્ષેત્રમાં બની હતી, જેના ઉપર કેરળ રાજ્યની રાજ્ય પોલીસને સામાન્ય રીતે કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી. કેરળ રાજ્યને સંલગ્ન ક્ષેત્ર ઉપર કોઈ અધિકારક્ષેત્ર ન હતું અને ભારતીય દંડ સંહિતા તથા ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની જોગવાઈઓ સંલગ્ન ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હોય તો પણ, તેનાથી કેરળ રાજ્યને તપાસ કરવાની અને ત્યારબાદ

ગુનાનો વિચારણ કરવાનો સત્તા પ્રાપ્ત થતી નહોતી. હકીકતમાં, આવા વિસ્તરણનો પરિણામ એ છે કે ભારત સંઘે ભારતીય દંડ સંહિતા અને ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની લાગુ પડતાને સંલગ્ન ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરી, જેના કારણે સંલગ્ન ક્ષેત્રની અંદર દેશીય કાયદાઓના કોઈપણ ઉલ્લંઘન કરનાર વ્યક્તિઓ સામે સંજ્ઞાન લેવા, તપાસ કરવા અને ફરિયાદ ચલાવવાનો અધિકાર ભારત સંઘને પ્રાપ્ત થયો. જોકે, આવી સત્તા કેરળ રાજ્યમાં નિહિત નથી. [પરા ૮૪] [૬૪૮–સી–ડી, એફ–એચ; ૬૪૯–એ]

૧૦. તેથી, કેરળ રાજ્યને આ ઘટનાની તપાસ કરવાની કોઈ અધિકારિતા નથી. પરંતુ જ્યાં સુધી આ સાબિત ન થાય કે યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. ૧૯૮૨ ના અનુચ્છેદ ૧૦૦ ની જોગવાઈઓ આ કેસના તથ્યો પર લાગુ પડે છે, ત્યાં સુધી રિટ અરજીમાં અરજદાર નં. ૨ અને ૩ સામે તપાસ અને નીચલી અદાલતી કાર્યવાહી હાથ ધરવાની અધિકારિતા ભારત સંઘને છે. તેથી, ભારત સંઘને ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ સાથે પરામર્શ કરીને આ કેસની સુનાવણી કરવા માટે એક વિશેષ અદાલત સ્થાપિત કરવા અને મેરિટાઈમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬, ભારતીય દંડ સંહિતા, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા તથા સૌથી મહત્વપૂર્ણ રીતે યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. ૧૯૮૨ ની જોગવાઈઓ અનુસાર, જ્યાં દેશીય કાયદો અને યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. ૧૯૮૨ વચ્ચે કોઈ સંઘર્ષ ન હોય, તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવા માટે નિર્દેશ કરવામાં આવે છે. મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ બાકી

કાર્યવાહી આ ચુકાદાની શરતો મુજબ રચાનારી વિશેષ અદાલતમાં સ્થાનાંતરિત થયેલી ગણાશે. [પેરા ૧૦૧] [૬૫૭–એ–ડી]

૧૧. આથી અહીંના બે મામલાઓમાં અરજદારોને, તે અંગેના સમર્થનમાં પુરાવા રજૂ કર્યા પછી, યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. ૧૯૮૨ ના અનુચ્છેદ ૧૦૦ની જોગવાઈઓનો આશરો લેવાથી રોકાણ થશે નહીં; ત્યારબાદ ઘટનાની તપાસ કરવા માટે ભારતના સંઘને અધિકારક્ષેત્ર છે કે કેમ અને ભારતમાં અદાલતો દ્વારા આરોપીઓનો કેસ ચલાવી શકાય કે કેમ તે પ્રશ્નનું પુનર્વિચારણ થઈ શકે. જો એવું જણાય કે ઇટાલી ગણરાજ્ય અને ભારત ગણરાજ્ય બન્નેને આ બાબતમાં સમકાલીન અધિકારક્ષેત્ર છે, તો આ દિશાનિર્દેશો યથાવત અમલમાં રહેશે. [ફકરો ૧૦૧] ૬૫૭–ડી–એફ]

અબાન લોયડ ચિલ્સ ઓફશોર લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય એક (૨૦૦૮) ૧૧ એસ.સી.સી. ૪૩૯; ૨૦૦૮ (૬) એસ.સી.આર. ૪૬૮; મગનભાઈ ઈશ્વરભાઈ પટેલ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય એક (૧૯૭૦) ૩ એસ.સી.સી. ૪૦૦: ૧૯૬૯ (૩) એસ.સી.આર. ૨૫૪; વિશાખા અને અન્યગણ વિ. રાજ્ય રાજસ્થાન અને અન્યગણ (૧૯૯૭) ૬ એસ.સી.સી. ૨૪૧: ૧૯૯૭ (૩) સપ્લ્. એસ.સી.આર. ૪૦૪; ગ્રામોફોન કો. ઓફ ઈન્ડિયા વિ. બિરેન્દ્ર બહાદુર પાંડે (૧૯૮૪) ૨ એસ.સી.સી. ૫૩૪: ૧૯૮૪ (૨) એસ.સી.આર. ૬૬૪; હુકુમચંદ મિલ્સ વિ. રાજ્ય મધ્ય પ્રદેશ એ.આઈ.આર. ૧૯૬૪ એસ.સી. ૧૩૨૯: ૧૯૬૪ એસ.સી.આર. ૮૫૭; એન. મણિ વિ. સંગીતા

થિયેટર અને અન્યગણ (૨૦૦૪) ૧૨ એસ.સી.સી. ૨૭૮; મોબારિક અલી અહમદ વિ. રાજ્ય બોમ્બે એ.આઈ.આર. ૧૯૫૭ એસ.સી. ૮૫૭: ૧૯૫૮ એસ.સી.આર. ૩૨૮ – સંદર્ભિત.

એસ.એસ. લોટસ (એફ.આર. વિ. તુર્ક.) (૧૯૨૭) પી.સી.આઈ.જે.; ટ્રેન્ડટેક્સ ટ્રેડિંગ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ બેન્ક ઓફ નાઈજિરિયા (૧૯૯૭) ૧ ક્યૂ.બી. ૫૨૯ – ઉલ્લેખિત.

જે. ચેલમેશ્વર, ન્યાયાધીશ મુજબ (પુરક)

એવું ઠરાવવામાં આવ્યું:

૧.૧. સંવિધાનિક સિદ્ધાંતમાં રાજ્યસત્તાધિકારીને કાયદા બનાવવાની અને તે પોતાના પ્રજાજનો સામે અમલમાં મૂકવાની સત્તા નિર્વિવાદ છે. લખિત સંવિધાનો આવી સત્તા ઉપર સ્પષ્ટ અથવા અનુમાનિત મર્યાદાઓ નિર્ધારિત કરતા હોવા છતાં, ભારતના સંવિધાન હેઠળ, પ્રદેશ સંબંધિત આવી મર્યાદાઓ સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૪૫(૧) હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવી છે. [પરિચ્છેદ ૩] [૬૫૮–ઈ; ૬૫૯–એ]

૧.૨. ભારતીય બંધારણની કલમ ૨૯૭ 'દરિયાઈ પ્રદેશ' સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૨૯૭(૩) સંસદને સમયાંતરે પ્રાદેશિક જળસીમા, ખંડીય પટ્ટો વગેરે જેવી વિવિધ દરિયાઈ સીમાઓની મર્યાદાઓ નિર્દિષ્ટ કરવાની સત્તા આપે છે. ઉક્ત કલમના ઉપખંડો (૧) અને (૨) દ્વારા એ જાહેરાત કરવામાં આવે છે કે તમામ જમીનો, ખનિજો અને મૂલ્યવાન અન્ય વસ્તુઓ તેમજ અન્ય તમામ સંસાધનો

ભારત સંઘમાં નિહિત રહેશે. [પરિછેદો ૫ અને ૬] [૬૫૯–એફ; ૬૬૦–એ–બી]

૧.૩. અનુચ્છેદ ૨૯૭ હેઠળની ઘોષણાથી બે બાબતો અનુસરતી થાય છે. પ્રથમ, ભારત અનુચ્છેદ ૧ હેઠળ નિર્ધારિત ભારતના પ્રદેશના ભૂભાગ પર જ નહીં, પરંતુ અનુચ્છેદ ૨૯૭ હેઠળ નિર્ધારિત વિસ્તારો પર પણ પોતાનો અધિકાર દાવો કરે છે. તે આવા વિસ્તારોની મર્યાદાઓ (સમુદ્રી ક્ષેત્રો) નિર્ધારિત કરવા માટે સંસદને અધિકૃત કરે છે. ઉક્ત અધિકારનો સ્વભાવ અનુચ્છેદ ૨૯૭માં દર્શાવાયેલા વિવિધ સમુદ્રી ક્ષેત્રો માટે સમાન હોવો જરૂરી નથી. તેમ છતાં, ન્યાયિક અધિકારિતાના પ્રાબલ્યથી એવું પ્રતીત થાય છે કે તટીય રાજ્યની સર્વસત્તા પ્રાદેશિક જળસીમા સુધી વિસ્તરે છે. [પરા ૭] [૬૬૧–અ–ક]

૧.૪. 'તટીય રાજ્ય'ની સાર્વભૌમસત્તા તેની પ્રાદેશિક જળસીમાઓ સુધી વિસ્તરે છે, તે આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાનો સુસ્થાપિત અને વ્યાપકપણે સ્વીકારાયેલ સિદ્ધાંત છે, જોકે પ્રાદેશિક જળસીમાની મર્યાદા — "સામુદ્રિક પ્રદેશ" — નિર્ધારિત કરતી કોઈ સર્વત્ર સમાન રીતે સ્વીકારાયેલી કાનૂની માન્યતા નથી. સામુદ્રિક પ્રદેશ રાજ્યના રાષ્ટ્રીય પ્રદેશનો પણ ભાગ ગણાય છે કે નહીં, તેવો પ્રશ્ન એવો છે જેના વિષે મતભેદ અસ્તિત્વમાં છે. [પરિછેદ ૮] [૬૬૧–સી–ઈ; ૬૬૨–એ]

૧.૫. પ્રાદેશિક જળ, ખંડીય શેલ્ફ, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અને અન્ય સામુદ્રિક ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ નો ૮૦, જેના દ્વારા પ્રાદેશિક જળોની મર્યાદા ૧૨ નક્કી કરવામાં આવી હતી, તે સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૯૭ હેઠળ પ્રદાન

કરાયેલ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને સંસદ દ્વારા બનાવવામાં આવ્યો હતો. કલમ ૫ અને ૭ સિવાય, અધિનિયમની બાકીની તમામ કલમો ૨૬–૦૮–૧૯૭૬ના રોજ અમલમાં આવી હતી. કલમ ૫ અને ૭, ત્યારબાદ, કલમ ૧(૨) હેઠળ કલ્પિત અધિસૂચના અનુસાર ૧૫–૦૧–૧૯૭૭ના રોજ અમલમાં આવી હતી. કલમ ૩(૧) જાહેર કરે છે કે ભારતની સર્વસત્તા ભારતના પ્રાદેશિક જળો સુધી વિસ્તરે છે અને હંમેશા વિસ્તરતી આવી છે. [પરા ૧૦] [૬૬૨–ડી–એફ]

૧.૬. મેરીટાઇમ ઝોન અધિનિયમની યોજનાને ધ્યાનમાં લેતાં, જેમ કે તેની કલમ ૫(૫)(એ) અને કલમ ૭(૭)(એ) માંથી સ્પષ્ટ થાય છે, "ભારતમાં તે સમયે અમલમાં રહેલા કોઈપણ કાયદા" (જેમ કે ભારતીય દંડ સંહિતા અને ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા) નો લાગુ પડવો, અનુસંગી ક્ષેત્ર કે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર પૈકી કોઈ ઉપર પણ સ્વયંસ્ફૂર્ત રીતે થતો નથી. આવા કાયદાઓનો અમલ આવા સમુદ્રી ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવા માટે ભારતના સત્તાવાર રાજપત્રમાં અધિસૂચના આવશ્યક છે. મેરીટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ વધુમાં જાહેર કરે છે કે એકવાર આવી અધિસૂચના જારી થાય, ત્યારબાદ જે કાયદાનો અમલ આ રીતે વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યો હોય તે "એમ માનીને અસરકારક રહેશે કે" અનુસંગી ક્ષેત્ર અથવા, પરિસ્થિતિ મુજબ, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર "ભારતના પ્રદેશનો ભાગ છે". આવી કાનૂની કલ્પિત સ્થિતિનું નિર્માણ કરવું નિશ્ચિતપણે સર્વભૌમ વિધાનમંડળની સત્તા ક્ષેત્રમાં આવે છે. [પરા ૧૩] [૬૬૪–ઈ; ૬૬૫–એ–સી]

૧.૭. ભલે અનુચ્છેદ ૨૪૫ ભારતમાં આવેલ પ્રદેશ માટે કાયદા બનાવવાની સંસદની સત્તા અંગે ઉલ્લેખ કરે છે, છતાં અનુચ્છેદ ૨૪૫(૨) સ્પષ્ટપણે જાહેર કરે છે – "સંસદ દ્વારા બનાવવામાં આવેલ કોઈપણ કાયદો માત્ર એટલા આધાર પર અમાન્ય માનવામાં આવશે નહીં કે તેનો પ્રભાવ ભારતબાહ્ય પ્રદેશ સુધી વિસ્તરે છે". આ જાહેરાત મ્યુનિસિપલ અદાલતો, જેમાં સંવિધાનિક અદાલતોનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેમની અધિકારિતાના ઉપયોગ પર એવો અંકુશ મૂકે છે કે તેઓ માત્ર ભારતબાહ્ય પ્રભાવના આધાર પર કોઈ કાયદાને અસંવિધાનિક જાહેર કરી શકે નહીં અથવા આવા કાયદાને અમલમાં મૂકવાનો ઇનકાર કરી શકે નહીં. [પરા ૧૬] [૬૬૬–બી–ડી]

૧.૮. આઈ.પી.સી.ની કલમ ૨ ને કલમ ૪ સાથે વાંચતાં, ભારતના પ્રદેશની "બહાર અને પરે આવેલ કોઈપણ સ્થાને" થયેલા ગુનાઓ ઉપર સંહિતાની જોગવાઈઓ લાગુ પડે છે; (૧) ભારતના નાગરિક દ્વારા અથવા (૨) ભારતમાં નોંધાયેલ કોઈપણ જહાજ અથવા વિમાન ઉપર, તેના સ્થાનની પરવા કર્યા વિના, એવા કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા જે આવશ્યક નથી કે નાગરિક જ હોય. આવી જાહેરાત ઘણાં પહેલાં, એટલે કે ૧૮૯૮ માં જ કરવામાં આવી હતી. ઉક્ત કલમમાં ૨૦૦૯ ના સુધારા દ્વારા, ભારતમાં આવેલ કમ્પ્યુટર સ્રોતને નિશાન બનાવતાં ગુનો કરનાર ભારતના પ્રદેશની "બહાર અને પરે આવેલ કોઈપણ સ્થાને" રહેલી કોઈપણ વ્યક્તિ સુધી સંહિતાનો વિસ્તાર કરવામાં આવ્યો છે. તેવી જ રીતે, સંસદે સમુદ્રી માર્ગસંચાલનની સલામતી અને ખંડિય તટ પર સ્થિર મંચો વિરુદ્ધના ગેરકાયદેસર

કૃત્યોના દમન અંગેનો અધિનિયમ, ૨૦૦૨ ઘડ્યો. તે દ્વારા વિધાનમંડળે સ્પષ્ટ રીતે ઉક્ત અધિનિયમનો અમલ ભારતના પ્રાદેશિક જળસીમાના મર્યાદાથી બહાર સુધી વિસ્તૃત કર્યો. [પરિછેદ ૨૦ અને ૨૧] [૬૬૭–ઈ; ૬૬૮–એ–સી, ઈ]

૧.૯. સંસદે હંમેશાં કાયદા બનાવવા બાબતે પોતાની સત્તાનો દાવો કર્યો છે, જે એવા વ્યક્તિઓ પર લાગુ પડે છે કે જેઓ ભારતના પ્રદેશની અંદર શારીરિક રીતે હાજર નથી (તેઓ નાગરિક હોય કે ન હોય), જ્યારે આવા વ્યક્તિઓ એવા કૃત્યો કરે છે જે આ દેશના વૈધ હિતોને અસર કરે છે. આવા દાવાના અનુસંધાનમાં અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪(૧) અને (૨) હેઠળ કલ્પિત ગુનેગારો સામે ફરિયાદ પક્ષની કાર્યવાહી સુલભ બનાવવા માટે, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૮૮ આવા ગુનાઓનો વ્યવહાર કરવા માટે અધિકારક્ષેત્ર નિર્ધારિત કરે છે. ઉપર ઉલ્લેખિત દરેક અધિનિયમમાં પણ કલમ ૧૮૮ને અનુરૂપ જોગવાઈ સમાવવામાં આવી છે. [પરા ૨૫ અને ૨૬] [૬૭૦–બી–ડી]

આર વિ. બાસ્ટર ૧૯૭૧ ૨ ઓલ ઈ.આર. ૩૫૯ (સી.એ.) – નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો.

૧.૧૦. સંસદને, નિઃસંદેહ, એવા વ્યક્તિઓ અંગે કાયદો બનાવવાની અને લાગુ કરવાની સત્તા છે, જેઓ ભારતના નાગરિક નથી અને એવા કૃત્યો કરે છે, જે આ દેશના કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત ગુનાઓ બને છે, ભલે તેવા કૃત્યો ભારતના પ્રદેશની અંદર કરવામાં આવ્યા હોય કે નહીં, અથવા ગુનો કરવામાં આવે તે સમયે ગુનેગાર શારીરિક રીતે ભારતીય પ્રદેશની અંદર હાજર હોય કે નહીં. આ અદાલત

સહિત કોઈપણ મ્યુનિસિપલ અદાલત માટે, માત્ર આ કારણસર કે કાયદાની કાર્યક્ષમતા પ્રદેશબાહ્ય છે, જ્યારે અધિનિયમની ભાષા સ્પષ્ટપણે કાયદાના લાગુ પડવાનું ક્ષેત્ર વિસ્તારે છે, ત્યારે તે કાયદો લાગુ કરવાની ના પાડવી ખુલ્લી નથી. [પેરા ૨૯] [૬૭૨–એ–સી]

બી.કે. વાડેયાર વિ. એમ/એસ. દૌલતરામ રમેશ્વરલાલ એ.આઈ.આર. ૧૯૬૧ એસ.સી. ૩૧૧: ૧૯૬૧ એસ.સી.આર. ૯૨૪ – પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

અબાન લોયડ ચાઇલ્સ ઓફશોર લિ. વિ. યુનિયન ઑફ ઇન્ડિયા અને અન્ય. (૨૦૦૮) ૧૧ એસ.સી.સી. ૪૩૯: ૨૦૦૮ (૬) એસ.સી.આર. ૪૬૮ – નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

૨.૧. યુએનસીએલઓએસ, ૧૯૮૨ ની કલમ ૯૭ હેઠળ આવેલ "નેવિગેશનની ઘટના" એવો પ્રયોગ વ્યાખ્યાયિત પ્રયોગ નથી. તેથી, આવશ્યક રીતે, આ પ્રયોગનો અર્થ યુએનસીએલઓએસની સંબંધિત જોગવાઈઓના સંદર્ભ અને યોજનામાંથી નિર્ધારિત કરવો જરૂરી બને છે. [ફકરો ૩૫] [૬૭૩–ઈ–એફ]

૨.૨. "નેવિગેશનની ઘટના" અભિવ્યક્તિનો અર્થ જે કંઈ હોય તે હોવા છતાં, કલમ ૯૭નો વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર પર કોઈ અમલ નથી. યુએનકલોસ હેઠળ પણ, કલમ ૫૭માં એવો ઉપબંધ છે કે "વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર તે આધારરેખાઓથી, જેણાથી પ્રાદેશિક સમુદ્રની પહોળાઈ માપવામાં આવે છે, ૨૦૦ નોટિકલ માઇલથી આગળ વિસ્તરશે નહીં". કલમો ૫૫ અને ૫૭ના સંયુક્ત વાંચનથી એ પરિણામે

આવે છે કે કલમ ૫૭ હેઠળ દર્શાવ્યા મુજબ માપવામાં આવેલી ૨૦૦ નોટિકલ માઇલની મર્યાદાની અંદર, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની હદો નિર્ધારિત કરવાની દરેક તટીય રાજ્યની સત્તા આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે માન્ય છે. મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમની ધારા ૭(૧) હેઠળની જાહેરાત, જે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની મર્યાદા નિર્ધારિત કરે છે, તે યુએનક્લોસની શરતો સાથે સંપૂર્ણ સુસંગત છે. તેથી, યુએનક્લોસની કલમ ૯૭નો વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર પર કોઈ અમલ નથી, જેમાં સંલગ્ન ક્ષેત્ર એક ભાગ છે અને જે પ્રશ્નસ્થ ઘટનાના સંદર્ભમાં સંબંધિત વિસ્તાર છે. એ કારણસર એવું કહી શકાય નહીં કે આ ઘટના, જેના પરિણામે બે ભારતીયોના મૃત્યુ થયાં, તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રોના સમુદ્ર કાયદા સંબંધિત કન્વેન્શનની કલમ ૯૭ના અર્થમાં "નેવિગેશનની ઘટના" છે અને તેથી, 'ફ્લેગ સ્ટેટ' અથવા જે રાજ્યના તે મરીન્સ નાગરિક હોય તે રાજ્યની ન્યાયિક સત્તાઓ સમક્ષ સિવાય, તે બે મરીન્સ વિરુદ્ધ કોઈ દંડાત્મક કાર્યવાહી સંસ્થિત કરી શકાય નહીં. [ફકરા ૨(૧) અને ૩૬] [૬૫૮–ડી–ઈ; ૬૭૪–ડી–જી]

કેસ કાયદા સંદર્ભ:

અલ્તમસ કબીર, સી.જે.આઈ. ના ચુકાદામાં.

૨૦૦૮ (૬) એસ.સી.આર. ૪૬૮, ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૩૦, ૫૦

(૧૯૨૭) પી.સી.આઇ.જે. સંદર્ભ લેવાયો પેરા–૩૩, ૯૫, ૯૮

૧૯૬૯ (૩) એસ.સી.આર. ૨૫૪ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૪૦

૧૯૯૭ (૩) સપ્લ્. એસ.સી.આર. ૪૦૪ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૪૦

૧૯૮૪ (૨) એસ.સી.આર. ૬૬૪ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૫૦

૧૯૬૪ એસસીર ૮૫૭ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૫૮

(૨૦૦૪) ૧૨ એસ.સી.સી. ૨૭૮ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૬૬

(૧૯૯૭) ૧ ક્યૂ.બી. ૫૨૯ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૬૭

૧૯૫૮ એસ.સી.આર. ૩૨૮ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૭૬

જે. ચેલમેશ્વર, ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદામાં.

૧૯૬૧ એસ.સી.આર. ૯૨૪, આધાર રાખવામાં આવ્યો પેરા–૮

૧૯૭૧ ૨ ઓલ ઈ.આર. ૩૫૯ (સી.એ.) ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૨૭

૨૦૦૮ (૬) એસ.સી.આર. ૪૬૮ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો પેરા–૩૦,૩૩

દીવાની અસલ હૂકૂમત:

રિટ અરજી (દીવાની) નં. ૧૩૫/૨૦૧૨.

ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ.

સાથે

એસ.એલ.પી. (સી) નં. ૨૦૩૭૦/૨૦૧૨.

ગૌરબ કે. બેનર્જી, એ.એસ.જી., હરીશ એન. સાલ્વે, સુહૈલ દત્ત, વી. ગિરી, દિલજીત ટાઇટસ, વિપ્લવ શર્મા, બલજીત સિંહ કલ્હા, ઉજ્જવલ શર્મા, અભિક્ષિત

સિંહ, અચિંત સિંહ જ્ઞાની, અંકુર મંચંદા, જગજીત સિંહ છાબરા, રાઘવ શંકર, જસવંત પેર્રાચે, એસ.એ. હસીબ, પારુલ કુમાર, સાહિલ ટાગોત્રા, ઝૂમા સેન, સુપ્રિયા જૈન, ડી.એસ. મહરા, બી. કૃષ્ણ પ્રસાદ, ગૌતમ ઝા, અર્જુન કૃષ્ણન, રમેશ બાબુ, એમ.આર., મહમ્મદ સાદિક ટી.એ., સુશ્રુત જિંદલ, રેખા પાંડે, રશ્મિ મલ્હોત્રા, સાહિલ ટાગોત્રા, આર. મલ્હોત્રા હાજર રહેલ પક્ષકારો તરફથી.

અદાલતનો ચુકાદો નીચે મુજબ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો

અલ્તમસ કબીર, ન્યાયાધીશ.

૧. છેલ્લા દાયકામાં સોમાલિયાના કિનારા પાસેના ખુલ્લા સમુદ્રમાં અને લક્ષદ્વીપ દ્વીપસમૂહનો ભાગ બનતા મિનિકોય દ્વીપોની આસપાસના વિસ્તારમાં પણ સમુદ્રી લૂંટફાટના કૃત્યોમાં નોંધપાત્ર વધારો થયો હોવાનું દૃષ્ટિગોચર થયું છે. સમુદ્રી લૂંટફાટનો પ્રતિરોધ કરવા, વેપારી જહાજોની નૌકાવહન સ્વતંત્રતા સુનિશ્ચિત કરવા અને આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદ્રક્ષેત્રમાં પરિવહનમાં રહેલા ઇટાલિયન ધ્વજવાળા વહાણોના રક્ષણ માટે, ઇટાલી ગણરાજ્યે વર્ષ ૨૦૧૧નો સરકારી ફરમાન ૧૦૭ બહાર પાડ્યો હતો, જેને તારીખ ૨ ઑગસ્ટ, ૨૦૧૧ના રોજ ઇટાલીની સંસદના અધિનિયમ નં. ૧૩૦માં રૂપાંતરિત કરવામાં આવ્યો હતો, જેથી આંતરરાષ્ટ્રીય સમુદ્રક્ષેત્રમાં ઇટાલિયન જહાજોને સમુદ્રી લૂંટફાટથી સુરક્ષા પૂરી પાડી શકાય. ઉક્ત કાયદાની કલમ ૫ હેઠળ સમુદ્રમાં વધતા જતા સમુદ્રી લૂંટફાટના ઉપદ્રવનો પ્રતિરોધ કરવા માટે ઇટાલિયન ધ્વજવાળા ઇટાલિયન વહાણો પર ઇટાલિયન સૈનિક નૌસેનાના દળોની નિયુક્તિ કરવાની જોગવાઈ કરવામા આવી

છે. ઇટાલીની સંસદના ઉક્ત અધિનિયમ નં. ૧૩૦, તારીખ ૨ ઑગસ્ટ, ૨૦૧૧ના અનુસંધાને, તારીખ ૧૧ ઑક્ટોબર, ૨૦૧૧ના રોજ સંરક્ષણ મંત્રાલય – નૌસેના સ્ટાફ અને ઇટાલિયન શિપઓનર્સ કન્ફેડરેશન (કોન્ફિતાર્મા) વચ્ચે કરારનો પ્રોટોકોલ કરવામાં આવ્યો હોવાનું કહેવામાં આવે છે, જેના અનુસંધાને રિટ અરજીમાં અરજદાર નં. ૨ અને ૩, જેઓ વિશેષ અનુમતિ અરજીમાં પણ અરજદાર નં. ૧ અને ૨ છે, તેઓને અન્ય ચાર વ્યક્તિઓ સાથે "ટીમ લાતોરે" તરીકે, તારીખ ૬ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ "એમ.વી. એન્રિકા લેક્સી" જહાજ પર, ઉક્ત વહાણના રક્ષણ માટે અને તારીખ ૧૧ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૧ના રોજ શ્રીલંકાના ગાલે ખાતેથી તે પર સવાર થવા માટે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. ઉક્ત સૈનિક નિયુક્તિ આદેશ ઇટાલિયન નૌસેનાના જનરલ સ્ટાફ દ્વારા ભારતના નવી દિલ્હી અને ઓમાનના મસ્કત ખાતેના સંબંધિત સૈનિક અટાશેને મોકલવામાં આવ્યો હતો. ઉતારણીની યોજનામાં થયેલા ફેરફાર, જેના દ્વારા ઉતરવાની નિર્ધારિત બંદર જગ્યાને મસ્કતમાંથી જિબૂતી ખાતે ખસેડવામાં આવી હતી, તેની જાણ પણ સંબંધિત અટાશેને કરવામાં આવી હતી.

૨. જ્યારે ઉપરોક્ત વહાણ, જેમાં સૈનિક સુરક્ષા દળનું દળકટક સવાર હતું, ૧૫મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ જિબૂતી તરફ જઈ રહ્યું હતું, ત્યારે તેને ભારતનું માછીમારી વહાણ સેન્ટ એન્ટોની મળ્યું, જેને તેણે કથિત રીતે ચોરાસાગરી વહાણ સમજી લીધું, અને કેરળ રાજ્યની બહાર ભારતીય સમુદ્ર કિનારેથી અંદાજે ૨૦.૫ નોટિકલ માઈલના અંતરે, ઇટાલિયન વહાણમાંથી થયેલા ગોળીબારના કારણે

ભારતીય માછીમારી વહાણમાં રહેલાં બે વ્યક્તિઓનાં મૃત્યુ થયાં. ઉક્ત ઘટનાના અનુસંધાને, ઇટાલિયન વહાણ જિબૂતી તરફ તેના નિર્ધારિત માર્ગ પર આગળ વધતું રહ્યું

૨.૧. જ્યારે વહાણ જીબુટી તરફ ઊંચા સમુદ્રમાં અંદાજે ૩૮ નોટિકલ માઈલ આગળ વધી ચૂક્યું હતું, ત્યારે તેને મેરિટાઇમ રેસ્ક્યુ કો–ઓર્ડિનેશન સેન્ટર, મુંબઈ તરફથી ટેલિફોન સંદેશ તેમજ ઈ–મેલ પ્રાપ્ત થયો, જેમાં ઘટનાની તપાસમાં સહાય માટે કોચીન બંદરે પરત ફરવા જણાવાયું હતું. સંદેશના પ્રતિસાદરૂપે, એમ.વી. એન્રિકા લેક્સીએ પોતાની દિશા બદલી અને ૧૬મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ કોચીન બંદરે આવી પહોંચ્યું. કોચીન ખાતે લંગર બાંધ્યા બાદ, વહાણના માસ્ટરને જાણ કરવામાં આવી કે બે ભારતીય માછીમારોના મૃત્યુને કારણે થયેલી ગોળીબારની ઘટનાના સંદર્ભમાં ભારતીય દંડ સંહિતા (આઈ.પી.સી.) ની કલમ ૩૦૨ સાથે કલમ ૩૪ વાંચીને, પ્રાથમિક માહિતી અહેવાલ (એફ.આઈ.આર.) નં. ૨/૨૦૧૨ સર્કલ ઇન્સ્પેક્ટર, નીંદકારા, કોલ્લમ, કેરળ સમક્ષ નોંધવામાં આવ્યો હતો. ૧૯મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ, રિટ પિટિશન નં. ૧૩૫/૨૦૧૨ના અરજીકર્તા નં. ૨ અને ૩, માસ્સિમિલાનો લાતોર્રે અને સાલ્વાતોરે જીરોનને, કોસ્ટલ પોલીસ સ્ટેશન, નીંદકારા, કોલ્લમના સર્કલ ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ દ્વારા વિલિંગ્ટન આઈલેન્ડ પરથી ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને તે સમયથી તેઓ ન્યાયિક કસ્ટડીમાં છે.

૩. ૨૦મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ, અરજદાર નં. ૨ અને ૩ ને નીંદાકારા કોસ્ટલ પોલીસ સ્ટેશનના સર્કલ ઈન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ દ્વારા કોલ્લમના મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ (સી.જે.એમ.) સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા, જેમણે આરોપીઓને ન્યાયિક કસ્ટડીમાં મોકલવા માટે રિમાન્ડની પ્રાર્થના કરી હતી.

૪. ત્યારબાદ અરજદારોએ બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ, કેરળ વડી અદાલત સમક્ષ રિટ અરજી નં. ૪૫૪૨ ઓફ ૨૦૧૨ દાખલ કરી, જેમાં એ પડકારવામાં આવ્યો હતો કે કેરળ રાજ્ય અને સર્કલ ઈન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ, કોલ્લમ જિલ્લો, કેરળને એફ.આઈ.આર. નોંધવાની અને તેના આધારે તપાસ હાથ ધરવાની અથવા અરજદાર નં. ૨ અને ૩ની ધરપકડ કરવાની અને તેમને મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવાની સત્તા છે કે નહીં. રિટ અરજદારોએ નીંદાકારા, કોલ્લમ જિલ્લાના સર્કલ ઈન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસની નોંધ પરની એફ.આઈ.આર. નં. ૨ ઓફ ૨૦૧૨ રદ કરવાની પ્રાર્થના કરી, કારણ કે તે કથિત રીતે અધિકારક્ષેત્ર વિના, કાયદા વિરુદ્ધ અને રદબાતલ તથા શૂન્ય હતી. રિટ અરજદારોએ આ બાબતની પણ જાહેરાત માગી કે તેમની ધરપકડ અને અટકાયત તેમજ તેમના વિરુદ્ધ હાથ ધરાયેલ તમામ કાર્યવાહી અધિકારક્ષેત્ર વિના અને કાયદા વિરુદ્ધ હતી અને તેથી શૂન્ય હતી. વધુમાં, અરજદાર નં. ૨ અને ૩ને આ કેસમાંથી મુક્ત કરવાની પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી.

૫. ૨૨મી અને ૨૬મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ વચ્ચે, મૃત્યુ પામેલાના કેટલાંક સગાસંબંધીઓએ રિટ અરજીમાં પક્ષકાર તરીકે જોડાવાની માંગણી કરી હતી અને તેમને વધારાના પ્રતિવાદી નં. ૪, ૫ અને ૬ તરીકે જોડવામાં આવ્યા હતા.

૬. રિટ અરજીની લંબિત અવસ્થા દરમિયાન, ઇટાલી પ્રજાસત્તાકના રોમ સ્થિત ટ્રિબ્યુનલની અંદરના પ્રેઝેન્ટિંગ અધિકારીએ ૨૪મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ ઇટાલીના સંરક્ષણ મંત્રાલયને જાણ કરી હતી કે ઇટાલીમાં અરજદાર નં. ૨ અને ૩ વિરુદ્ધ ફોજદારી કાર્યવાહી નં. ૯૪૬૩ ઓફ ૨૦૧૨ શરૂ કરવામાં આવી હતી. તેમાં સૂચવવામાં આવ્યું હતું કે ઇટાલિયન દંડ સંહિતાની કલમ ૫૭૫ હેઠળ હત્યાના ગુના માટેની સજા ઓછામાં ઓછી ૨૧ વર્ષની કારાવાસ છે.

૭. રિટ અરજીમાં હાજરી નોંધાવ્યા પછી, ભારત સંઘ અને તેની તપાસ એજન્સીએ, ભારત સંઘ અને કોસ્ટ ગાર્ડની તરફેથી, ૨૮મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ, કેરળ વડી અદાલતમાં, ૧૬મી–૧૭મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ તારીખનો બોર્ડિંગ ઓફિસર્સ રિપોર્ટ પરિશિષ્ટ તરીકે જોડીને, તેમાં સંયુક્ત નિવેદનો દાખલ કર્યા. ૫મી માર્ચ, ૨૦૧૨ના રોજ, કોન્સુલ જનરલે ઇટાલી ગણરાજ્યની તરફેથી વધુ એક સોગંદનામું દાખલ કર્યું, જેમાં આરોપીઓએ સત્તાવાર હેસિયતમાં કાર્ય કર્યું હતું એવો તેનો દાવો સમર્થિત કરવા વધારાના દસ્તાવેજો જોડ્યા હતા. સોગંદનામામાં, કોન્સુલ જનરલે પુનઃદઢપણે જણાવ્યું કે ઇટાલીને રિટ અરજદારો પર વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર હતું અને તેણે સાર્વભૌમ તથા કાર્યોત્પન્ન મુક્તિનો આહ્વાન કર્યો.

૮. કેરળ વડી અદાલતે આ બાબતની સુનાવણી કરી અને અરજદારોને તેમની વધારાની લેખિત રજૂઆતો દાખલ કરવા નિર્દેશ આપ્યો, જે યોગ્ય રીતે ૨મી એપ્રિલ, ૨૦૧૨ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી, ત્યારબાદ વડી અદાલતે પોતાનો ચુકાદો અનામત રાખ્યો. તેમ છતાં, દરમિયાન, કારણ કે રિટ અરજીમાં ચુકાદો જાહેર થતો ન હતો, અરજદારોએ હાલની રિટ અરજી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળ ૧૯મી એપ્રિલ, ૨૦૧૨ના રોજ, અન્ય બાબતો સાથે, નીચે મુજબની રાહતો માટે દાખલ કરી હતી:

"(૧) ઉપરોક્ત પરિચ્છેદ ૬ અને ૭ માં ઉલ્લેખિત કથિત ઘટનાના સંબંધમાં પ્રતિવાદીગણ તમામ દ્વારા ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા અથવા અન્ય કોઈપણ ભારતીય કાયદા હેઠળ કરવામાં આવનાર કોઈપણ કાર્યવાહી ગેરકાયદેસર, અધિકારબાહ્ય તથા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૨૧નું ઉલ્લંઘન કરનાર હોવાનું જાહેર કરવું; અને

(૨) જાહેર કરવું કે કેરળ રાજ્ય દ્વારા અરજીકર્તા નં. ૨ અને ૩ની ચાલુ રાખવામાં આવેલી અટકાયત ગેરકાયદેસર છે અને રાજ્યસત્તાકીય મુક્તિના સિદ્ધાંતોનો ભંગ કરતી હોવાને કારણે તથા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૨૧નો પણ ભંગ કરતી હોવાને કારણે અધિકારાતીત છે; અને

(૩) ભારતના સંઘને અરજીકર્તા નં. ૨ અને ૩ ની કસ્ટડી સુરક્ષિત કરવા માટે અને તેમની કસ્ટડી અરજીકર્તા નં. ૧ ને સોંપવા માટે જરૂરી હોય તેવા તમામ

પગલાં લેવા દિશા આપતો મંડેમસનો રિટ અને/અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ ભારતના બંધારણની કલમ ૩૨ હેઠળ જારી કરવામાં આવે."

૯. આ અદાલતમાં ઉક્ત રિટ અરજિની લંબિતાવસ્થા દરમિયાન, કેરળ રાજ્ય પોલીસે અહીંના અરજદાર નં. ૨ અને ૩ સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમો ૩૦૨, ૩૦૭, ૪૨૭ સહપઠિત કલમ ૩૪ તથા સમુદ્રી નાવસંચાલન અને ખંડીય ખંડપ્રદેશ ઉપર સ્થિર પ્લેટફોર્મોની સલામતી વિરુદ્ધ ગેરકાયદેસર કૃત્યોના દમન અધિનિયમ, ૨૦૦૨ની કલમ ૩ હેઠળ, જેનો અહીંથી આગળ 'એસ.યુ.એ. અધિનિયમ' તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે, તા. ૧૮મી મે, ૨૦૧૨ના રોજ આરોપપત્ર દાખલ કર્યું. તા. ૨૯મી મે, ૨૦૧૨ના રોજ, કેરળ વડી અદાલતના માનનીય એકલ ન્યાયાધીશે સન ૨૦૧૨ની રિટ અરજિ (સિવિલ) નં. ૪૫૪૨ ને બે આધારો પર નામંજૂર કરી હતી. માનનીય એકલ ન્યાયાધીશે ધારણ કર્યું કે તા. ૨૭મી ઑગસ્ટ, ૧૯૮૧ની સૂચના નં. એસ.ઓ. ૬૭/ઇ હેઠળ, સંપૂર્ણ ભારતીય દંડ સંહિતા વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી અને કેરળ રાજ્યનો પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર માત્ર ૧૨ નોટિકલ માઇલ સુધી મર્યાદિત નહોતો. માનનીય એકલ ન્યાયાધીશે આ પણ ધારણ કર્યું કે એસ.યુ.એ. અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ, કેરળ રાજ્યને ભારતના વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં આવતાં ભારતીય તટથી ૨૦૦ નોટિકલ માઇલ સુધી અધિકારક્ષેત્ર છે.

૧૦. કેરળ વડી અદાલતના ઉપરોક્ત ચુકાદાથી વ્યથિત થઈ, અરજદારોએ કેરળ વડી અદાલત દ્વારા તેમની રિટ અરજી ફગાવવાના આદેશને પડકારતાં વિશેષ અનુમતિ અરજી (દીવાની) નં. ૨૦૩૭૦ ઓફ ૨૦૧૨ દાખલ કરી હતી.

૧૧. ઉપર વર્ણવેલમાંથી જે સ્પષ્ટ થાય છે તે મુજબ, કેરળ વડી અદાલત સમક્ષ રિટ અરજી (સિવિલ) નં. ૪૫૪૨ ઓફ ૨૦૧૨ અને એસ.એલ.પી. (સી) નં. ૨૦૩૭૦ ઓફ ૨૦૧૨ માં વિષયવસ્તુ તથા માગવામાં આવેલ રાહતો, રિટ અરજી (સિવિલ) નં. ૧૩૫ ઓફ ૨૦૧૨ માં માંગવામાં આવેલ તે જ છે.

૧૨. તદનુસાર, વિશેષ અનુમતિ અરજી અને રિટ અરજીની સાથે મળીને સુનાવણી કરવામાં આવી છે.

૧૩. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, અરજદારઓનો મામલો એવો છે કે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ ઈટાલિયન સશસ્ત્ર દળોના સભ્યો તરીકે પોતાની ફરજો જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનના સિદ્ધાંતો તથા વેપારી જહાજોમાં ચાંચિયાગીરીના હુમલાથી રક્ષણ આપવા માટે સશસ્ત્ર કર્મચારીઓની હાજરી ફરજિયાત કરતી ઈટાલિયન રાષ્ટ્રીય કાનૂનની જોગવાઈઓ અનુસાર બજાવી રહ્યા હતા. અરજદારઓનો આ પણ મામલો છે કે આંતરરાષ્ટ્રીય વિવાદો અને જવાબદારીઓનું નિર્ધારણ તેમજ તે સાથે સંબંધિત કાર્યવાહી અનિવાર્ય રીતે બે દેશોની સર્વભૌમ સરકારો વચ્ચે જ થવી જોઈએ અને સંઘીય માળખાના ઘટક તત્ત્વો વચ્ચે નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આંતરરાષ્ટ્રીય વિવાદોના મામલામાં, સંઘીય માળખાની અંદરના રાજ્ય એકમો/સરકારોને એક રાષ્ટ્રના બીજા રાષ્ટ્ર વિરુદ્ધના સર્વભૌમ

કૃત્યો સંબંધિત કાર્યવાહી જાળવી રાખવા અથવા તેમાં ભાગ લેવા હકદાર એકમો તરીકે ગણાવી શકાય નહીં, તેમજ તેવી હેસિયત તેમને સંઘીય/કેન્દ્રીય સરકાર દ્વારા પણ આપી શકાય નહીં. લેખિત અરજીકર્તાઓનો આ પણ મામલો છે કે આવા મામલાઓમાં, જો કોઈ કાર્યવાહી થવાની હોય, તો તે માત્ર સંઘ સરકાર દ્વારા તેના વિવેકાધિકારે જ શરૂ કરી શકાય. પરિણામે, કેરળ રાજ્ય દ્વારા અરજદાર નં. ૨ અને ૩ની ધરપકડ અને તેમની સતત અટકાયત ગેરકાયદેસર છે અને બે સર્વભૌમ રાષ્ટ્રો વચ્ચેના વિવાદોને લગતા કાનૂનની ભૂલભરેલી સમજ પર આધારિત છે.

૧૪. રિટ અરજદારો તરફથી હાજર રહેલા શ્રી હરીશ એન. સાલ્વે, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે દલીલ કરી હતી કે કેરળ રાજ્ય દ્વારા અરજદાર નં. ૨ અને ૩ની ગેરકાયદેસર ધરપકડ અને અટકાયત બાબતે ભારત સંઘની મૌન સંમતિ, લાંબા સમયથી પ્રચલિત પ્રથાગત આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂન, આંતરરાષ્ટ્રીય સૌહાર્દના સિદ્ધાંતો તથા રાજ્યો વચ્ચેની સર્વભૌમ સમાનતાના સિદ્ધાંતના ઉલ્લંઘન સમાન હતી, જે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ઘોષણાપત્ર અનુસાર રાજ્યો વચ્ચે મૈત્રીપૂર્ણ સંબંધો અને સહકાર સંબંધિત આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનના સિદ્ધાંતો અંગેની ઘોષણા શીર્ષક ધરાવતા સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભાના ઠરાવમાં સમાવિષ્ટ છે. શ્રી સાલ્વેએ દલીલ કરી હતી કે ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતો એવી આવશ્યકતા મૂકે છે કે કોઈપણ કાર્યવાહી, તે રાજદ્વારી હોય કે ન્યાયિક, જેમાં કોઈ વિદેશી રાષ્ટ્રે પોતાની સર્વભૌમ ફરજો નિભાવતી વખતે કરેલ વર્તન અંગે પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવે, તે ફક્ત સંઘીય અથવા કેન્દ્રીય સરકારના

સ્તરે જ હાથ ધરવામાં આવવી જોઈએ અને તે પ્રાંતીય/રાજ્ય સરકાર દ્વારા આરંભિત કરાયેલ કાર્યવાહીનો વિષય બની શકતી નથી.

૧૫. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે ૧૫મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ બનેલી ઘટના બે રાષ્ટ્ર-રાજ્યો વચ્ચેની ઘટના હતી અને તેમાંથી ઉદ્ભવતો કોઈપણ વિવાદ આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂની જવાબદારીના સિદ્ધાંતો દ્વારા શાસિત થશે, જેના હેઠળ પક્ષકારોના હક્કો અને ફરજો ભારત ગણરાજ્ય અને ઇટાલી ગણરાજ્ય વચ્ચે અસ્તિત્વમાં રહેલા હક્કો અને ફરજો જ રહેશે. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે ઇટાલી ગણરાજ્ય અને કેરળ રાજ્ય વચ્ચે કોઈ કાનૂની સંબંધ અસ્તિત્વમાં નથી અને ઇટાલી ગણરાજ્યની સશસ્ત્ર દળોના સભ્યો, જેઓ તેમની સત્તાવાર ફરજોનું નિર્વહણ કરતાં કાર્યરત હતા, તેમની સતત અટકાયત કરીને કેરળ રાજ્યએ જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા તેમજ ભારતના બંધારણની જોગવાઈઓના વિરુદ્ધ રીતે વર્તન કર્યું હતું.

૧૬. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે ટેરિટોરિયલ વોટર્સ, કોન્ટિનેન્ટલ શેલ્ફ, એક્સક્લૂસિવ ઇકોનોમિક ઝોન એન્ડ અધર મેરીટાઇમ ઝોન્સ એક્ટ, ૧૯૭૬, જેને હવેથી "મેરીટાઇમ ઝોન્સ એક્ટ, ૧૯૭૬" તરીકે સંદર્ભિત કરવામાં આવશે, ની યોજનામાં "ટેરિટોરિયલ વોટર્સ", "કોન્ટિગ્યુઅસ ઝોન્સ" અને "એક્સક્લૂસિવ ઇકોનોમિક ઝોન્સ" તરીકે વિભાજિત દરેક મેરીટાઇમ ઝોન ઉપર કેન્દ્રીય સરકારનું મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્ર કલ્પાયેલું છે. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં દલીલ કરી હતી કે અધિનિયમની કલમ ૩, ૫, ૭ અને ૧૫માં આવી ઝોનલ

વિભાજનની અસ્તિત્વની કલ્પના જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા હેઠળ, જેમાં યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ઓન ધ લૉ ઑફ ધ સી, જેને હવેથી "યુએનકલોસ" તરીકે સંદર્ભિત કરવામાં આવશે, નો પણ સમાવેશ થાય છે, દ્વારા સુનિશ્ચિત કરાયેલા અધિકારોના સીધા પરિણામરૂપે કરવામાં આવી છે.

૧૭. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે દરિયાકાંઠાની રેખાથી આગળ રાજ્યના અધિકારક્ષેત્રની વ્યાપ્તિ સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની કલમ ૩ માં નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. કલમ ૩ ની ઉપકલમ (૨) દર્શાવે છે કે પ્રાદેશિક જળોની મર્યાદા એવી રેખા છે, જેના દરેક બિંદુ યોગ્ય આધારરેખાના નજીકના બિંદુથી બાર સમુદ્રી માઇલના અંતરે આવેલ હોય છે. ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૫ જોગવાઈ કરે છે કે ભારતનો સંલગ્ન ક્ષેત્ર પ્રાદેશિક જળોથી આગળ અને તેને અડીને આવેલ વિસ્તાર છે અને સંલગ્ન ક્ષેત્રની મર્યાદા એવી રેખા છે, જેના દરેક બિંદુ કલમ ૩ ની ઉપકલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત આધારરેખાના નજીકના બિંદુથી ચોવીસ સમુદ્રી માઇલના અંતરે આવેલ હોય છે. અધિનિયમની કલમ ૭ અનન્ય આર્થિક ક્ષેત્રને પ્રાદેશિક જળોથી આગળ અને તેને અડીને આવેલ વિસ્તાર તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે, અને આવા ક્ષેત્રની મર્યાદા કલમ ૩ ની ઉપકલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત આધારરેખાથી બે સો સમુદ્રી માઇલ છે. ઉપર દર્શાવાયેલા ત્રણેય ક્ષેત્રોના સંબંધમાં, કેન્દ્ર સરકારને આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદો અને રાજ્યોની પ્રથા ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યારે તે આવું કરવું જરૂરી ગણે ત્યારે, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામું પ્રકાશિત કરીને, ઉક્ત ક્ષેત્રોની મર્યાદામાં ફેરફાર કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે.

૧૮. શ્રી સાલ્વેએ નિર્દેશ કર્યો કે મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની કલમ ૪ વિદેશી જહાજો દ્વારા પ્રાદેશિક જળનો ઉપયોગ કરવા અંગે વિશેષ જોગવાઈ કરે છે અને ઉપકલમ (૧) મુજબ, યુદ્ધજહાજો સહિત સબમરીન અને અન્ય જળઅધઃસ્થ વાહનોને બાદ કરતાં, તમામ વિદેશી જહાજોને પ્રાદેશિક જળમાંથી નિર્દોષ પસાર થવાનો અધિકાર છે, જ્યાં સુધી એવો પસાર નિર્દોષ હોય અને ભારતની શાંતિ, સુવ્યવસ્થા અથવા સુરક્ષાને હાનિકારક ન હોય.

૧૯. ઉપરોક્ત ઉપરાંત, શ્રી સાલ્વેએ એ પણ નિર્દેશ કર્યો કે ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૬ મુજબ, ભારતનો ખંડીય શેલ્ફમાં સમુદ્રતળ અને સમુદ્રતળની નીચલી જમીનનો સમાવેશ થાય છે, જે તેની પ્રાદેશિક જળસીમાની સીમાથી આગળ, તેની સ્થલભૂમિ પ્રદેશના પ્રાકૃતિક વિસ્તરણ પ્રમાણે સમગ્ર રીતે ખંડીય સીમાના બાહ્ય કિનારા સુધી અથવા કલમ ૩ ની ઉપકલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત આધારરેખાથી બે સો નોટિકલ માઇલના અંતર સુધી વિસ્તરે છે, જ્યાં ખંડીય સીમાનો બાહ્ય કિનારો તે અંતર સુધી વિસ્તરતો નથી. ઉપકલમ (૨) એ જોગવાઈ કરે છે કે ભારતને તેના ખંડીય શેલ્ફ સંબંધે સંપૂર્ણ અને એકમાત્ર સાર્વભૌમ અધિકારો છે અને હંમેશા રહ્યા છે.

૨૦. શ્રી સાલ્વેના જણાવ્યા મુજબ, આ ઘટના ભારતના કિનારાથી ૨૦.૫ નૉટિકલ માઇલ દૂર આવેલ સ્થળે બની હોવાથી, તે પ્રાદેશિક જળસીમાની બહાર હતી, જોકે ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ સંલગ્ન ક્ષેત્ર અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની અંદર હતી. તેથી, કોઈ પણ રીતે એવું કહી શકાય નહીં કે આ ઘટના ભારત સંઘની સંઘીય

એકમોમાંની કોઈ એકની અધિકારક્ષેત્રની અંદર બની હતી. શ્રી સાલ્વેએ દલીલ કરી કે તેથી આ ઘટના એવા ક્ષેત્રમાં બની હતી જેમાં કેન્દ્રીય સરકારને સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ તથા યુએનક્લોસ હેઠળ સર્વભૌમત્વ સમાન ન ગણાતા, પરંતુ સર્વભૌમ અધિકારોનો ઉપયોગ કરવાનો અધિકાર છે. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે આ અધિનિયમમાં ક્યાંય પણ કોઈ કિનારાકાંઠાની એકમને, જે તેના કિનારાને સંલગ્ન કોઈ સમુદ્રી ક્ષેત્રનો ભાગ બને છે, અધિકારક્ષેત્ર સોંપવાની કલ્પના કરવામાં આવી નથી. તેથી, કેરળ રાજ્યમાં પોલીસ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા અરજદાર નં. ૨ અને ૩ની ધરપકડ અને અટકાયત ગેરકાનૂની હતી અને તેને રદ કરવી યોગ્ય હતી. શ્રી સાલ્વેએ આગળ વધુ દલીલ કરી કે સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની જોગવાઈઓ હોવા છતાં, યુએનક્લોસના હસ્તાક્ષરકર્તા તરીકે ભારત તેની જોગવાઈઓથી પણ બંધાયેલું છે. તેમણે રજૂ કર્યું કે ૧૯૭૬ના અધિનિયમની જોગવાઈઓ તથા યુએનક્લોસ બંને ધ્વજ રાજ્યના અધિકારક્ષેત્રની પ્રાથમિકતાને માન્યતા આપે છે, તેથી અરજદાર નં. ૧, એટલે કે ઇટાલી પ્રજાસત્તાકને, તેના સ્થાનિક કાયદાઓ હેઠળ અરજદાર નં. ૨ અને ૩નો કેસ ચલાવવાનો અગ્ર અધિકાર છે.

૨૧. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની જોગવાઈઓ જેવી, પ્રાદેશિક જળસીમા અને આંતરિક જળસીમાની હદ તથા "નિર્દોષ પસાર થવાના" અધિકાર સંબંધિત જોગવાઈઓ, કન્વેન્શનના અનુચ્છેદ ૮, ૧૭ અને ૧૮માં કરવામાં આવી છે. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે અનુચ્છેદ ૧૭ સ્પષ્ટ

શબ્દોમાં નિર્ધારિત કરે છે કે કન્વેન્શનને આધીન રહીને, સમસ્ત રાજ્યોનાં જહાજો, તે દરિયાકાંઠાવાળા હોય કે ભૂઆવૃત, પ્રાદેશિક સમુદ્રમાંથી નિર્દોષ પસાર થવાનો અધિકાર ભોગવે છે. "નિર્દોષ પસાર થવો" ની વ્યાખ્યા અનુચ્છેદ ૧૮માં આ હેતુ માટે પ્રાદેશિક સમુદ્રમાંથી જહાજસંચાલન એવો અર્થ ધરાવે છે:

(એ) આંતરિક જળપ્રદેશમાં પ્રવેશ કર્યા વિના અથવા આંતરિક જળપ્રદેશની બહાર આવેલા કોઈ રસ્તેડ અથવા બંદર સુવિધા પર રોકાયા વિના તે સમુદ્રક્ષેત્રમાંથી પસાર થવું; અથવા

(બી) આંતરિક જળસીમાઓ તરફ અથવા ત્યાંથી જતી કાર્યવાહી, અથવા તેવા રોડસ્ટેડ અથવા બંદર સુવિધાના ભાગે રોકાણ.

૨૨. ઉક્ત વ્યાખ્યાને આ રીતે પરિબંધીત કરવામાં આવી છે કે એવો માર્ગગમન સતત અને ઝડપી હોવો જોઈએ, તેમ છતાં તેમાં થંભવું અને લંગર નાખવું સામેલ રહેશે, પરંતુ માત્ર એટલી હદ સુધી જ જેટલું તે સામાન્ય નૌકાસંચાલનને આનુષંગિક હોય અથવા અપરિહાર્ય પરિસ્થિતિ અથવા આપત્તિથી જરૂરી બન્યું હોય અથવા જોખમમાં કે આપત્તિમાં મુકાયેલા વ્યક્તિઓ, જહાજો અથવા વિમાનûtphû સહાય પહોંચાડવાના હેતુસર હોય. શ્રી સાલ્વેએ દર્શાવ્યું કે કલમ ૧૯ નિર્દોષ માર્ગગમનનું વર્ણન એવું કરે છે કે જ્યાં સુધી તે તટીય રાજ્યની શાંતિ, સારો વ્યવસ્થાક્રમ અથવા સુરક્ષાને પ્રતિકૂળ ન હોય અને સંમેલન તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના અન્ય નિયમોના અનુસરણમાં થાય, ત્યાં સુધી તે નિર્દોષ માર્ગગમન ગણાય છે.

૨૨.૧. શીખેલા વકીલે ધ્યાન દોર્યું કે કન્વેન્શનની કલમ ૨૪ માં એવી ખાતરી સમાવાયેલ હતી કે કાંઠાવર્તી રાજ્યો કન્વેન્શન અનુસાર સિવાય વિદેશી જહાજોના પ્રાદેશિક સમુદ્રમાંથી નિર્દોષ પસારને અવરોધશે નહીં.

૨૩. વિદેશી જહાજ પર ફોજદારી અધિકારક્ષેત્ર બાબતે, શ્રી સલ્વેએ યુએનક્લોસની કલમ ૨૭ નો ઉલ્લેખ કર્યો, જેમાં એવી જોગવાઈ છે કે પ્રાદેશિક સમુદ્રમાંથી પસાર થતાં વિદેશી જહાજ પર, તેના પસાર દરમિયાન જહાજ પર આચરાયેલા કોઈપણ ગુનાના સંબંધમાં કોઈ વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા અથવા કોઈ તપાસ ચલાવવા માટે, તટીય રાજ્યનું ફોજદારી અધિકારક્ષેત્ર અમલમાં મૂકવું નહીં, સિવાય કે એવા કિસ્સાઓમાં જ્યાં તે ગુનાના પરિણામો તટીય રાજ્ય સુધી વિસ્તરે; અથવા તે ગુનો એવો સ્વરૂપનો હોય કે દેશની શાંતિ અથવા પ્રાદેશિક સમુદ્રની સુવ્યવસ્થા ભંગ કરે; અથવા જહાજના માસ્ટર દ્વારા કે ધ્વજ રાજ્યના કોઈ રાજદ્વારી પ્રતિનિધિ અથવા વાણિજ્યદૂત અધિકારી દ્વારા સ્થાનિક સત્તાધિકારીઓની મદદ માગવામાં આવી હોય; અથવા નાર્કોટિક દવાઓ અથવા મનોપ્રભાવક પદાર્થોના ગેરકાયદેસર વેપારના દમન માટે આવા પગલાં જરૂરી હોય. પરંતુ, શ્રી સલ્વેએ જોરપૂર્વક દલીલ કરી કે આ કેસના તથ્યોમાં ઉપરોક્ત પૈકી કોઈપણ શરત આકર્ષિત થતી નથી, જેથી ભારત સંઘની સંઘીય રચનાની અંદર આવેલા કોઈ રાજ્યનું ફોજદારી અધિકારક્ષેત્ર આકર્ષિત થાય

૨૪. કેટલીક મહત્ત્વની બીજી જોગવાઈઓમાંની એક, ભાગ ૪ હેઠળના કન્વેન્શનની કલમ ૩૩ છે, જે સંલગ્ન ક્ષેત્રો અંગે વ્યવસ્થા કરે છે. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ

કર્યું કે કલમ ૩૩ મુજબ પોતાના પ્રાદેશિક સમુદ્રને સંલગ્ન એવા ક્ષેત્રમાં, દરિયાકાંઠાવાળું રાજ્ય નીચે મુજબ જરૂરી નિયંત્રણનો ઉપયોગ કરી શકે છે:

(૧) તેના પ્રદેશ અથવા પ્રાદેશિક સમુદ્રની અંદર તેના શુલ્ક, નાણાકીય, ઈમિગ્રેશન અથવા સ્વચ્છતા સંબંધિત કાયદાઓ અને નિયમોનું ઉલ્લંઘન થતું અટકાવવું;

(૨) તેના પ્રદેશ અથવા પ્રાદેશિક સમુદ્રની અંદર કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત કાયદાઓ અને નિયમોના ઉલ્લંઘન માટે દંડ કરવો.

૨૪.૧. તેમ છતાં, સંલગ્ન ક્ષેત્ર આધારરેખાથી, જ્યાંથી પ્રાદેશિક સમુદ્રની પહોળાઈ માપવામાં આવે છે, ત્યાંથી ૨૪ નોટિકલ માઈલથી આગળ વિસ્તરી શકતું નથી. તે અનુસાર, કારણ કે ઘટના પ્રાદેશિક જળસીમાની બહાર બની હતી, નીંદકરા, કોલ્લમ ખાતે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ વિરુદ્ધ નોંધાયેલ પ્રથમ માહિતી અહેવાલના આધાર પર કાર્યવાહી કરવામાં તથા તેઓને સતત અટકાયતમાં રાખવામાં કેરળ રાજ્યએ પોતાની અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાની મર્યાદા વટાવી હતી.

૨૫. કન્વેન્શનના ભાગ ૫ તરફ સંદર્ભ આપતાં, જે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રો સાથે સંબંધિત છે, શ્રી સલ્વેએ દર્શાવ્યું કે ઉક્ત ભાગ હેઠળનો અનુચ્છેદ ૫૬ વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં તટીય રાજ્યના અધિકારો, અધિકારક્ષેત્ર અને ફરજો દર્શાવે છે, જેમાં રાજ્યના તે સાર્વભૌમ અધિકારોનો સમાવેશ થાય છે, જે સમુદ્રતળની ઉપર આવેલા જળના, તેમજ સમુદ્રતળ અને તેની ઉપમાટી ના, જીવંત હોય કે નિર્જીવ, કુદરતી સંસાધનોના અન્વેષણ અને શોષણ, સંરક્ષણ અને સંચાલનના

હેતુ માટે છે, અને તે ક્ષેત્રના આર્થિક શોષણ અને અન્વેષણ સંબંધિત અન્ય પ્રવૃત્તિઓ, જેમ કે જળ, પ્રવાહો અને પવનમાંથી ઊર્જા ઉત્પન્ન કરવા અંગે પણ છે. ઉક્ત અનુચ્છેદ એ પણ દર્શાવે છે કે રાજ્યને નીચે મુજબ બાબતો અંગે અધિકારક્ષેત્ર છે:

(૧) કૃત્રિમ ટાપુઓ, સ્થાપનો અને સંરચનાઓની સ્થાપના અને ઉપયોગ;

(૨) દરિયાઈ વૈજ્ઞાનિક સંશોધન;

(૩) સમુદ્રી પર્યાવરણનું સંરક્ષણ અને જતન; તથા કન્વેન્શનમાં જોગવાયેલ અન્ય અધિકારો અને ફરજો. કૃત્રિમ દ્વીપો બાબતે, શ્રી સાલ્વેએ દર્શાવ્યું કે કલમ ૫૯ના અનુચ્છેદ ૮ હેઠળ, કૃત્રિમ દ્વીપો, સ્થાપનાઓ અને માળખાઓને દ્વીપોનો દરજ્જો પ્રાપ્ત નથી. તેમને પોતાનો કોઈ પ્રાદેશિક સમુદ્ર નથી અને તેમની હાજરી પ્રાદેશિક સમુદ્ર, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અથવા ખંડીય શેલ્ફની સીમા નિર્ધારણને અસર કરતી નથી.

૨૬. કન્વેન્શનના ભાગ ૭ માં સમાવાયેલ ઉચ્ચ સમુદ્રોના તત્ત્વ સાથે સંબંધિત પ્રશ્ન અંગે, શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે કન્વેન્શનના કલમ ૮૮ અને ૮૯ મુજબ ઉચ્ચ સમુદ્રો શાંતિપૂર્ણ હેતુઓ માટે અનામત રાખવાના છે અને કોઈપણ રાજ્ય તેના કોઈ ભાગને પોતાના સાર્વભૌમત્વ હેઠળ લાવવાનો માન્ય રીતે દાવો કરી શકતું નથી. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે કન્વેન્શનના કલમ ૯૧, ૯૨ અને ૯૪ અનુસાર, દરેક રાજ્યને જહાજોને પોતાની રાષ્ટ્રીયતા પ્રદાન કરવાની શરતો નક્કી કરવાનો, પોતાના પ્રદેશમાં જહાજોની નોંધણી માટેની શરતો નક્કી કરવાનો અને

પોતાના ધ્વજ ફરકાવવાનો અધિકાર આપવા અંગેની શરતો નક્કી કરવાનો અધિકાર હતો. કલમ ૯૧ એ જોગવાઈ કરે છે કે જહાજોને તે રાજ્યની રાષ્ટ્રીયતા હોય છે જેના ધ્વજ ફરકાવવાનો તેમને અધિકાર હોય છે અને રાજ્ય અને જહાજ વચ્ચે વાસ્તવિક સંબંધ અસ્તિત્વમાં હોવો આવશ્યક છે. શ્રી સાલ્વેએ દર્શાવ્યું કે કલમ ૯૪ ધ્વજ રાજ્ય પર અનેક ફરજો આરેપે છે અને કલમ ૯૪ ની સૌથી મહત્વપૂર્ણ જોગવાઈઓમાંની એક ઉપકલમ ૭ છે, જે મુજબ દરેક રાજ્યએ પોતાના ધ્વજવાળા જહાજ સંકળાયેલ, ઉચ્ચ સમુદ્રોમાં બનેલી દરેક દરિયાઈ દુર્ઘટના અથવા નૌસંચાલન સંબંધિત ઘટનાની તપાસ યોગ્ય લાયકાત ધરાવતા વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ દ્વારા અથવા તેમના સમક્ષ કરાવવાની રહેશે, જ્યાં આવી ઘટનાથી બીજા રાજ્યના નાગરિકોના મૃત્યુ અથવા ગંભીર ઈજા થઈ હોય, અથવા બીજા રાજ્યના જહાજો અથવા સ્થાપનોને ગંભીર નુકસાન થયું હોય, અથવા દરિયાઈ પર્યાવરણને ગંભીર નુકસાન થયું હોય. ધ્વજ રાજ્ય અને બીજું રાજ્ય, સંબંધિત રાજ્ય દ્વારા આવી કોઈપણ દરિયાઈ દુર્ઘટના અથવા નૌસંચાલન સંબંધિત ઘટનામાં કરવામાં આવતી કોઈપણ તપાસના સંચાલનમાં પરસ્પર સહકાર આપશે. આ જ જોગવાઈઓ કન્વેન્શનના કલમ ૯૭ માં પણ પ્રતિબિંબિત થાય છે, જેમાં દર્શાવાયું છે કે ઉચ્ચ સમુદ્રોમાં આવેલા જહાજ સંબંધિત ટક્કર અથવા નૌસંચાલનની અન્ય કોઈ ઘટના બને, અને તેમાં જહાજના કેપ્ટન અથવા જહાજની સેવામાં રહેલા અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિની દંડાત્મક અથવા શિસ્તાત્મક જવાબદારી સંકળાયેલી હોય, તો એવી વ્યક્તિ સામે દંડાત્મક અથવા શિસ્તાત્મક

કાર્યવાહી માત્ર ધ્વજ રાજ્યની અથવા એવી વ્યક્તિ જે રાજ્યનો નાગરિક હોય તે રાજ્યની ન્યાયિક અથવા વહીવટી સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ જ સ્થાપિત કરી શકાય.

૨૭. અંતે, શ્રી સાલ્વેએ અનુચ્છેદ ૧૦૦ નો ઉલ્લેખ કર્યો, જે આ કેસના તથ્યો માટે પ્રાસંગિક હોઈ શકે છે, કારણ કે તે બધા રાજ્યોને ઊંચા દરિયાઈ વિસ્તારમાં સમુદ્રી લૂંટફાટના દમન માટે અથવા કોઈપણ રાજ્યના અધિકારક્ષેત્રની બહાર આવેલ અન્ય કોઈ પણ સ્થળે તેના દમન માટે શક્ય તેટલા પૂર્ણ પ્રમાણમાં સહકાર આપવાની આવશ્યકતા મૂકે છે.

૨૮. શ્રી સલ્વેએ રજૂ કર્યું કે ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા ૨૭મી ઑગસ્ટ, ૧૯૮૧ના રોજ મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની કલમ ૭ની ઉપકલમ (૭) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી અધિસૂચના દ્વારા ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૧૮૮નો અમલ વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવતાં વિવિધ મુશ્કેલીઓ ઊભી થઈ, કારણ કે ઉક્ત અધિસૂચના યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ના ભાગ ૫ની જોગવાઈઓથી વિપરીત હતી, જેમાં એવી જોગવાઈ છે કે તટીય રાજ્યને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર પર માત્ર સાર્વભૌમ અધિકારો પ્રાપ્ત થાય છે અને સાર્વભૌમત્વ પ્રાપ્ત થતું નથી.

૨૯. ઘટનાના સંદર્ભમાં ભારત સરકારના શિપિંગ મંત્રાલયના આંતરિક અહેવાલનો ઉલ્લેખ કરતાં, શ્રી સાલ્વેએ દર્શાવ્યું કે આશરે ૧૨ મીટર લાંબી માછીમારી બોટ, એમ.એફ.બી. સેન્ટ એન્ટોની, શ્રી ફ્રેડી નામના વ્યક્તિની માલિકીની હતી, જે બોટના સારંગ તરીકે પણ કાર્યરત હતા, અને જેનું નોંધણીકરણ

તામિલનાડુના કન્યાકુમારી જિલ્લાનાં કોલાચેલ ખાતે સહાયક માછીમારી નિયામક દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. બોટના ક્રૂને ત્રિવેન્દ્રમ મત્સ્યથોજિલાલી ફોરમ દ્વારા ઓળખપત્રો આપવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ માછીમારી બોટનું નોંધણીકરણ ભારતીય વેપારી શિપિંગ અધિનિયમ, ૧૯૫૮ હેઠળ થયેલું ન હતું, અને ઘટના સમયે તે ભારતીય ધ્વજ ફરકાવી રહી ન હતી. વધુમાં, ઘટના સમયે જહાજ ભારતીય કિનારાથી ઓછામાં ઓછા આશરે ૨૦ નોટિકલ માઈલના અંતરે હતું. ચાંચિયા બોટો સાથે કોઈપણ અથડામણ ટાળવા માટે, કારણ કે તે વિસ્તારને ચાંચિયાગીરી માટે ઉચ્ચ જોખમ વિસ્તાર જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો, જહાજ ભારતીય પ્રાદેશિક જળસીમામાં કિનારાસમીપ ગતિ કરી રહ્યું હતું. શ્રી સાલ્વેએ જોરપૂર્વક રજૂ કર્યું કે અહેવાલમાં એ પણ દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે યુકેએમટીઓ દ્વારા જાહેર કરાયેલ મુજબ આ વિસ્તાર ચાંચિયાગીરીના હુમલાઓ માટેના ઉચ્ચ સતર્કતા ક્ષેત્ર હેઠળ આવે છે, અને વોચ ઓફિસરો પોતાની સામાન્ય ચાંચિયા નજરદારી જાળવી રહ્યા હતા. સામાન્ય નૌકાસંચાલન વોચકીપરો સિવાય, દ્વિતીય મેટ અને માસ્ટરે જણાવ્યા મુજબ જહાજમાં બ્રિજ પર એન.એમ.પી. મરીન્સ પણ ચાંચિયા વિરોધી નજરદારી પર હાજર હતા. એન.એમ.પી. મરીન્સ પોતાના સમયપત્રક મુજબ પોતાની સ્વતંત્ર નજરદારી રાખતા હતા અને તેમની કાર્યપદ્ધતિ પર નજર રાખવાની જવાબદારી માસ્ટરની ન હતી. ઇટાલિયન સંરક્ષણ મંત્રાલય અને ઇટાલિયન શિપ ઓનર્સ એસોસિએશન વચ્ચેના કરારના અનુચ્છેદ ૫ મુજબ એન.એમ.પી. મરીન્સે સ્વતંત્ર નિર્ણય લેવા પાત્ર હતા. અહેવાલમાં એ પણ દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે

માછીમારી બોટ ઇટાલિયન જહાજથી ૧૦૦ મીટરના અંતર સુધી આવી ગઈ હતી, જેના કારણે જહાજના ક્રૂને એવો વિશ્વાસ થયો કે તેઓ ચાંચિયાના હુમલા હેઠળ છે અને તે ક્ષણની પરિસ્થિતિઓમાં, જે મરીન્સ માસ્ટરના આદેશોથી સ્વતંત્ર હતા, તેમણે ગોળીબાર કર્યો, જેના પરિણામે બે ભારતીય માછીમારોનાં મૃત્યુ થયા.

૨૯.૧. અનુસરમાં, જ્યારે જહાજ દૂર જઈ રહ્યું હતું, ત્યારે તેને એમ.આર.સી.સી., મુંબઈ ડ્યૂટી કન્ટ્રોલર તરફથી ફોન કૉલ પ્રાપ્ત થયો, જેમાં જહાજને ઘટનાસંદર્ભે નિવેદન આપવા અને સાક્ષી તરીકે હાજર રહેવા માટે કોચી એન્કરેજ તરફ આગળ વધવા સૂચના આપવામાં આવી હતી. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે તેના અનુસંધાને ઇટાલિયન જહાજ, વધુ ઊંચા સમુદ્રમાં આગળ વધવા બદલે, કોચીન બંદરે પરત આવ્યું અને ત્યારબાદ કેરળ પોલીસ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા તેની અટકાયત કરવામાં આવી.

૨૯.૨. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે સંઘર્ષની સ્થિતિમાં કઈ જોગવાઈને પ્રાધાન્ય મળશે તે પ્રશ્ન ઊભો થતો હોવાથી, મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની જોગવાઈઓનું યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ના પ્રકાશમાં અર્થઘટન કરવું આવશ્યક હતું.

૩૦. આ અદાલતના અબન લોયડ ચાઇલ્સ ઓફશોર લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય [જે.ટી. ૨૦૦૮ (૫) એસ.સી. ૨૫૬ ૨૦૦૮ (૧૧) એસ.સી.સી. ૪૩૯] ના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરતાં, શ્રી સાલવે રજૂ કર્યું કે ઉક્ત નિર્ણયમાં આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬

ની કલમ ૬ અને ૭ ના વાંચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ભારતને તેના કોન્ટિનેન્ટલ શેલ્ફ અને એક્સક્લૂસિવ ઇકોનોમિક ઝોન અંગે માત્ર અમુક મર્યાદિત સાર્વભૌમ અધિકારો જ આપવામાં આવ્યા છે, જેને પ્રાદેશિક જળોના કિસ્સામાં જેમ ભારતની સાર્વભૌમતા તેના કોન્ટિનેન્ટલ શેલ્ફ અને એક્સક્લૂસિવ ઇકોનોમિક ઝોન સુધી વિસ્તરે છે તેમ સમકક્ષ ગણાવી શકાય નહીં. પરંતુ, મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની કલમ ૬(૬) અને ૭(૭) કેન્દ્ર સરકારને, અધિસૂચના દ્વારા, ભારતમાં અમલમાં રહેલ અધિનિયમને, તે યોગ્ય માને તેવી મર્યાદાઓ અને ફેરફારો સાથે, તેના કોન્ટિનેન્ટલ શેલ્ફ અને એક્સક્લૂસિવ ઇકોનોમિક ઝોન સુધી વિસ્તૃત કરવાની સત્તા આપે છે અને આ પણ જોગવાઇ કરે છે કે આમ વિસ્તૃત કરાયેલ અધિનિયમ એવો અસરકારક બનશે જાણે તે કોન્ટિનેન્ટલ શેલ્ફ અથવા એક્સક્લૂસિવ ઇકોનોમિક ઝોન, જેના સુધી તે અધિનિયમ વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યો છે, ભારતના પ્રદેશનો ભાગ હોય. કલમ ૬(૬) અને ૭(૭) એવી કાનૂની કલ્પના રચે છે જેના દ્વારા કોન્ટિનેન્ટલ શેલ્ફ અને એક્સક્લૂસિવ ઇકોનોમિક ઝોનને એવા અધિનિયમોના હેતુઓ માટે ભારતનો ભાગ માનવામાં આવે છે, જે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા અધિસૂચના બહાર પાડી તે વિસ્તારો સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યા હોય.

૩૧. શ્રી સલ્વેએ રજૂ કર્યું કે એ પણ એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે તટવર્તી રાજ્યને સંલગ્ન ક્ષેત્રો ઉપર પ્રાદેશિક પ્રભુત્વના અર્થમાં સાર્વભૌમત્વ નથી, પરંતુ તે ખંડીય શેલ્ફના અનુસંધાન અને તેના કુદરતી સંસાધનોના શોષણના હેતુસર

સાર્વભૌમ અધિકારોનો ઉપયોગ કરે છે. તે પ્રવર્તમાન કાયદાઓના ઉલ્લંઘનને આભારી હોવાના સંદેહ હેઠળ દાણચોરી અથવા અન્ય ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિઓમાં સંકળાયેલ વહાણોને અટકાવીને તેના નાણાકીય, આવકસંબંધિત અને દંડાત્મક કાયદાઓ અમલમાં મુકવાની અધિકારક્ષેત્ર ધરાવે છે. સંલગ્ન ક્ષેત્રથી આગળ વિસ્તરતા જળપ્રદેશ પરંપરાગત રીતે ઉચ્ચ સમુદ્ર અથવા ખુલ્લા સમુદ્રના ક્ષેત્રમાં આવે છે, જેને કાયદાશાસ્ત્રીય રીતે જોઈએ તો આંતરરાષ્ટ્રીય જળપ્રદેશનો દરજ્જો પ્રાપ્ત છે, જ્યાં તમામ રાજ્યોને નૌસંચલનની સ્વતંત્રતા સહિત ઉચ્ચ સમુદ્રની પરંપરાગત સ્વતંત્રતાઓ પ્રાપ્ત છે. તટવર્તી રાજ્યો સંલગ્ન ક્ષેત્રમાં તેમના કસ્ટમ્સ અથવા નાણાકીય અથવા દંડાત્મક કાયદાના ઉલ્લંઘન બદલ વહાણોની તપાસ, જપ્તી અથવા કબજામાં લેવાના પોતાના અધિકારનો ઉપયોગ કરી શકે છે, પરંતુ સંબંધિત વહાણ એકવાર ઉચ્ચ સમુદ્રમાં પ્રવેશે ત્યારબાદ તે આ અધિકારોનો ઉપયોગ કરી શકતું નથી, કારણ કે તેને તાત્કાલિક પીછો કરવાનો અધિકાર નથી, સિવાય કે તે વહાણ સમુદ્રી ડાકૂઈના કૃત્યોમાં સંકળાયેલ હોય, જેના કારણે તે સમુદ્રપ્રદેશમાં ધરપકડ અને જપ્તી માટે જવાબદાર બને છે. તદનુસાર, ભલે તટવર્તી રાજ્યો સંલગ્ન ક્ષેત્ર ઉપર સાર્વભૌમત્વનો ઉપયોગ કરતા ન હોય, તેમ છતાં તેઓ સાર્વભૌમ અધિકારોનો ઉપયોગ કરવા અને પોતાની આવક તથા તે સમકક્ષ બાબતોનું રક્ષણ કરવા યોગ્ય પગલાં લેવા હકદાર છે.

૩૨. ઉપરોક્ત કેસમાં આ અદાલતે કરેલી ઉપરોક્ત નોંધો પર આધાર રાખીને, શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની

જોગવાઈઓનું વાંચન યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. ની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત રીતે કરવું પડશે. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે ચુકાદાના અનુચ્છેદ ૭૭ અને ૯૯ માં કરાયેલ સંદર્ભ કસ્ટમ્સ અધિનિયમના અમલ માટે સંલગ્ન ક્ષેત્રના નિર્ધારિત વિસ્તારોમાં પોલીસિંગ સત્તાઓ અંગે હતો અને ભારત સંઘની અંદર રાજ્ય પોલીસ દ્વારા વપરાતી સામાન્ય પોલીસિંગ સત્તાઓના સંદર્ભ તરીકે નહોતો. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે તેથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જો કોઈ ગુનો સંલગ્ન ક્ષેત્રની બહાર આચરવામાં આવ્યો હોય, તો સંબંધિત રાજ્ય તે ગુનો કર્યાનો આક્ષેપ ધરાવતા જહાજનો પીછો કરતાં આધારરેખાથી ૨૪ નોટિકલ માઇલથી આગળ કાર્યવાહી કરી શકતું ન હતું. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ હેઠળ એવું કલ્પાયેલું નહોતું કે દરિયાકાંઠાના રાજ્યની પોલીસિંગ સત્તાઓ સંલગ્ન ક્ષેત્રની બહાર જઈ વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અથવા ઊંચા સમુદ્ર સુધી વિસ્તરે, જોકે ઉક્ત અધિનિયમ હેઠળ "નિર્ધારિત વિસ્તારો" તરીકે જાહેર કરાયેલા વિસ્તારોમાં કસ્ટમ્સ અધિનિયમ અને કસ્ટમ્સ ટેરિફ અધિનિયમની કેટલીક જોગવાઈઓનો વિસ્તાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૩૩. શ્રી સાલ્વેએ દલીલ કરી કે ભારત સંઘનો અભિપ્રાય એવો રહ્યો છે કે આ કેસના તથ્યોમાં યુએનસીએલઓએસની જોગવાઈઓ લાગુ કરી શકાય નહીં, કારણ કે સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬, જે એક દેશીય અધિનિયમ છે, તે યુએનસીએલઓએસથી વિમુખ છે, અને યુએનસીએલઓએસનો અનુચ્છેદ ૨૭ ભારતીય દેશીય કાયદાનો ભાગ નહોતો. વધુમાં, પ્રતિવાદીઓની તરફથી કરવામાં

આવનાર રજૂઆતોની પૂર્વકલ્પના રાખીને, શ્રી સાલ્વેએ આગ્રહ કર્યો કે એસ.એસ. લોટસ કેસ (ફ્રા. વિ. તુર્ક.) [૧૯૨૭ પી.સી.આઈ.જે.] માં કાયમી આંતરરાષ્ટ્રીય ન્યાય અદાલતનો ચુકાદો, જેમાં ફ્રાન્સ અને તુર્કી વચ્ચેના દાવાઓનો સમાવેશ થતો હતો, જ્યાં સુધી તેને અતિક્રમિત કરવામાં આવ્યો ન હોય ત્યાં સુધી માન્ય કાયદો તરીકે યથાવત્ રહ્યો હતો, પરંતુ તે માત્ર યુએનસીએલઓએસના અનુચ્છેદ ૯૭ હેઠળની અથડામણોના સંબંધમાં જ.

૩૪. શ્રી સાલવે રજૂ કર્યું કે ભારત સંઘ તરફથી કરવામાં આવેલી ઉપરોક્ત દલીલો ભ્રમજનક હતી, કારણ કે તે અગાઉ લેવામાં આવી નહોતી અને ભારત સંઘ દ્વારા પ્રતિજ્ઞાપિત સોગંદનામામાં પણ તેનો ઉલ્લેખ મળતો નહોતો. શ્રી સાલવે રજૂ કર્યું કે મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬, વિસંગતિરૂપ બનવાને બદલે, યુએનક્લોસના સિદ્ધાંતો સાથે સંપૂર્ણ સુસંગત છે. આ અધિનિયમ વિવિધ ઝોન્સની ભૌગોલિક સીમાઓ, એટલે કે, પ્રાદેશિક જળસીમા, સંલગ્ન ક્ષેત્ર, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અને ખંડપ્રવણ પટ્ટો વગેરે, નિર્ધારિત કરવા સુધી મર્યાદિત છે અને દરેક ઝોન અંગે ભારતને ઉપલબ્ધ હકોનું સ્વરૂપ અધિનિયમમાં એવી રીતે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે જે યુએનક્લોસ સાથે સંપૂર્ણ સુસંગત છે. શ્રી સાલવે ભારપૂર્વક રજૂ કર્યું કે ભારત માત્ર કન્વેન્શનનું હસ્તાક્ષરકાર જ નહોતું, પરંતુ તેણે તેનું અનુમોદન પણ કર્યું હતું. વિદ્વાન વકીલે રજૂ કર્યું કે મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬, મોટા પાયે, ૧૯૭૬ પહેલાં તૈયાર કરાયેલા યુએનક્લોસના મસૂદા પર આધારિત હતું, પરંતુ ભારતમાં આ સ્થિર કાનૂની સિદ્ધાંત છે કે આ

પ્રકારના કન્વેન્શનનું એકવાર અનુમોદન થઈ જાય, ત્યારબાદ સમાન વિષયો સંબંધિત દેશના આંતરિક કાયદાનું અર્થઘટન, વિરુદ્ધ સ્પષ્ટ જોગવાઈઓ ન હોય ત્યાં સુધી, તે કન્વેન્શન સાથે સુસંગતતા રાખીને કરવું જોઈએ.

૩૫. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, શ્રી સાલ્વેની દલીલોનો સાર એ પ્રશ્ન સુધી સીમિત થાય છે કે ભારતની સાર્વભૌમતા અનન્ય આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તરે છે કે નહીં, જે કેરળ રાજ્યના કિનારાની આધારરેખાથી ૨૦૦ નોટિકલ માઇલ સુધી વિસ્તરેલ છે.

૩૬. ત્યારબાદ શ્રી સાલવેએ દલીલ કરી કે જો ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૨) નો આશ્રય ભારત સંઘ દ્વારા ભારતીય ધ્વજ ફરકાવતા જહાજ પર હાજર વ્યક્તિ ઉપર અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે લેવાતો હોય, તો અન્ય અધિકારક્ષેત્રો દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલ સમાન અધિકારનો પણ માન રાખવો આવશ્યક છે; અને તેમણે દર્શાવ્યું કે સંમતિપત્રના અનુચ્છેદ ૨૧ માં નિર્દોષ પસાર થવાનો અધિકાર માન્ય રાખવામાં આવ્યો છે, જેનો માન યુએનસીએલઓએસના હસ્તાક્ષરકાર તમામ રાષ્ટ્રોએ રાખવો જોઈએ. પરિણામે, જો કોઈ જહાજ નિર્દોષ પસારમાં હોય અને તેમાં બે વિદેશી નાગરિકો વચ્ચે એવી ઘટના બને કે જેના કોઈ પરિણામો દરિયાકાંઠાવાળા રાજ્ય પર પડતા ન હોય, તો સ્પષ્ટ છે કે આવા કૃત્ય અંગે આ આધાર પર કોઈ અધિકારક્ષેત્રનો દાવો કરી શકાય નહીં કે તે ભારતીય દંડ સંહિતાનું ઉલ્લંઘન બને છે અથવા એવા ફોજદારી ગુનાઓનો વિચાર કરવા ભારતીય

અદાલતોને અધિકારક્ષેત્ર હશે. શ્રી સાલવેએ રજૂ કર્યું કે આવા દાવાની સ્વીકાર્યતા નિર્દોષ પસારના અધિકારોને નકારી કાઢે તેવી થશે.

૩૭. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે એકવાર એ સ્વીકારી લેવામાં આવે કે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રને માન્યતા આપવાનો અને ઉક્ત ક્ષેત્ર સંબંધે સાર્વભૌમ અધિકારોના પ્રયોગ માટે કાનૂની વ્યવસ્થા ઊભી કરવાનો સંસદનો આશય હોવો જોઈએ, તો ત્યારબાદ આવશ્યકપણે એવું અનુસરવું જોઈએ કે સંસદીય આશયનું યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની કલમ ૫૫ સાથે સંયુક્ત રીતે વાંચન કરવું પડે. ત્યારબાદ એવું પણ અનુસરવું જોઈએ કે ઉક્ત ક્ષેત્રમાં રહેલા સાર્વભૌમ અધિકારોનું વાંચન યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ના ભાગ ૫ માં સ્થાપિત વિશિષ્ટ કાનૂની વ્યવસ્થાના અધિન રહીને કરવું જોઈએ.

૩૮. લોટસના નિર્ણય અંગે જ્યાં સુધી પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી શ્રી સાલ્વેએ દલીલ કરી કે એવો નિર્ણય ફ્રેન્ચ જહાજ અને તુર્કી જહાજ વચ્ચે થયેલી અથડામણ સંબંધિત તથ્યોના પરિપ્રેક્ષ્યમાં આપવામાં આવ્યો હતો, જે અંતે અથડામણ સંબંધિત બાબતોમાં દંડાધિકારક્ષેત્રને લગતા કેટલાક નિયમોના એકીકરણ માટેના ૧૯૫૨ના જિનીવા કન્વેન્શન સુધી પહોંચ્યો હતો, અને જેણે સમુદ્રી અથડામણો ઉપર સમવર્તી અધિકારક્ષેત્રના સિદ્ધાંતોના પ્રયોગને અવરોધ્યો હતો. શ્રી સાલ્વેએ આગ્રહપૂર્વક રજૂ કર્યું કે યુએનસીએલઓએસની કલમો ૯૧, ૯૨, ૯૪ અને ૯૭નું વાચન સ્પષ્ટ રીતે સ્થાપિત કરે છે કે જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનના સિદ્ધાંત તરીકે જે કોઈ સમવર્તી અધિકારક્ષેત્રનો સિદ્ધાંત માન્ય ગણાયો હોય તે

યુએનસીએલઓએસની સ્પષ્ટ જોગવાઈઓથી અપસ્થાપિત થઈ જાય છે. વિદ્વાન વકીલે દર્શાવ્યું કે આ બાબત વિવાદાસ્પદ નહોતી કે ઘટનામાં સંકળાયેલું ભારતીય જહાજ સેન્ટ એન્ટોની, ભારતીય મર્ચન્ટ શિપિંગ અધિનિયમ, ૧૯૫૮ હેઠળ નહીં પરંતુ તમિલનાડુના માછીમારી કાયદાઓ હેઠળ નોંધાયેલું હતું, જે તેને તે નોંધાયેલું હતું તે ભારતીય સંઘના સંબંધિત રાજ્યના પ્રાદેશિક જળક્ષેત્રોથી બહાર પ્રવાસ કરવાની પરવાનગી આપતું ન હતું.

૩૯. શ્રી સાલ્વેએ અંતે દલીલ કરી હતી કે ભારત સંઘે જે એવો અભિપ્રાય લીધો હતો કે ભારતે યુએનસીએલઓએસની શરતો અનુસાર કોઈ વિશિષ્ટ કાયદો બનાવ્યો નથી, તેથી ઉક્ત પરિષદ ભારત પર બંધનકારક નથી, તે સંપૂર્ણપણે ભ્રામક હતો. શ્રી સાલ્વેએ જોરપૂર્વક રજૂ કર્યું કે અગાઉના મામલાઓમાં, આ અદાલતે એવો નિર્ધાર કર્યો હતો કે, ભલે આવી પરિષદોને વિધાન દ્વારા સ્વીકારવામાં આવી ન હોય, તેમ છતાં તેમાં સમાવાયેલા સિદ્ધાંતો પોતે જ રાષ્ટ્રોના સામાન્ય કાયદામાંથી ઉત્પન્ન થયેલા છે, જે આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારની અનુભૂત આવશ્યકતાઓને વ્યક્ત કરે છે અને તેથી તેઓ ભારતના સામાન્ય કાયદાનો ભાગ છે તથા વિદેશી જહાજો વિરુદ્ધ દરિયાઈ દાવાઓના અમલીકરણ માટે લાગુ પડે છે.

૪૦. શ્રી સાલ્વેએ આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠના નિર્ણય મેગનભાઈ ઈશ્વરભાઈ પટેલ વિ. યુનિયન ઑફ ઈન્ડિયા અને અન્ય [૧૯૭૦ (૩) એસ.સી.સી. ૪૦૦] ઉપર પણ આધાર મૂક્યો, જેમાં આ અદાલતે અન્ય બાબતો ઉપરાંત એવું ઠરાવ્યું હતું કે સંધિ સાથે વિરોધાભાસ ધરાવતો કોઈ કાયદો ન હોય

ત્યાં સુધી સંધિ અમલમાં રહેવી જ જોઈએ. વધુમાં, આ અદાલતના વિશાખા અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઑફ રાજસ્થાન અને અન્ય [જે.ટી. ૧૯૯૭ (૭) એસ.સી. ૩૮૪ : ૧૯૯૭ (૬) એસ.સી.સી. ૨૪૧] ના નિર્ણયનો પણ ઉલ્લેખ કરતાં, આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે જ્યાં દેશીય કાયદામાં આવી જોગવાઈઓનો અભાવ હોય ત્યાં આંતરરાષ્ટ્રીય પરિસંવિધાનો અને ધોરણોને બંધારણીય અધિકારોમાં વાંચવા જોઈએ, જો સુધી આવા દેશીય કાયદા સાથે કોઈ અસંગતતા ન હોય.

૪૧. શ્રી સાલ્વેએ આગ્રહપૂર્વક રજૂ કર્યું કે મેરિટાઈમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની કલમ ૩ સર્વભૌમત્વની સંકલ્પનાને માન્યતા આપે છે, પરંતુ તે યોગ્ય આધારરેખાના સૌથી નજીકના બિંદુથી ૧૨ નોટિકલ માઈલ સુધી જ તેને મર્યાદિત કરે છે.

૪૨. શ્રી સાલ્વેની રજૂઆતોનું સાર તત્ત્વ એ પ્રશ્ન પર કેન્દ્રિત છે કે ભારતની સર્વભૌમસત્તા અને પરિણામે ભારતીય અદાલતોની દંડાત્મક અધિકારક્ષેત્ર, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તરે છે કે નહીં, અથવા ભારતને ખંડપ્રાય શેલ્ફ અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રથી આવરી લેવાયેલા વિસ્તારમાં માત્ર સર્વભૌમ અધિકારો જ છે. મેરિટાઈમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની કલમ ૬ અને ૭ ના વાંચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ભારતની સર્વભૌમસત્તા તેની પ્રાદેશિક જળસીમા સુધી વિસ્તરે છે, પરંતુ દેશના ખંડપ્રાય શેલ્ફ અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રના મામલે સ્થિતિ ભિન્ન છે. ભારતનો ખંડપ્રાય શેલ્ફ પ્રાદેશિક જળસીમા બહારના સમુદ્રતળને ૨૦૦ નોટિકલ માઈલના અંતર સુધી આવરી લે છે. વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર ખંડપ્રાય શેલ્ફ ઉપર

આવેલો સમુદ્ર અથવા જળવિસ્તાર દર્શાવે છે. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે વિવિધ અધિનિયમોની ભાષા અને તેમનું જે રીતે અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે, તેના પરિણામે સર્વભૌમ મુક્તિના વિશાળ પ્રશ્નનો ઉદ્ભવ થયો છે.

૪૨.૧. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે ઇટાલીએ યુએનસીએલઓએસ પર ૧૯૭૩માં હસ્તાક્ષર કર્યા હતા અને જાન્યુઆરી, ૧૯૯૫માં તેની અનુમોદન કર્યું હતું, જ્યારે ભારતે ૧૯૮૨માં કન્વેન્શન પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા અને ૨૯મી જૂન, ૧૯૯૫ના રોજ તેનું અનુમોદન કર્યું હતું. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨ અને ૪ને ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૭૯ સાથે વાંચતાં, શ્રી સાલ્વેએ આગ્રહપૂર્વક રજૂ કર્યું કે સર્વભૌમ મુક્તિના આધારે તેમની અમલવારી દેશની આંતરિક અદાલતો માટે અપવાદરૂપ ગણાશે.

૪૩. શ્રી સાલ્વેએ અંતમાં આગ્રહ કર્યો કે એમ.વી. એન્રિકા લેક્સી પર ઇટાલિયન મરીન્સની હાજરીને સમજવા માટે, રક્ષા મંત્રાલય–નૌકાદળ સ્ટાફ અને ઇટાલિયન શિપઓનર્સ કન્ફેડરેશન (કોન્ફિતાર્મા) વચ્ચે ૧૧મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૧ના રોજ કરવામાં આવેલ પ્રોટોકોલ કરારનો સંદર્ભ આપવો આવશ્યક બને છે. શ્રી સાલ્વેએ દર્શાવ્યું કે ઉક્ત કરાર વિવિધ વિધાનાત્મક અને રાષ્ટ્રપતિ આદેશોને અનુસરીને કરવામાં આવ્યો હતો, જે તે આધાર પર જારી કરવામાં આવ્યા હતા કે દરિયાઈ લૂંટફાટ અને સશસ્ત્ર લૂંટ ચલાવટમાં સુરક્ષા માટે, ક્રૂ અને વહન કરવામાં આવેલા માલ માટે ગંભીર જોખમો છે, તથા તેના પરિણામે ભાડાંદર અને સમુદ્રી વીમા ઉપર નોંધપાત્ર અનુપ્રભાવો પડે છે, જેના વ્યાપારી ખર્ચો રાષ્ટ્રીય

સમુદાયને અસર કરી શકે છે. તે મુજબ, પક્ષકારો એવી તમામ અથવા કોઈપણ યોગ્ય કાર્યવાહી શોધી શકે અને અપનાવી શકે જેથી અહીં પછી "એન.એમ.પી." તરીકે ઉલ્લેખિત મિલિટરી પ્રોટેક્શન સ્ક્વોડ્સને, ૧લી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૧ના મંત્રીસ્તરીય આદેશ દ્વારા રક્ષા મંત્રાલયે નિર્ધારિત વિસ્તારમાં આવનજાવન કરતા જહાજો પર ચડાવવામાં અને ઉતારવામાં સુવિધા થાય, એ હેતુસર પ્રોટોકોલ કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવાનો નિર્ણય લેવાયો હતો. શ્રી સાલ્વેએ દર્શાવ્યું કે ઉક્ત કરારમાં, ચોરીચકારીના ઉછાળા સામે ખાનગી વ્યાવસાયિક જહાજોને સુરક્ષા પૂરી પાડવા માટે, ઈટાલિયન નૌકાદળ સાથે સંબંધિત ઈટાલિયન મરીન્સની હાજરી માટે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે હકીકતમાં, નૌકાદળનો એવો અભિપ્રાય હતો કે કરાર/પ્રોટોકોલ હેઠળ આવરી લેવાતી પ્રવૃત્તિ, કન્વેન્શન સ્વીકાર્યા પછી, કોન્ફિતાર્મા અને અન્ય વર્ગ સંઘો સિવાયના રાષ્ટ્રીય શિપઓનર્સને પણ પ્રદાન કરી શકાય.

૪૪. શ્રી સાલ્વેએ દર્શાવ્યું કે કન્વેન્શનના અનુચ્છેદ ૩ માં રક્ષણ સેવા ઉપલબ્ધ કરાવવા અંગેની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી, જેમાં સૈન્ય રક્ષણ દળોને જહાજમાં ચઢાવવાના અરજીપત્ર પર રક્ષા મંત્રાલય વિવિધ પાસાઓ પર વિચાર કરશે, જેમાં આ શરતનો સમાવેશ થાય છે કે જહાજનો માસ્ટર માત્ર નેવિગેશનની સલામતી અને દાવપેચ સંબંધિત પસંદગીઓ માટે, જેમાં બચાવ માટેના દાવપેચોનો પણ સમાવેશ થાય છે, જવાબદાર રહેશે, પરંતુ દરિયાઈ લૂંટના હુમલાને પ્રતિકાર કરવા માટેની કામગીરી સંબંધિત પસંદગીઓ માટે જવાબદાર

રહેશે નહીં. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે, અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, દરિયાઈ લૂંટના હુમલાના કિસ્સામાં, જહાજના માસ્ટરનો ઇટાલીયન સરકાર દ્વારા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલા એન.એમ.પી.ઓ.ની કાર્યવાહીઓ પર કોઈ નિયંત્રણ રહેશે નહીં. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે મરીનોની ટીમ, જેમાં રિટ અરજદાર નં. ૨ અને ૩ નો સમાવેશ થાય છે, અંગેનો તૈનાતી આદેશ ઓ.પી. ૦૬૧૪૫ઝેડ ફેબ્રુઆરી ૧૨ ઝેડ.ડી.એસ. માં સમાયેલ છે, જે ઇટાલીયન નેવી જનરલ સ્ટાફ તરફથી નવી દિલ્હી, ભારત સ્થિત ઇટાલીયન ડિફેન્સ એટાશે અને વિવિધ દેશોમાં સ્થિત અન્ય કેટલાંક ઇટાલીયન ડિફેન્સ એટાશેને મોકલવામાં આવ્યો હતો, અને જેને વિશેષ અનુમતિ અરજી સાથે પરિશિષ્ટ પી–૩ તરીકે જોડવામાં આવ્યો છે. આ સંદર્ભમાં, શ્રી સાલ્વેએ નવી દિલ્હી સ્થિત ઇટાલી દૂતાવાસ દ્વારા ભારત સરકારના વિદેશ મંત્રાલયને જારી કરવામાં આવેલી નોટ વર્બાલે નં. ૯૫/૫૫૩ નો ઉલ્લેખ કર્યો, જેમાં પ્રશ્નાધીન વહાણ સંબંધિત મામલાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. કારણ કે તે ટૂંકમાં અરજદારોનો કેસ સમાવે છે, તેથી તે અહીં સંપૂર્ણરૂપે નીચે ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે:

"ઇટલીનું દૂતાવાસ, નવી દિલ્હી, નોંધપત્ર

૯૫/૫૫૩

ઇટાલીના દૂતાવાસ ભારત સરકારના વિદેશ બાબતોના મંત્રાલયને પોતાની શ્રદ્ધાપૂર્વકની શુભેચ્છાઓ પાઠવે છે અને તારીખ ૧૮મી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૨ના નોટ

વર્બાલે નં. ૭૧ મુજબ એનરિકા લેક્સી નામક જહાજના મામલા અંગે સંદર્ભ આપવા નું સન્માન પ્રાપ્ત કરે છે.

ઇટાલીની દૂતાવાસ આ બાબતનું સ્મરણ કરાવવા ઇચ્છે છે કે પરંપરાગત આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનના સિદ્ધાંતો અનુસાર, જેને આંતરરાષ્ટ્રીય અદાલતોના અનેક નિર્ણયો દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવી છે, રાજ્યના અંગો પોતાની અધિકૃત ફરજોના પાલન દરમિયાન કરાયેલા કૃત્યો માટે અધિકારક્ષેત્રીય મુક્તિનો લાભ ભોગવે છે. આંતરરાષ્ટ્રીય જળક્ષેત્રમાં એન્રિકા લેક્સી જહાજ પર કાર્યરત ઇટાલિયન નૌકાદળનો સૈનિક વિભાગ ઇટાલિયન રાજ્યનું એક અંગ ગણવામાં આવવું જોઈએ.

તેમનું વર્તન રાષ્ટ્રીય નિયમો (ઇટાલિયન અધિનિયમ નં. ૧૦૭/૨૦૧૧), નિર્દેશો, સૂચનાઓ અને આદેશો અનુસાર, તેમજ સમુદ્રના કાનૂન અંગેના ૧૯૮૨ના યુએન કન્વેન્શનમાં અને આફ્રિકાના હોર્ન નજીકની ચાંચિયાગીરી અંગેના સંબંધિત યુએન સુરક્ષા પરિષદના ઠરાવોમાં સમાવિષ્ટ ચાંચિયાગીરી સંબંધિત પ્રાસંગિક નિયમોના અનુસરણમાં, તેમની સત્તાવાર ફરજોનું પાલન કરતાં કરવામાં આવ્યું છે।

ઇટાલીના દૂતાવાસ દ્વારા કોલ્લમ ખાતેના મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટે હાલમાં ન્યાયિક કસ્ટડીમાં રિમાન્ડ પર રાખવામાં આવેલા ઇટાલિયન સૈનિક નૌકાદળના કર્મચારીઓના જીવન અને માન–મર્યાદાના રક્ષણ માટે લીધેલા પગલાંનું સ્વાગત કરવામાં આવે છે. હથિયારોની તપાસના મુદ્દે મેજિસ્ટ્રેટે અપનાવેલ સહકારાત્મક અભિગમનું પણ ઇટાલીના દૂતાવાસ દ્વારા સ્વાગત કરવામાં આવે છે.

ઇટાલીની દૂતાવાસ તેમ છતાં ઉક્ત સૈનિક કર્મચારીઓ સંબંધે ઇટાલીના વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્રનો પુનઃદઢ આગ્રહ કરે છે. તે જાણ કરવા ઇચ્છે છે કે ઇટાલીની સામાન્ય તેમજ સૈન્ય ન્યાયિક સત્તાઓ દ્વારા તપાસની કાર્યવાહી પહેલેથી જ આરંભ કરવામાં આવી છે. તેથી, તે ઇટાલિયન નૌસેનાના સૈનિક કર્મચારીઓને મુક્ત કરવાનો અને ભારતીય ભૂપ્રદેશમાંથી અવરોધરહિત પ્રસ્થાન કરવાની મંજૂરી આપવા માટે આગ્રહ કરે છે. તેઓ ભારતીય સત્તાધિકારીઓને કથિત સમુદ્રી લૂંટની ઘટનાની તપાસમાં સહકાર આપવા માટે ઇટાલિયન જહાજ એન્િરકા લેક્સી પર સત્તાવાર રીતે નિયુક્ત સૈન્ય દળની ટુકડી તરીકે માત્ર ભારતીય પ્રાદેશિક જળસીમા અને બંદરમાં પ્રવેશ્યા હતા. ભારતીય પ્રાદેશિક જળસીમામાં પ્રવેશ શરૂઆતના આમંત્રણના આધારે અને ત્યારબાદ ભારતીય સત્તાધિકારીઓના નિર્દેશ હેઠળ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઇટલીનું દૂતાવાસ, આંતરરાષ્ટ્રીય જળસીમામાં રાષ્ટ્રીય ધ્વજધારી વેપારી જહાજના ચાલુ સમુદ્રી લૂંટ વિરોધી સૈન્ય સંરક્ષણ માટે પોતાની સૈન્ય કર્મચારીની નિમણૂક કરવાનો રાજ્યનો સાર્વભૌમ અધિકાર પુનરોચ્ચાર કરતાં, રેખાંકિત કરે છે કે ઇટાલિયન નેવીના સૈન્ય કર્મચારીઓને સામેલ કરતી ચાલુ રાષ્ટ્રીય તપાસોથી તે જ અધિકાર ક્ષતિગ્રસ્ત થતો નથી.

ઇટાલિયન નૌકાદળના સૈનિક કર્મચારીઓ, જેઓ હાલમાં ન્યાયિક હવાલાતમાં રિમાન્ડ હેઠળ રાખવામાં આવ્યા છે, તેઓ સંબંધિત સમયે "જોખમ વિસ્તાર" તરીકે માનવામાં આવતા પરિક્ષેત્રીય સમુદ્રી ક્ષેત્રોમાં દરિયાઈ લૂંટ અને

સશસ્ત્ર લૂંટફાટથી જહાજના રક્ષણ માટે સત્તાવાર ફરજો બજાવી રહ્યા હતા, અને આ બાબતમાં આઈ.એમ.ઓ. તથા અન્ય સંબંધિત બહુરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતીનો પણ વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા હેઠળ ઇટાલીની બાધ્યતાઓને, જેમાં આ ઘટનાની અત્યંત સર્વગ્રાહી અને પરસ્પર સંતોષકારક તપાસ માટે ભારતીય સત્તાધિકારીઓ સાથે સહકાર આપવાની બાધ્યતા પણ સમાવેશ થાય છે, સ્વીકારીને, ઇટાલીનું દૂતાવાસ યાદ અપાવે છે કે પોતાની ફરજો બજાવતાં સત્તાવાર રીતે કાર્યરત ઇટાલિયન નૌકાદળના સૈનિક કર્મચારીઓના વર્તનની ન્યાયિક તપાસ ઇટાલીની અદાલતો સિવાય અન્ય કોઈ અદાલત સમક્ષ ન થવી જોઈએ।

ઇટાલીનું દૂતાવાસ, નવી દિલ્હી, આ અવસરનો ઉપયોગ કરીને ભારત સરકારના વિદેશ કાર્ય મંત્રાલય પ્રત્યે પોતાની સર્વોચ્ચ માન–આદરની ખાતરીઓનું પુનઃપ્રતિપાદન કરે છે, નવી દિલ્હી, ૨૯મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨. ઇટાલીનું કૉન્સ્યુલેટ જનરલ, મુંબઈ"

૪૫. હકીકતમાં, તમામ કાનૂની જાર્ગનથી મુક્ત રીતે જોવામાં આવે તો, ઉપરોક્ત નોંધ ઇટાલિયન સરકારના એ વલણ પર ભાર મૂકે છે કે અરજીકર્તા નં. ૨ અને ૩નું વર્તન તેમના સત્તાવાર ફરજોનું પાલન કરતી વખતે રાષ્ટ્રીય નિયમો, નિર્દેશો, સૂચનાઓ અને આદેશો અનુસાર, તેમજ યુએનક્લોસમાં સમાવાયેલ સમુદ્રી લૂંટના નિયમો અને આફ્રિકાના હોર્નની બહારના વિસ્તારમાં સમુદ્રી લૂંટ બાબતે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર સુરક્ષા પરિષદના સંબંધિત ઠરાવો અનુસાર હતું

૪૬. શ્રી સાલ્વેએ રજૂ કર્યું કે, પ્રકરણની વિશિષ્ટ હકીકતોમાં, અરજદારો રિટ અરજિ અને વિશેષ અનુમતિ અરજિમાં માંગવામાં આવેલી રાહતો મેળવવા હકદાર હતા.

૪૭. શ્રી ગૌરબ બેનર્જી, વધારાના સોલિસિટર જનરલ, જેઓ ભારત સંઘ તરફથી હાજર રહ્યા હતા, તેમણે અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા બે મુદ્દાઓ પર પોતાની રજૂઆતો કેન્દ્રિત કરી, એટલે કે,:

(૧) શું ભારતીય અદાલતોને ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની જોગવાઈઓ હેઠળ અરજદાર નં. ૨ અને ૩ નો વિચાર ચલાવવાનો પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર છે કે નહીં–

(૨) જો એવું હોય, તો શું રિટ અરજદારોને રાજ્યની સર્વભૌમ મુક્તિનો દાવો કરવાનો અધિકાર છે–

૪૮. શ્રી બેનર્જીએ રજૂઆત કરી કે તમામ અલંકારિક વર્ણનો દૂર કર્યા પછી, ઘટનાના નિર્વિવાદ તથ્યો દર્શાવે છે કે ૧૫મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ નીંદાકારા, કોલ્લમ સ્થિત કોસ્ટલ પોલીસ સ્ટેશનમાં ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ સાથે કલમ ૩૪ વાંચી પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નં. ૨/૨૦૧૨ નોંધવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે પસાર થતી એક જહાજ પર સવાર વ્યક્તિઓએ "સેંટ એન્ટોની" નામની માછીમારી નૌકા પર ગોળીબાર કર્યો હતો, જેના પરિણામે તેમાં સવાર ૧૧ માછીમારોમાંથી બે જણાનું તાત્કાલિક મૃત્યુ થયું હતું; તથા આક્ષેપ એવો હતો કે સંબંધિત જહાજ એમ.વી. એનરિકા લેક્સી હતું.

ઘટનાને સંબંધિત વિગતવાર તથ્યો કેરળ વડી અદાલત સમક્ષ કોસ્ટ ગાર્ડ દ્વારા ૨૮મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ દાખલ કરાયેલ નિવેદનમાં તથા ૧૮મી મે, ૨૦૧૨ના રોજ દાખલ કરાયેલ આરોપપત્રમાં જોવા મળે છે.

૪૯. અરજદારોનો બચાવ એવો છે કે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ ઇટાલિયન જહાજ પર તહેનાત લશ્કરી સુરક્ષા ટુકડીના સભ્યો હતા અને તેમણે દરિયાઈ લૂંટારુઓના હુમલા સામે જહાજનું રક્ષણ કરવા માટે પગલાં લીધાં હતાં.

૫૦. શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે અરજદારોની તરફથી એવો આગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો કે ભારત સંઘે એવો આગ્રહ કરતાં પોતાના અભિવચનોમાંથી વિમુખતા દર્શાવી હતી કે સમુદ્રી ક્ષેત્ર અધિનિયમ, ૧૯૭૬, યુએનસીએલઓએસથી વિમુખ છે અને તેની સાથે અસંગત છે. શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે આ બાબતમાં કાનૂની સ્થિતિ અબાન લોયડના કેસ (ઉપરોક્ત) માં આવેલ નિર્ણયના અનુચ્છેદ ૧૦૦ થી ૧૦૨ માં પહેલેથી જ સ્પષ્ટ કરવામાં આવી હતી, જેમાં આ અદાલતે ફરીથી આ સ્થિતિ ઉપર ભાર મૂક્યો હતો કે અદાલત આંતરરાષ્ટ્રીય સંધિઓની જોગવાઈઓનું અવલોકન કરી શકે છે, અને એવો પ્રશ્ન હવે રેસ ઇન્ટેગ્રા રહ્યો નથી. ગ્રામોફોન કો. ઓફ ઇન્ડિયા વિ. બિરેન્દ્ર બહાદુર પાંડે [૧૯૮૪ (૨) એસસીસી ૫૩૪] માં, આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે સ્થાનિક કાનૂનના અભાવે પણ, સંધિઓ/અભિસમયોનું માત્ર અવલોકન જ નહીં કરી શકાય, પરંતુ સ્થાનિક કાનૂનોનું અર્થઘટન કરવા માટે તેમનો ઉપયોગ પણ કરી શકાય, જેથી તેમને આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂન સાથે સુસંગત બનાવવામાં આવે.

૫૧. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી કે જ્યાં સુધી ભારત સંઘનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં પ્રથમ તબક્કામાં ૧૯૭૬ ના મેરીટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમનું યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. સાથે સુસંગતીકરણ કરવાનો પ્રયાસ આવશ્યક રીતે કરવો જ જોઈએ. જો તે શક્ય ન હોય અને નાગરિક કાયદો તથા આંતરરાષ્ટ્રીય કન્વેન્શન વચ્ચે સંઘર્ષ સિવાય કોઈ વિકલ્પ ન રહે, તો ૧૯૭૬ ના અધિનિયમની જોગવાઈઓ પ્રબળ રહેશે. શ્રી બેનર્જીએ વધુમાં દલીલ કરી કે દેશીય અદાલત દ્વારા અર્થઘટનમાં પ્રાધાન્ય, પ્રથમ તબક્કામાં, યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. કરતાં ૧૯૭૬ ના મેરીટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમને આપવું જોઈએ. અરજદારો દ્વારા પ્રથમ યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. પર અને તે પછી જ ૧૯૭૬ ના મેરીટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમની જોગવાઈઓ પર આધાર મૂકવાના અભિગમને પ્રશ્નાધીન કરતાં, શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે એવો અભિગમ ભ્રમિત હતો અને જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ હતો.

૫૨. શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે અરજદારોનો એવો દાવો કે ભારતની અદાલતોને તે ગુનાનું સંજ્ઞાન લેવા માટે અધિકારક્ષેત્ર નહોતું, જે અનુસંગી ક્ષેત્રમાં થયેલો હોવાનું આક્ષેપિત છે, અને જે ભારતના પ્રાદેશિક જળસીમાથી બહાર હતું, ભારતના સંદર્ભમાં ગેરસમજ પર આધારિત હતો. અનુસંગી ક્ષેત્રને પણ ભારતના પ્રદેશનો ભાગ ગણવામાં આવશે, કારણ કે મેરીટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની કલમ ૭(૭) હેઠળ જારી કરાયેલ ૨૭મી ઑગસ્ટ, ૧૯૮૧ ની સૂચના દ્વારા ભારતીય દંડ સંહિતા અને ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા અનુસંગી ક્ષેત્ર તથા વિશિષ્ટ

આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી. શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે ભારત સંઘના મત મુજબ સ્થાનિક કાયદો આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા સાથે અસંગત નથી અને વાસ્તવમાં આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના દૃષ્ટિકોણથી પણ ભારતની અદાલતોને વર્તમાન ગુનાનો વિચારણો ચલાવવાનો અધિકારક્ષેત્ર છે. વિદ્વાન વધારાના સોલિસિટર જનરલે રજૂ કર્યું કે પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રનો પ્રશ્ન નિર્ધારિત કરવા માટે કલમ ૨ આઈ.પી.સી., મેરીટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ અને ૨૭મી ઑગસ્ટ, ૧૯૮૧ ની સૂચનાની જોગવાઈઓનું સંયુક્ત રીતે વાચન કરવું આવશ્યક રહેશે અને ઉક્ત જોગવાઈઓને યુએનક્લોસ સાથે સુસંગત બનાવવાના તમામ પ્રયત્નો કરવા જરૂરી હતા. તેમ છતાં, જો વિસંગતિ અનિવાર્ય હોય, તો સ્થાનિક કાયદાઓને આંતરરાષ્ટ્રીય કન્વેન્શનો અને કરારો ઉપર પ્રાધાન્ય આપવું પડશે.

૫૩. આ સંદર્ભમાં, શ્રી બેનર્જીએ પ્રથમ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કર્યો, જે ભારતમાં થયેલ ગુનાઓ માટેની સજાને લગતી છે. આ સંદર્ભમાં, શ્રી બેનર્જીએ મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬નો પણ ઉલ્લેખ કર્યો, અને વિશેષ કરીને તેની કલમ ૭(૭)નો, જેના હેઠળ ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા તા. ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૧ની જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું હતું, જેના દ્વારા ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૧૮૮–એની જોગવાઈઓને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી.

૫૪. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી કે એવું જણાય છે કે અબાન લોયડના કેસમાં (પૂર્વોક્ત) લાગુ કરવામાં આવેલી સૂચનાઓ ૧૯૭૬ના અધિનિયમની કલમ

૭(૬) હેઠળની હતી, અને તે સંદર્ભમાં અરજદારો તરફથી તેની કલમ ૭ની ઉપકલમો (૬) અને (૭)ના વ્યાપ અંગે કંઈક ગૂંચવણ જણાય છે, જે સંબંધિત સર્વના ધ્યાનમાંથી રહી ગયું છે. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી કે અબાન લોયડના કેસનો ચુકાદો (પૂર્વોક્ત) તે કેસના તથ્યોના પ્રકાશમાં સમજવો જરૂરી છે, જેમાં પ્રશ્ન એવો હતો કે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં સ્થિત તેલ રિગ્સ વિદેશગામી જહાજો હતા કે નહીં અને તેથી શું તેઓ કસ્ટમ્સ શુલ્કની ચુકવણી વિના આયાત કરાયેલા સંગ્રહિત માલનો ઉપયોગ કરવા હકદાર હતા કે નહીં. ઉક્ત તથ્યપરિસ્થિતિમાં આ અદાલતે એમ ઠરાવ્યું હતું કે કસ્ટમ્સ શુલ્કના હેતુસર ભારતનું પ્રદેશક્ષેત્ર માત્ર ભૂમિ અને પ્રાદેશિક જળસીમાઓ પૂરતું મર્યાદિત નહોતું, પરંતુ તે પ્રાદેશિક જળસીમાઓની બહારના "નિર્ધારિત વિસ્તારો" સુધી કલ્પિત રીતે વિસ્તરતું હતું. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી કે ભારત સંઘે જેનો આધાર લીધો હતો તે ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૧ના રોજ જારી કરાયેલ સૂચન માત્ર નિર્ધારિત વિસ્તારો માટે જ જારી કરવામાં આવ્યું નહોતું, પરંતુ સમગ્ર વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર માટે જારી કરવામાં આવ્યું હતું, જેથી તે તેમાં સજીવ પ્રાકૃતિક સંસાધનોના શોષણ સંબંધિત ભારતીય સર્વભૌમ અધિકારો, અને વધુ વિશેષરૂપે તેના માછીમારી અધિકારોનો અમલ કરી શકે અને તેમનું રક્ષણ કરી શકે.

૫૫. શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૧ની જાહેરનામું મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની કલમ ૭(૭) દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલી સત્તાઓના ઉપયોગમાં બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું. શ્રી બેનર્જીએ વધુમાં

રજૂ કર્યું કે ભારતીય દંડ સંહિતા અને ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા કેન્દ્ર સરકારે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરી હતી. જાહેરનામા સાથે જોડાયેલ અનુસૂચિ બે ભાગોમાં છે. ભાગ ૧માં વિસ્તૃત કરવામાં આવેલા અધિનિયમોની યાદી આપવામાં આવી છે, જ્યારે ભાગ ૨માં જણાવેલ અધિનિયમોના અમલીકરણને સુગમ બનાવવા માટેની જોગવાઈ આપવામાં આવી છે. તે અનુસાર, જાહેરનામાની અનુસૂચિનો ભાગ ૧ અધિનિયમની કલમ ૭(૭)(એ) સાથે સંબંધિત છે, જ્યારે અનુસૂચિનો ભાગ ૨ તેની કલમ ૭(૭)(બી) સાથે સંબંધિત છે.

૫૬. વિદ્વાન વધારાના સોલિસિટર જનરલે રજૂ કર્યું કે ભારત સંઘનો મામલો બે વૈકલ્પિક આધારસ્તંભો પર આધારિત છે. એક અર્થઘટન મુજબ, કલમ ૭(૭) અને અધિસૂચનાનું સાદું વાચન સૂચવે છે કે એકવાર ભારતીય દંડ સંહિતા વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હોય, જેમાં સંલગ્ન ક્ષેત્રનો પણ સમાવેશ થાય છે, ત્યારે ભારતીય અદાલતોને સંલગ્ન ક્ષેત્રની અંદર થયેલા ગુનાઓની સુનાવણી કરવાનો પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થાય છે. ભારત સંઘના મામલાનો બીજો આધારસ્તંભ કલમ ૭(૭) અને ૧૯૮૧ની અધિસૂચનાના સાંદર્ભિક અર્થઘટનનો છે. શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે જો એમ માનવામાં આવે કે અધિસૂચના અધિનિયમની કલમ ૭(૪) માં નિર્દિષ્ટ થયેલા મુદ્દાઓ સંબંધિત ભારતીય કાયદાનો જ વિસ્તાર પ્રદાન કરે છે, તો પણ હાલના મામલામાં ભારતીય અદાલતોને પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થશે. શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે અરજદારોની તરફેથી કરવામાં આવેલી આ દલીલ હોવા છતાં કે આવું અર્થઘટન

યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. ની જોગવાઈઓ, ખાસ કરીને તેની કલમ ૫૬, ના વિરુદ્ધ જશે, તે દલીલે કલમ ૫૯ નો વિચાર કર્યો નથી, જે રાજ્યોને કન્વેન્શન હેઠળ વિશેષ રીતે પ્રદાન કરાયેલા હકો અથવા અધિકારક્ષેત્રથી પર પણ હકો અથવા અધિકારક્ષેત્રનો દાવો કરવાની મંજૂરી આપે છે. વૈકલ્પિક રીતે, અધિનિયમની કલમ ૭(૭) ના સાંદર્ભિક અર્થઘટનના આધારે પણ ભારતીય અદાલતોનું પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર સ્થાપિત થશે. શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે મેરીટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની કલમ ૭(૪) ના વાચન પરથી પણ અરજદારોએ ઉપકલમ (બી) પર ભાર મૂક્યો હતો, જોકે, અન્ય વિવિધ હકો અને વિશેષાધિકારો પણ ભારતીય સંઘ માટે અનામત રાખવામાં આવ્યા હતા. એવો આગ્રહ કરવામાં આવ્યો કે અન્ય ઉપકલમોની, અને ખાસ કરીને, (એ) અને (ઈ) ની મહત્વતા, ભારતીય વહાણ પર સવાર બે ભારતીય નાગરિકોની ગેરકાયદેસર હત્યા સંબંધિત ગુનાની સુનાવણી કરવા માટે ભારતીય અદાલતોનું પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર સંપૂર્ણપણે સ્થાપિત કરશે. શ્રી બેનર્જીએ વધુમાં આગ્રહ કર્યો કે અધિનિયમની કલમ ૭(૪) નું, તેની કલમ ૭(૭) સાથે સુસંગત રીતે વાચન કરવામાં આવે તો, તેમાં કુદરતી સંપત્તિના અન્વેષણ, ઉપભોગ, સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપનના હેતુઓ માટે, જેમાં માછીમારીના હકોનો પણ સમાવેશ થાય છે, અધિનિયમોનો વિસ્તાર કરવાની સત્તા આવરી લેવાય છે. અનુરૂપ રીતે, જો ભારતીય દંડ સંહિતા અને ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની જોગવાઈઓ વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં સર્વત્ર, અન્ય બાબતોની સાથે, કલમ ૭(૪)(એ) હેઠળના માછીમારીના હકોના રક્ષણના

હેતુસર વિસ્તૃત કરવામાં આવી હોય, તો તેમાં ભારતીય માછીમારોની સલામતી અને સુરક્ષા માટેના કાયદાનો વિસ્તાર કરવો પણ આવરી લેવાશે. સંલગ્ન ક્ષેત્રની અંદર ભારતીય માછીમારી વહાણ પર ગોળીબાર કરીને અને ઉક્ત વહાણ પર સવાર બે માછીમારોની હત્યા કરીને, અરજદાર નં. ૨ અને ૩ એ પોતાને દેશી કાયદાઓ હેઠળ ભારતીય અદાલતો દ્વારા સુનાવણી પાત્ર બનાવ્યા છે.

૫૭. કેરળ રાજ્યને ગુનાનો વિચારણો ચલાવવાની અધિકારક્ષેત્ર હતી કે કેમ, કારણ કે ઘટના કેરળના દરિયાકાંઠાની બહાર પ્રાદેશિક જળસીમાને અડીને આવેલ વિસ્તારમાં બની હતી, તે પ્રશ્ન અંગે, શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે કેરળની અદાલતોને આ બાબતમાં અધિકારક્ષેત્ર ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૮૩ માંથી પ્રાપ્ત થાય છે, જેનો વિસ્તરણ ૧૯૮૧ ની સૂચના દ્વારા વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી પણ કરવામાં આવ્યો છે અને જે પ્રવાસ અથવા સમુદ્રયાત્રા દરમિયાન થયેલા ગુનાઓને સંબંધિત છે. શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે જ્યારે આવો ગુનો કરવામાં આવે, ત્યારે તે પ્રવાસ અથવા સમુદ્રયાત્રા દરમ્યાન જે વ્યક્તિ અથવા વસ્તુ જેના સ્થાનિક અધિકારક્ષેત્રમાંથી પસાર થઈ હોય અથવા જેમાં પ્રવેશી હોય, તેવી અદાલત દ્વારા તેની તપાસ અથવા વિચારણો થઈ શકે. શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે ઉક્ત જોગવાઈ હેઠળ કલ્પાયેલ સમુદ્રયાત્રા એ એન્િરકા લેક્સી ની સમુદ્રયાત્રા નથી, પરંતુ સેન્ટ એન્ટોની ની સમુદ્રયાત્રા છે.

૫૮. ઉપરોક્ત સિવાય, ભારત સંઘનો મુખ્ય દાવો એવો છે કે કલમ ૭(૭) ની ભાષાનું સાદું વાચન કરતાં અથવા તેના સંદર્ભાત્મક અર્થઘટન કરતાં, ભારત

ગણરાજ્યને અરજદાર નં. ૨ અને ૩નો તેના દેશીય અદાલતોમાં વિવાદ ચલાવવાનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થાય છે. અત્રે સુધી કે ૧૯૮૧ની સૂચના પણ મર્યાદિત અર્થઘટન દ્વારા વાંચી શકાય અને તેને ૧૯૭૬ના અધિનિયમની કલમ ૫ સાથે સંબંધિત ગણાવી શકાય. આ અદાલતના હુકમચંદ મિલ્સ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય [એ.આઈ.આર. ૧૯૬૪ એસ.સી. ૧૩૨૯] તથા એન. મણી વિ. સંગીતા થિયેટર અને અન્ય [૨૦૦૪ (૧૨) એસ.સી.સી. ૨૭૮] ના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરતાં, શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી કે જો કાર્યપાલિકા સત્તાધિકારીને કાયદા હેઠળ આવશ્યક સત્તા પ્રાપ્ત હોય, અને જો કાર્યપાલિકા દ્વારા લેવાયેલ પગલું અન્ય કોઈ સત્તા હેઠળ યોગ્ય ઠરી શકે, તો માત્ર કાયદાની ખોટી જોગવાઈનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હોવા માત્રે કાર્યપાલિકા દ્વારા સત્તાના ઉપયોગને દૂષિત ગણાવી શકાય નહીં, જો સુધી ઉક્ત સત્તા અસ્તિત્વમાં હોય.

૫૯. કેસના તથ્યો પર ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪ની લાગુપડતાને લગતા, શ્રી બેનરજીએ જોરપૂર્વક દલીલ કરી કે ભારતીય દંડ સંહિતાની જોગવાઈઓ, કોઈપણ સ્થિતિમાં, ભારતની બહાર અને ભારતથી પર આવેલા કોઈપણ સ્થળે રહેલા ભારતના કોઈપણ નાગરિક પર, અથવા ભારતમાં નોંધાયેલ કોઈપણ જહાજ કે વિમાનમાં રહેલી કોઈપણ વ્યક્તિ પર, તે જ્યાં ક્યાં હોય ત્યાં, લાગુ પડશે. શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે આ કલમ સાથેની સ્પષ્ટીકરણથી સ્પષ્ટ થાય છે કે “અપરાધ” શબ્દમાં ભારતની બહાર કરાયેલ દરેક એવો કૃત્ય સમાવેશ પામે છે કે જે, જો ભારતમાં કરવામાં આવ્યું હોત, તો ઉક્ત સંહિતા હેઠળ દંડનીય ગણાત.

૬૦. શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે કેરળ રાજ્યના વિદ્વાન એડવોકેટ જનરલે કેરળ વડી અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ સમક્ષ એ સ્વીકાર્યું હતું કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪ આ કેસના તથ્યો પર લાગુ પડશે નહીં, છતાં ભારત સંઘ એવો સ્વીકારનો પક્ષકાર નહોતો, અને કોઈ પણ પરિસ્થિતિમાં એવો સ્વીકાર કાનૂની મુદ્દા બાબતે કરાયેલ સ્વીકાર સમાન હતો. શ્રી બેનર્જીએ ભારપૂર્વક રજૂ કર્યું કે "અબોર્ડ" અથવા "ઓન બોર્ડ" શબ્દો ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪(૨) માં વપરાયેલા નથી અને ઉક્ત કલમનું અતિશય સંકુચિત અર્થઘટન એવું માનવાનું કરાવશે કે પીડિત અને ગુનો કરનાર બંને એક જ જહાજ અથવા વિમાનમાં સવાર હોવા જોઈએ, જેના પરિણામે એવી પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ શકે કે ચાંચિયો, વિમાન અપહરણકર્તા અથવા આતંકવાદી, જે ભારતીય જહાજ અથવા વિમાનની અંદર રહેલા નિર્દોષ ભારતીય નાગરિક પર ગોળીબાર કરે, તે ભારત ખાતે ફરિયાદ પક્ષથી બચી જાય. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪(૨) ની જોગવાઈઓને ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૮૮ સાથે વાંચવી આવશ્યક છે, જેમાં અનુસરે એવી જોગવાઈ છે કે જ્યાં કોઈ ગુનો ભારત બહાર ભારતના નાગરિક દ્વારા, ભલે તે ખુલ્લા સમુદ્રમાં હોય કે અન્યત્ર, અથવા એવા નાગરિક ન હોય તેવી વ્યક્તિ દ્વારા, ભારતમાં નોંધાયેલ કોઈ જહાજ અથવા વિમાન પર, કરવામાં આવે, ત્યાં તે વ્યક્તિ સામે એવા ગુના અંગે એવી રીતે કાર્યવાહી થઈ શકે જાણે તે ગુનો ભારતમાં તેવા કોઈ સ્થળે કરવામાં આવ્યો હોય જ્યાં તે મળી આવે. શ્રી બેનર્જીએ

રજૂ કર્યું કે કેરળ રાજ્યની તરફથી કરાયેલા સ્વીકારને ધ્યાનમાં લેતા, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪ ના વ્યાપનો પ્રશ્ન યોગ્ય કેસમાં નિર્ણય માટે ખુલ્લો રાખી શકાય.

૬૧. શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે, અરજદારોએ શિપિંગ મિનિસ્ટ્રીના અંતરિમ અહેવાલમાં સમાવાયેલ આ નિરીક્ષણ પર ઘણો ભાર મૂક્યો હતો કે માછીમારી જહાજનું મર્ચન્ટ શિપિંગ અધિનિયમ, ૧૯૫૮ હેઠળ નહીં પરંતુ તમિલનાડુ રાજ્યને સંબંધિત સ્થાનિક કાયદા હેઠળ નોંધણી કરવામાં આવ્યું હતું, તેમ છતાં એ વાત માત્ર ભ્રમ પેદા કરનાર હતી, કારણ કે કેરળ રાજ્યના માછીમારી કાયદાઓ માછીમારી જહાજોને તેમના સંબંધિત રાજ્યોના પ્રાદેશિક જળસીમા બહાર જવા માટે પરવાનગી આપતા નથી.

૬૧.૧. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી કે આવી રજૂઆત ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪(૨) ના સંદર્ભમાં સંબંધિત હોઈ શકે, જેમાં "ભારતમાં નોંધાયેલ" એવો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ હાલના કેસના તથ્યો માટે તેનું કોઈ મહત્વ રહેતું નથી, કારણ કે વર્તમાન કેસના હેતુઓ માટે ઉક્ત જોગવાઈઓનો આશરો લેવાતો નહોતો. વિદ્વાન એ.એસ.જી.એ દલીલ કરી કે માછીમારીનું વહાણ તેની મંજૂર કરાયેલ માછીમારી વિસ્તારની બહાર ગયું હોય તો પણ તે પુરાવાનો વિષય છે, અને તે તબક્કો હજી આવ્યો નહોતો. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી કે બીજી તરફ જે વધુ મહત્વનું છે તે ભારતના સમુદ્રી ક્ષેત્રો (વિદેશી વહાણો દ્વારા માછીમારીનું નિયમન) અધિનિયમ, ૧૯૮૧ ની જોગવાઈઓ છે, જેમાં અધિનિયમના હેતુઓ અને કારણોના નિવેદનમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે આ અધિનિયમ આવરક

પ્રકારનું કાનૂન છે અને દેશમાં આવેલા સમુદ્રી ક્ષેત્રોમાં વિશિષ્ટ સંપત્તિઓના નિયમન, અન્વેષણ અને શોષણ વિશે વધુ વિગતવાર વ્યવસ્થા કરવા તથા ભારતના નાગરિક એવા માછીમારોના રક્ષણ માટે વિદેશી માછીમારી વહાણોની ગેરકાયદેસર ઘૂસણખોરી જેવી પ્રવૃત્તિઓ અટકાવવા, જુદું કાનૂન યોગ્ય સમયે બનાવવાનું કલ્પાયેલું હતું. આ સંદર્ભમાં, શ્રી બેનર્જીએ વધુમાં દલીલ કરી કે ભારતીય વહાણોની નોંધણી સંબંધિત મર્ચન્ટ શિપિંગ અધિનિયમની જોગવાઈઓમાં માછીમારી વહાણોનો સમાવેશ થતો નથી, કારણ કે ઉક્ત અધિનિયમના અધ્યાય ૧૫–અમાં તેઓને સંપૂર્ણપણે ભિન્ન અને જુદી શ્રેણી તરીકે ગણવામાં આવ્યા છે.

૬૨. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી હતી કે પ્રાદેશિક જળમાર્ગોમાંથી પસાર થવાનો અધિકાર આ કેસની હકીકતોમાં સંકળાયેલા વિવાદનો વિષય નથી. બીજી તરફ, અરજદારો દ્વારા જેના ઉપર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની કલમ ૫૬ દર્શાવે છે કે દરિયાકાંઠાના રાજ્યોને આપવામાં આવેલા અધિકારો સંપૂર્ણ છે. તેમ છતાં, અરજદારોએ કલમ ૫૬(૧)(બી) ઉપર ભાર મૂક્યો છે, જ્યારે ભારત સંઘે આરોપીઓ વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલી કાર્યવાહીનું સમર્થન કરવા માટે યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની કલમ ૫૬(૧)(એ) ને કલમ ૭૩ સાથે વાંચી તેના ઉપર ભાર મૂક્યો છે. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી હતી કે યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની કલમ ૧૬ ને મર્યાદિત અર્થ આપવામાં આવે તો

પણ ભારતીય અદાલતોની કાર્યવાહી યોગ્ય ઠરશે, કારણ કે આવી કાર્યવાહી દેશના માછીમારોનું રક્ષણ મેળવવા માટે છે.

૬૩. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી કે યુએનસીએલઓએસની કલમ ૫૯, જે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં અધિકારો અને અધિકારક્ષેત્રના નિર્દેશને લગતા વિવાદોના નિરાકરણના આધાર સાથે સંબંધિત છે, સંમેલન હેઠળ નિર્ધારિત એવા અધિકારોથી પરના અધિકારોનું પરિકલ્પન કરે છે. તેમ છતાં, ભલે એવું માન્ય રાખી શકાય કે ભારત દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલા અધિકારો યુએનસીએલઓએસની કલમ ૫૬માં દર્શાવાયેલા અધિકારોથી પરે છે, તો પણ એવો વિવાદ સમતા ના આધારે અને તમામ પરિસ્થિતિઓના પ્રકાશમાં નિરાકરવો પડશે. તે મુજબ, ભલે ઈટાલીના પ્રજાસત્તાક અને ભારત બંનેને આરોપીઓ સામે ફરિયાદ ચલાવવાનો અધિકાર હોય, છતાં ઘટનાસ્થળના સ્થાન તેમજ આરોપીઓ વિરુદ્ધ ઉપયોગમાં લેવાનારા પુરાવા અને સાક્ષીઓના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લેતા, નીચલી કાર્યવાહી ભારત ખાતે હાથ ધરવી ઘણી વધુ અનુકૂળ અને યોગ્ય રહેશે.

૬૪. અરજદારો દ્વારા યુએનસીએલઓએસની કલમ ૯૭ના આહ્વાનના પ્રતિભાવમાં, શ્રી બેનરજીએ દલીલ કરી કે આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂન હેઠળ ઈટાલીને અરજદાર નં. ૨ અને ૩ સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચલાવવાની એકમાત્ર અધિકારિતા છે કે કેમ, તેવો પ્રશ્ન ત્યારે જ સંબંધિત બનશે જ્યારે અદાલતને સમુદ્રી વિસ્તાર અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની કલમ ૭(૪)(ઈ) નો આશરો લેવો આવશ્યક જણાય. શ્રી બેનરજીએ દલીલ કરી કે એકમાત્ર અધિકારિતાનો દાવો કરવા માટે ઈટાલી

પ્રજાસત્તાકે યુએનસીએલઓએસની કલમ ૯૭ પર આધાર રાખ્યો હતો, જે જોકે જહાજોની અથડામણ સાથે સંબંધિત હતી અને માનવહત્યાનો સમાવેશ કરતી કોઈપણ ગુનાકીય ઘટનાથી અસંબંધિત હતી. વિદ્વાન વધારાના સોલિસિટર જનરલે સૂચવ્યું કે કલમ ૯૭નું શીર્ષક દર્શાવે છે કે તે અથડામણ અથવા નૌસંચાલનની કોઈ અન્ય ઘટનાને સંબંધિત બાબતોમાં દંડાત્મક અધિકારિતા માટે જોગવાઈ કરે છે અને, જેમ અરજદારો તરફથી હાજર રહેલા શ્રી હરીશ સાલ્વેએ દર્શાવ્યું હતું તેમ, કલમ ૯૭(૧) અન્ય બાબતો ઉપરાંત એવી જોગવાઈ કરે છે કે ઉચ્ચ સમુદ્ર પર જહાજ સંબંધિત અથડામણ અથવા નૌસંચાલનની કોઈ અન્ય ઘટના બને અને તેમાં માસ્ટર અથવા જહાજની સેવામાં રહેલા કોઈ અન્ય વ્યક્તિની દંડાત્મક અથવા શિસ્તભંગ સંબંધિત જવાબદારી સંકળાયેલી હોય, તો આવા વ્યક્તિ વિરુદ્ધ દંડાત્મક અથવા શિસ્તભંગ સંબંધિત કાર્યવાહી ધ્વજ રાજ્ય અથવા તે વ્યક્તિ જે રાજ્યનો નાગરિક હોય તે રાજ્યની ન્યાયિક અથવા વહીવટી સત્તાઓ સમક્ષ સિવાય આરંભી શકાશે નહીં. શ્રી બેનરજીએ દલીલ કરી કે કલમ ૯૭માં વપરાયેલ "નૌસંચાલનની ઘટના" એવો પ્રસંગ અવલોકિત કરતી નથી જેમાં માનવહત્યા બને અને તેથી યુએનસીએલઓએસની કલમ ૯૭ની જોગવાઈઓ હાલના કેસના તથ્યો પર કોઈ લાગુ પડતી નથી.

૬૫. સમુદ્રના કાયદા અંગેની જેનિવા કન્વેન્શન, ૧૯૫૮ ની કલમ ૧૧ અંગે, શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે ભારતીય વહાણ પર સવાર એક ભારતીય નાગરિકની હત્યાને નાવિકીય ઘટનાક્રમ તરીકે ગણાવી શકાય નહીં, જેમ કે ઉક્ત

કલમ હેઠળ સમજવામાં આવે છે, કારણ કે તે કલમ મુખ્યત્વે ઊંચા સમુદ્રમાં થતી અથડામણને લગતી છે. આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા વિષે ઓપનહાઇમ [૯મી આવૃત્તિ, ખંડ ૧] નો ઉલ્લેખ કરતાં, શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે "નાવિકીય અકસ્માત" શબ્દપ્રયોગ "નાવિકીય ઘટનાક્રમ" સાથે સમાનાર્થી રૂપે વપરાયો છે. પરિણામે, શબ્દકોશમાં આપવામાં આવેલ "નાવિકીય અકસ્માત" શબ્દસમૂહનો અર્થ એવો થાય છે કે સમુદ્રી મુસાફરી અથવા સામાન્ય નૌસંચાલન સાથે વિશિષ્ટ રીતે સંબંધિત દુર્ઘટનાઓ; તત્ત્વોની ક્રિયાથી સમુદ્રમાં થતી એવી દુર્ઘટનાઓ, જે સારા સંચાલન, કાર્યપદ્ધતિ અથવા વહાણના નૌસંચાલનમાં કાળજીના અભાવને લીધે નહીં પરંતુ અન્ય કારણોથી સર્જાય. વધુમાં, જો યુએનસીએલઓએસની કલમ ૯૭ માં માનવહત્યા સંબંધિત ઘટનાને સમાવેશમાં લેવાય, તો તેની કલમ ૯૨ નિષ્ફળ અને અનાવશ્યક બની જાય. શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે લોટસ કેસમાં (ઉપરોક્ત) અપાયેલ નિર્ણય, વર્તમાન જેવા કેસોમાં હજી પણ સારો કાયદો તરીકે લાગુ રહે છે. એવો જોર આપવામાં આવ્યો કે નિષ્ક્રિય વ્યક્તિત્વના સિદ્ધાંત હેઠળ, જ્યાં કોઈ વ્યક્તિની ક્રિયાઓથી રાજ્યના નાગરિકો પ્રભાવિત થયા હોઈ શકે, ત્યાં રાજ્યઓ તે વ્યક્તિનો વિચારણ કરવા અધિકારક્ષેત્રનો દાવો કરી શકે છે. શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે યુએનસીએલઓએસની વિવિધ કલમો, ઇટાલીના પ્રજાસત્તાક દ્વારા સ્થાપિત કરવાની કોશિશ કરાયેલા કેસને, ગુણદોષના આધાર પર હોય કે વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્ન પર, કોઈ સમર્થન આપતી નથી.

૬૬. ફોજદારી કાર્યવાહીમાંથી રાજ્યસત્તાકીય પ્રતિરક્ષા અંગેના દાવા સંદર્ભે, શ્રી બેનર્જીએ રજૂઆત કરી કે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ તેવા હકદાર નહોતા. શ્રી બેનર્જીએ રજૂઆત કરી કે આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદામાં રાજ્યસત્તાકીય પ્રતિરક્ષાના સિદ્ધાંત વિશે સ્થિતિ પૂરતી સ્પષ્ટ હતી, છતાં આ કેસમાં વિચારવા યોગ્ય મહત્વનો પ્રશ્ન એવો છે કે આવી રાજ્યસત્તાકીય પ્રતિરક્ષા કેટલી હદ સુધી આ કેસના તથ્યો પર લાગુ પડી શકે. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, શ્રી બેનર્જીએ ટ્રેન્ડટેક્સ ટ્રેડિંગ કોર્પોરેશન વિ. બેન્ક ઑફ નાઈજિરિયા [૧૯૭૭ (૧) ક્યુ.બી. ૫૨૯] માં લોર્ડ ડેનિંગ એમ.આર. દ્વારા કરવામાં આવેલી કેટલીક નોંધોનો ઉલ્લેખ કર્યો, જેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

સર્વભૌમ મુક્તિનો સિદ્ધાંત આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા પર આધારિત છે. આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના નિયમોમાંનો આ એક નિયમ છે કે કોઈ સર્વભૌમ રાજ્યને તેની ઇચ્છા વિરુદ્ધ બીજા સર્વભૌમ રાજ્યની અદાલતોમાં પક્ષકાર બનાવવું ન જોઈએ. આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના બધા નિયમોની જેમ, આ નિયમ વિશ્વના સંસ્કારી રાષ્ટ્રોના સર્વસંમતિમાંથી ઉત્પન્ન થયો છે એવું માનવામાં આવે છે. બધા રાષ્ટ્રો તેના પર સહમત છે. તેથી તે રાષ્ટ્રોના કાયદાનો ભાગ છે.

૬૬.૧. લોર્ડ ડેનિંગે, તેમ છતાં, આગળ નિરીક્ષણ કર્યું કે સર્વસંમતિની કલ્પના માત્ર કલ્પિત હતી અને રાજ્યસ્વતંત્ર મુક્તિના કોઈ સ્વીકારાયેલા સિદ્ધાંતનો અસ્તિત્વ નહોતો. તેમ છતાં, તેનો અર્થ એવો નહોતો કે આ વિષય અંગે આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનમાં કોઈ નિયમ અસ્તિત્વમાં નહોતો. તેનો માત્ર એટલો જ અર્થ

હતો કે તે નિયમ શું છે તે બાબતે મતોમાં ભિન્નતા છે. દરેક દેશ રાજ્યસ્વતંત્ર મુક્તિની મર્યાદાઓ પોતાને માટે નક્કી કરે છે. દરેક દેશ તેમાંથી અપવાદો પણ પોતાને માટે રચે છે.

૬૭. આ તર્કશ્રેણીમાં શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું કે રૂઢિપ્રમાણ આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનની અસર પર વિચારણા કરવામાં આવે તે પહેલાં કલમ ૨૧, આઈ.પી.સી.ની જોગવાઈઓ અને તેની અસરનો વિચાર કરવો આવશ્યક બનશે. શ્રી બેનર્જીએ નિર્દેશ કર્યો કે કલમ ૨૧, આઈ.પી.સી.ની શરૂઆત "દરેક વ્યક્તિ" શબ્દોથી થાય છે, જેના કારણે નાગરિકતા ભલે કોઈપણ હોય, તમામ ગુનેગારોને, અને અન્યથા નહીં, સંહિતા હેઠળ, તેની જોગવાઈઓના વિરુદ્ધ કરેલ દરેક કૃત્ય અથવા ચૂક માટે, જેના બાબતે તે ભારતમાં દોષિત હોવાનું જણાય, દંડનીય બનાવવામાં આવે છે. શ્રી બેનર્જીએ બોમ્બે રાજ્ય વિ. મો્બારિક અલી અહમદ [એ.આઈ.આર. ૧૯૫૭ એસ.સી. ૮૫૭] મામલે આ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપ્યો, જેમાં આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ ગુનાના સ્થાન પર આધાર રાખે છે, અને કથિત ગુનેગારની નાગરિકતા અથવા ભારતમાં તેની દૈહિક હાજરી પર નહીં. આ અદાલતે નિર્દેશ કર્યો હતો કે "દરેક વ્યક્તિ" વાક્યખંડનો સરળ અર્થ એ છે કે તે કોઈ મર્યાદા વિના અને નાગરિકતા, વફાદારી, પદ, સ્થિતિ, જાતિ, વર્ણ અથવા મતભેદના ભેદભાવ વગર તમામ વ્યક્તિઓને આવરી લે છે, સિવાય કે એવી વ્યક્તિઓ જેઓને બંધારણની વિશિષ્ટ જોગવાઈઓ અથવા કોઈ કાયદેસરની જોગવાઈઓ અથવા આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનના કોઈ સુપ્રતિષ્ઠિત

સિદ્ધાંતના બળે, જેમ કે વિદેશી સર્વભૌમ શાસકો, રાજદૂતો, રાજદ્વારી પ્રતિનિધિઓ વગેરે, જેને સ્થાનિક કાનૂનમાં સ્વીકારવામાં આવ્યા હોય, ફોજદારી કાર્યવાહિ અથવા દંડમાંથી વિશેષ રીતે મુક્ત રાખવામાં આવ્યા હોય.

૬૮. એક પગલું વધુ આગળ વધતાં, શ્રી બેનરજીએ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર વિશેષાધિકારો અને મુક્તિઓ અધિનિયમ, ૧૯૪૭, તથા રાજદ્વારી સંબંધો (વિયેના સંમેલન) અધિનિયમ, ૧૯૭૨, નો પણ ઉલ્લેખ કર્યો, જેઓએ કેટલાક રાજદ્વારીઓ, મિશનો અને તેમના સભ્યોને ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રથી પણ રાજદ્વારી મુક્તિ પ્રદાન કરી હતી. શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે ૧૯૭૨નું અધિનિયમ રાજદ્વારી સંબંધો અંગેના વિયેના સંમેલન, ૧૯૬૧, ને અમલમાં મૂકવા માટે ઘડવામાં આવ્યું હતું. અધિનિયમની કલમ ૨નો પ્રભાવ એવો છે કે અધિનિયમની અનુસૂચિમાં નિર્ધારિત કેટલીક જોગવાઈઓને ભારતમાં કાયદાનું બળ આપવામાં આવે છે. શ્રી બેનરજીએ ખાસ કરીને સંમેલનના અનુચ્છેદ ૩૧નો ઉલ્લેખ કર્યો, જે નીચે ઉતારવામાં આવે છે:

અનુચ્છેદ ૩૧

૧. રાજદ્વારી પ્રતિનિધિ પ્રાપ્તિકારક રાજ્યની ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રમાંથી મુક્તિ ભોગવશે. તે તેના નાગરિક અને વહીવટી અધિકારક્ષેત્રમાંથી પણ મુક્તિ ભોગવશે, સિવાય કે નીચેના મામલાઓમાં:

(એ) ગ્રહીત રાજ્યના પ્રદેશમાં સ્થિત ખાનગી સ્થાવર મિલકતને સંબંધિત કોઈ વાસ્તવિક દાવો, સિવાય કે તે મિશનના હેતુઓ માટે મોકલનાર રાજ્યની તરફથી તે મિલકત ધારણ કરતો હોય;

(બી) વારસાગત હક્ક સંબંધિત એવી કાર્યવાહી, જેમાં રાજદ્વારી પ્રતિનિધિ ખાનગી વ્યક્તિ તરીકે અને મોકલનાર રાજ્યના વતી નહીં પરંતુ વિલકાર્યનિષ્પાદક, વહીવટકર્તા, વારસદાર અથવા વસિયતપ્રાપ્તકાર તરીકે સંકળાયેલા હોય;

(સી) રાજદ્વારી પ્રતિનિધિ દ્વારા યજમાન રાજ્યમાં તેની સત્તાવાર ફરજો બહાર કરવામાં આવતી કોઈપણ વ્યવસાયિક અથવા વાણિજ્યિક પ્રવૃત્તિ સંબંધિત કોઈ કાર્યવાહી.

૨. એક રાજદ્વારી પ્રતિનિધિ સાક્ષી તરીકે પુરાવો આપવા માટે બાધ્ય નથી.

૩. આ કલમના ફકરા ૧ ના ઉપફકરા (એ), (બી) અને (સી) હેઠળ આવતા કેસો સિવાય કોઈ રાજદ્વારી પ્રતિનિધિ અંગે અમલવારીના કોઈ પગલાં લેવામાં આવી શકશે નહીં, અને તે પણ શરતે કે સંબંધિત પગલાં તેની વ્યક્તિની અથવા તેના નિવાસસ્થાનની અસ્પર્શ્યતાનો ભંગ કર્યા વિના લેવામાં આવી શકે.

૪. સ્વીકારનાર રાજ્યની અધિકારક્ષેત્રથી રાજદ્વારી પ્રતિનિધિને મળતી મુક્તિ તેને પ્રેષક રાજ્યની અધિકારક્ષેત્રમાંથી મુક્ત કરતી નથી."

૬૯. શ્રી બેનર્જીએ દલીલ કરી હતી કે ભારત સરકારની નીતિ મુજબ વેપારી જહાજો સાથે આવતા કોઈપણ વિદેશી શસ્ત્રો અથવા વિદેશી ખાનગી સશસ્ત્ર રક્ષકો

અથવા વિદેશી સશસ્ત્ર દળોના કર્મચારીઓને રાજદ્વારી મંજૂરી આપવામાં આવતી નથી. તેમજ ભારત સરકારની એવી પણ કોઈ નીતિ નથી કે તે કોઈપણ સ્ટેટસ ઑફ ફોર્સિઝ એગ્રીમેન્ટ (એસઓએફએ) કરે, જેના દ્વારા વિદેશી સશસ્ત્ર દળોને ફોજદારી અભિયોજનમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવે. શ્રી બેનર્જીએ આ હકીકત પર ભાર મૂકવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો કે સ્ટેટ્સ અને તેમની સંપત્તિના અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત મુક્તિઓ અંગેનું સંયુક્ત કન્વેન્શન, ૨૦૦૪, અમલમાં આવ્યું નહોતું. તેથી, અરજદારોનો આ કેસ કે ઉક્ત કન્વેન્શન પ્રચલિત આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાનું પ્રતિબિંબ દર્શાવે છે, સ્વીકારી શકાય તેમ નથી.

૭૦. પિનોચેટના કેસ નં. ૩ [૨૦૦૦ (૧) એસી ૧૪૭] માં આપવામાં આવેલા નિર્ણયનો પણ ઉલ્લેખ કરતાં, શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું હતું કે ઉક્ત કેસમાં એક પૂર્વ રાજ્યપ્રમુખને બીજા રાજ્યની ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રથી મળતી મુક્તિનો પ્રશ્ન હતો, રાજ્યની પોતાની જ જવાબદારી અંગે નુકસાનભરપાઈ નિશ્ચિત કરવા માટે રચાયેલ કાર્યવાહીમાંથી રાજ્યને મળતી મુક્તિનો નહીં. વિદ્વાન એએસજી એ રજૂ કર્યું હતું કે, ભલે ઇટાલીનું ગણરાજ્ય તેના નાગરિકોના ગેરકાયદેસર કૃત્યો બદલ નુકસાનભરપાઈ માટે ભારતીય અદાલતમાં તેની સામે દાવો કરવામાં આવે ત્યારે સાર્વભૌમ મુક્તિનો દાવો કરી શકે, તેમ છતાં તે સ્પષ્ટ હતું કે, અરજદાર નં. ૨ અને ૩ ઇટાલિયન નૌકાદળના આદેશ હેઠળ કાર્યરત હતા એવી ધારણા માન્ય રાખવામાં આવે તો પણ, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨ ની સામે ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રથી મુક્તિનો કોઈ દાવો કરવા માટે કોઈ આધાર નથી. શ્રી બેનર્જીએ

રજૂ કર્યું હતું કે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ની કાર્યવાહી એક્ટા જ્યુરે ઇમ્પેરીઆઈ નહોતી પરંતુ એક્ટા રેસ જેસ્ટિઓનિસ હતી અને તેથી વિવિધ ઇટાલિયન કાયદાઓનો વ્યાપ પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત કરવો જરૂરી બનશે. શ્રી બેનર્જીએ રજૂ કર્યું હતું કે, ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રથી કાર્યાત્મક મુક્તિનો દાવો જ જાળવાપાત્ર ન હોવાથી, વિશેષ અનુમતિ અરજી નામંજૂર થવા પાત્ર હતી.

૭૧. આ અદાલત સમક્ષ રિટ અરજી દાખલ કરવામાં આવ્યા પછી, જે રિટ અરજી (સિવિલ) નં. ૧૩૫ સન ૨૦૧૨ છે, શ્રી બેનરજીએ આગ્રહ કર્યો કે સમાન જ રાહતો માટે રિટ અરજી (સિવિલ) નં. ૪૫૪૨ સન ૨૦૧૨ એ જ અરજદારો દ્વારા કેરળ વડી અદાલત સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તે નામંજૂર થયેલી હોવાથી, હવે વિશેષ અનુમતિ અરજીમાં વિચારાધીન હતી. શ્રી બેનરજીએ રજૂ કર્યું કે રિટ અરજી સંપૂર્ણપણે ભ્રાંતકલ્પિત હતી, કારણ કે અરજદારો સમાન જ રાહતો માટે બે સમકાલીન કાર્યવાહી ચલાવવાનો હક ધરાવતા નહોતા. રજૂ કરવામાં આવ્યું કે તેથી બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળની રિટ અરજી નામંજૂર થવા પાત્ર હતી.

૭૨. કેરળ રાજ્ય અને આ કેસના તપાસ અધિકારી તરફથી હાજર રહેલા શ્રી વી. ગિરી, વિદ્ધાન વરિષ્ઠ વકીલે રજૂ કર્યું કે ભારતીય માછીમારી વહાણ "સેન્ટ એન્ટોની" પર રહેલા ક્રૂના બે સભ્યો, વેલેન્ટાઇન ઉર્ફે જેલાસ્ટીન અને અજીષ પિંકના મૃત્યુના કારણે, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમો ૩૦૨, ૩૦૭ અને ૪૨૭ સાથે કલમ ૩૪ તથા ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિઓના દમન અધિનિયમ (એસ.યુ.એ. અધિનિયમ) ની કલમ ૩ હેઠળ થયેલ હોવાનું આક્ષેપિત ગુનાઓ માટે નીંદાકારા

કોસ્ટલ પોલીસ સ્ટેશનમાં ગુનો નં. ૨/૨૦૧૨ નોંધવામાં આવ્યો હતો. ઇટાલિયન વહાણ કોચી પર પરત ફર્યા બાદ, અરજદાર નં. ૨ અને ૩ ને ઉક્ત બનાવના સંદર્ભમાં ૧૯મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ના રોજ કેરળ પોલીસ દ્વારા ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને હાલમાં તેઓ ન્યાયિક કસ્ટડીમાં છે.

૭૩. શ્રી ગિરીએ રજૂ કર્યું કે સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬, સંવિધાનની કલમ ૨૯૭માં ૧૯૭૬ના ૪૦મા સંવિધાન (સુધારો) અધિનિયમ દ્વારા કરવામાં આવેલા સુધારા પછી સંસદ દ્વારા અધિનિયમિત કરવામાં આવ્યો હતો, જે પ્રાદેશિક જળસીમા અથવા ખંડિય પાટિયા અંદરના તમામ મૂલ્યવાન વસ્તુઓ તથા વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રના સંસાધનો સંઘમાં નિહિત થવાની જોગવાઈ કરે છે. શ્રી ગિરીએ આગ્રહપૂર્વક રજૂ કર્યું કે પ્રાદેશિક જળસીમા અથવા ખંડિય પાટિયા અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રનો ખ્યાલ ભારતના દેશી કાયદાઓના સંદર્ભમાં કલમ ૨૯૭ અને ૧૯૭૬ના અધિનિયમમાં ઉદ્ભવ્યો હતો.

૭૪. શ્રી ગિરીએ રજૂ કર્યું કે મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬, અને ૨૭મી ઓગસ્ટ, ૧૯૮૧ની તે સૂચના, જેના દ્વારા ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૮૮–એ ની જોગવાઈઓને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી, તે સમયક્રમ મુજબ યુએનક્લોસ ૧૯૮૨ અને ભારતે ઉક્ત સંમતિપત્રનું અનુમોદન કર્યું તે તારીખથી અગાઉની હતી. શ્રી ગિરીએ રજૂ કર્યું કે બંધારણની સાતમી અનુસૂચીની યાદી ૧ ની પ્રવેશ ૧૪ સાથે વાંચવામાં આવતા અનુચ્છેદ ૨૫૩ હેઠળ સંસદને તેવા કરાર, સમજૂતી અથવા સંમતિપત્રની જોગવાઈઓને

અમલમાં મૂકવા માટે કાયદા ઘડવાની સત્તા સોંપવામાં આવી છે, જેમાં ભારત પક્ષકાર છે, તેમ છતાં યુએનક્લોસની જોગવાઈઓ હજુ સુધી ભારતના નગર કાયદાનો ભાગ બનાવવામાં આવી નથી. શ્રી ગિરીએ ભારપૂર્વક રજૂ કર્યું કે ભારતીય પ્રજાસત્તાકે ભારત હસ્તાક્ષરકર્તા હોય તેવા સંમતિપત્રોની જોગવાઈઓને અમલમાં મૂકવા માટે અનેક આંતરરાષ્ટ્રીય સંમતિપત્રોનું અનુમોદન કર્યું છે, જેમ કે કૂટનૈતિક સંબંધો (વિયેના સંમતિપત્ર) અધિનિયમ, ૧૯૭૨, જે વિયેના સંમતિપત્ર ઑન ડિપ્લોમેટિક રિલેશન્સની જોગવાઈઓને અમલમાં મૂકવા માટે છે, તેમજ એર દ્વારા વહન અધિનિયમ, ૧૯૭૨, જે વોર્સો સંમતિપત્રની જોગવાઈઓને અમલમાં મૂકવા માટે છે. હાલના કેસમાં, જોકે, ભારતીય સંસદે યુએનક્લોસ ૧૯૮૨ ની જોગવાઈઓને અમલમાં મૂકવા માટે કોઈ કાયદો ઘડ્યો નથી

૭૫. શ્રી ગિરીએ, તેમછતાં, સ્વીકાર્યું કે સમાન વિષયવસ્તુ સાથે સંબંધિત નગરપાલિકા કાયદાનું અમલીકરણ કરતી વખતે આંતરરાષ્ટ્રીય સંમેલનોને અવગણવામાં આવી શકતા નથી અને કોઈપણ નિર્ધારિત કેસમાં આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાની જોગવાઈઓને નગરપાલિકા કાયદા સાથે સુસંગત બનાવવાના પ્રયત્નો કરવાના રહે છે. તેમછતાં, બંને વચ્ચે વિરુદ્ધાભાસ હોય તેવી સ્થિતિમાં નગરપાલિકા કાયદો જ પ્રાધાન્ય પામે. આ સંદર્ભે, આ અદાલતના જે નિર્ણયને સામાન્ય રીતે "બેરુબારી કેસ" [એ.આઈ.આર. ૧૯૬૦ એસ.સી. ૮૪૫] તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તેનું અવલોકન કરવામાં આવ્યું, જે હકીકતમાં ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૩(૧) હેઠળ બેરુબારી યુનિયન અને પરિક્ષેત્રોના

વિનિમય સંબંધિત ભારત–પાકિસ્તાન કરારના અમલીકરણ બાબતે રાષ્ટ્રપતિ સંદર્ભ હતો. ઉક્ત સંદર્ભમાં, મુદ્દો ૧૦મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૮ના રોજ ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચે થયેલા એવા કરારને લગતો હતો, જેનો હેતુ કેટલાક સરહદી વિવાદો દૂર કરવાનો હતો અને જેમાં બેરુબારી યુનિયન નં. ૧૨ તથા અન્ય એકના વિભાજનનો સમાવેશ થતો હતો. ઉક્ત સંદર્ભમાં, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, આ અદાલતને એ પ્રશ્ન પર વિચાર કરવા આમંત્રિત કરવામાં આવી હતી કે વિદેશી સંધિ અને કરારને કેવી રીતે અસરકારક બનાવવામાં આવી શકે. આ અદાલતે ઉક્ત સંદર્ભનો ઉત્તર આપતાં દર્શાવ્યું હતું કે આ બાબતે સંસદ દ્વારા યોગ્ય વિધાન કરવામાં આવે તો વિદેશી કરારો અને સંમેલનોને ભારતમાં નગરપાલિકા કાયદાઓ પર લાગુ કરી શકાય.

૭૬. આ સર્વોચ્ચ અદાલતના મેગનભાઈ ઈશ્વરભાઈ પટેલ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં વિષયવસ્તુ કચ્છના રણ વિસ્તારમાં આવેલા વિવાદિત પ્રદેશ પરના દાવા સંબંધિત હતી, જેને અરજદારો ભારતનો એક ભાગ હોવાનું દાવો કરતા હતા. નોંધવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારોનો દાવો બંને ડોમિનિયનોની રચના થતાં જ ઉદ્ભવ્યો હતો. અરજદારોનો એવો પણ દાવો હતો કે ભારતે તે સમગ્ર સમયગાળા દરમિયાન તે પ્રદેશ પર અસરકારક વહીવટી નિયંત્રણ અમલમાં રાખ્યું હતું અને તે પરનો દાવો છોડવો એટલે ભારતીય પ્રદેશનું સમર્પણ કરવું, જે માત્ર બંધારણીય સુધારા દ્વારા જ કરી શકાય અને કાર્યપાલક આદેશ દ્વારા નહીં.

૭૭. અન્ય ચુકાદાઓનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો, જેઓનો જરૂરિયાત ઊભી થાય તો અમે ઉલ્લેખ કરી શકીએ. શ્રી ગિરીએ રજૂ કર્યું કે જો કોઈ સંધિ અથવા કરાર અથવા તો કોઈ કન્વેન્શન પણ નાગરિકોના અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરતું ન હોય અથવા તેના અમલીકરણના પરિણામે કોઈ કાયદામાં ફેરફાર કરતું ન હોય, તો કાર્યપાલિકા માટે આવી સંધિ અથવા કરારમાં પ્રવેશ કરવો ખુલ્લો છે અને કાર્યપાલિકા આદેશો જારી કરવા માટે સંપૂર્ણપણે સક્ષમ હતી; પરંતુ જો કાર્યપાલક સત્તાના ઉપયોગના પરિણામે નાગરિકો અથવા અન્યના અધિકારો મર્યાદિત થાય અથવા ઉલ્લંઘિત થાય અથવા કાયદાઓમાં ફેરફાર થાય, તો સત્તાનો એવો ઉપયોગ કાયદેસર વિધાનના આધારથી સમર્થિત હોવો આવશ્યક છે.

૭૮. એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે, જો સંસદની મંજૂરી વિના યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની જોગવાઈઓ અમલમાં મુકવામાં આવે, તો તે સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ દ્વારા આવરિત આંતરિક કાયદામાં ફેરફાર સમાન ગણાશે. શ્રી ગિરીએ દલીલ કરી હતી કે ૧૯૭૬નો અધિનિયમ, જે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૯૭ હેઠળ ઘડવામાં આવ્યો હતો, તે એવો કાયદો છે જે તે સમુદ્રી વિસ્તારોમાં, જ્યાં ઘટના બની હતી, પ્રાદેશિક જળસીમા, સંલગ્ન ક્ષેત્ર, ખંડીય શેલ્ફ અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર પર લાગુ પડે છે. તેથી, જો કન્વેન્શનની જોગવાઈઓને ભારતીય ન્યાયતંત્રને અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતી માનવામાં આવે, તો આવી સ્થિતિ સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની જોગવાઈઓના વિરુદ્ધ જશે, કારણ કે તે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી દેશના આંતરિક દંડાત્મક કાયદાઓના વિસ્તરણની

એવી કલ્પના કરે છે કે, એકવાર તે વિસ્તૃત થઈ જાય પછી, તમામ લાગુ પડતા હેતુઓ માટે, એવો વિસ્તાર ભારતના પ્રદેશનો ભાગ ગણાશે. શ્રી ગિરીએ રજૂ કર્યું હતું કે યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની જોગવાઈઓને સ્વીકારવાથી અથવા અમલમાં મુકવાથી માત્ર આ દેશના નાગરિકોના અધિકારો પર જ અસર થશે એવું નથી, પરંતુ તે એવી કાનૂની વ્યવસ્થા પણ ઉભી કરશે, જે સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની કાર્યપદ્ધતિ સાથે, તથા તેના હેઠળ જાહેર કરાયેલ અધિસૂચનાઓ સાથે વાંચવામાં આવે ત્યારે, અસંગત રહેશે. પરિણામે, ભારતીય દંડ સંહિતા હોય કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા હોય અથવા વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર પર, જાણે કે તે ભારતના પ્રદેશનો ભાગ હોય તેમ, તેને લાગુ પાડતી બહાર પાડવામાં આવેલી અધિસૂચનાઓ હોય, તે યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ., ૧૯૮૨ દ્વારા નિષ્ક્રિય રાખી શકાતી નથી।

૭૯. સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ અને યુએનક્લોસની જોગવાઈઓ વચ્ચેના સંઘર્ષના પ્રશ્ન અંગે, શ્રી ગિરીએ ભારત સંઘની તરફથી શ્રી ગૌરવ બેનર્જીએ કરેલી રજૂઆતોનું પુનરોચ્ચાર કર્યું અને દલીલ કરી કે, જો કે ૧૯૭૬ ના અધિનિયમની કેટલીક કલમો અને યુએનક્લોસ વચ્ચે સમાનતાઓ હોય, તો પણ યુએનક્લોસનો અનુચ્છેદ ૯૭, ૧૯૭૬ ના પ્રાદેશિક જળ અધિનિયમ હેઠળ અન્યથા પરિકલ્પિત અમલને મર્યાદિત કરે છે. શ્રી ગિરીએ આ વાતનું પણ પુનરોચ્ચાર કર્યું કે સંધિ અથવા કન્વેન્શન અને દેશીય કાનૂન વચ્ચે સંઘર્ષ થાય ત્યારે, નિર્ધારિત કેટલીક પરિસ્થિતિઓને બાદ કરતાં, પાછળનું કાનૂન હંમેશા પ્રાધાન્ય પામશે.

૮૦. આરોપી વિરુદ્ધ ફરિયાદ ચલાવવા બાબતે કેરળ રાજ્યના અધિકારક્ષેત્ર અંગે, શ્રી ગિરીએ રજૂ કર્યું કે કેરળ રાજ્ય અને તેના અધિકારીઓ ભારતીય દંડ સંહિતા તથા ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા હેઠળ જોગવાઈ કરાયેલ મુજબ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહ્યા હતા. શ્રી ગિરીએ રજૂ કર્યું કે કેરળ રાજ્યના કોલ્લમ જિલ્લામાં આવેલ નીંદકારા પોલીસ સ્ટેશન તથા સંબંધિત અદાલતોનું અધિકારક્ષેત્ર ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમો ૧૭૯ અને ૧૮૩ હેઠળ અનામત છે. એવો આગ્રહ કરવામાં આવ્યો કે આ તબક્કે ભારતીય અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રનું નિર્ધારણ આ આધાર પર કરવું પડશે કે ફરિયાદ પક્ષે રજૂ કરેલો વર્ણન સાચો છે અને સ્ટે. એન્ટોની નામની માછીમારી બોટ, જે નીંદકારામાં લંગરબદ્ધ હતી, તેણે નીંદકારા પોલીસ સ્ટેશનના અધિકારક્ષેત્રની અંદરથી પોતાની મુસાફરી શરૂ કરી હતી અને ૧૫મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨ની ઘટનાના અનુસંધાનમાં તે પાછી આવીને એ જ સ્થળે લંગરબદ્ધ થઈ હતી, અને આ કહેવાયેલા તથ્યોએ સમગ્ર મામલો નીંદકારા પોલીસ સ્ટેશનના અધિકારક્ષેત્રમાં અને પરિણામે કેરળ રાજ્ય પોલીસના અધિકારક્ષેત્રમાં લાવી દીધો હતો.

૮૧. શ્રી ગિરીએ અંતમાં દલીલ કરી કે "સેન્ટ એન્ટોની" મર્ચન્ટ શિપિંગ અધિનિયમ, ૧૯૫૮ હેઠળ નોંધાયેલ નથી અને માત્ર એક માછીમારીની હોડી છે, તે હકીકતનું બહુ મહત્વ નથી, કારણ કે ઉપરોક્ત અધિનિયમના ભાગ ૧૫–એ ની કલમ ૪૩૫સી હેઠળ માછીમારીની હોડીની અલગથી નોંધણી કરવામાં આવે છે. આ કેસમાં, તે માછીમારીની હોડી તમિલનાડુ રાજ્યના કોલાચેલ ખાતે નોંધણી નં.

ટી.એન./૧૫/એમ.એફ.બી./૨૦૦૮ હેઠળ નોંધાયેલ હતી. શ્રી ગિરીના કહેવા મુજબ, માછીમારીનું વહાણ મર્ચન્ટ શિપિંગ અધિનિયમ હેઠળ નોંધાયેલ હતું કે નહોતું તે પ્રશ્ન આ કેસના હેતુ માટે અપ્રસંગિક હતો અને, કારણ કે ઘટના ભારતીય સમુદ્રકિનારેથી ૨૦.૫ નોટિકલ માઇલની અંદર બની હતી, જે ભારતના સંલગ્ન ક્ષેત્ર/વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની અંદર આવે છે, તેથી મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમની કલમ ૭(૭) સાથે તા. ૨૭ ઓગસ્ટ, ૧૯૮૧ની સૂચના એસ.૦.૬૭૧(ઈ) વાંચતા, ભારતીય દંડ સંહિતા અને ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાના અમલ માટે તેને ભારતીય પ્રદેશનો ભાગ માનવો જ જોઈએ. શ્રી ગિરીએ રજૂ કર્યું કે વિશેષ અનુમતિ અરજિયલ્રિ રજૂ કરવામાં આવેલ કેસ એવો નહોતો કે જેમાં કેરળ વડી અદાલતના વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશના ચુકાદામાં કોઈ હસ્તક્ષેપ યોગ્ય ગણાય, તેમજ આ સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીમાં પણ કોઈ હસ્તક્ષેપ આવશ્યક નહોતો. વિદ્વાન વકીલે રજૂ કર્યું કે બંને અરજીઓ યોગ્ય ખર્ચ સાથે નામંજૂર કરવા યોગ્ય હતી.

૮૨. આ કેસમાં નિર્ધારણ માટે બે મુદ્દાઓ ઊભા થાય છે અને બન્ને અધિકારક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત છે. પ્રથમ મુદ્દો કેરળ રાજ્ય પોલીસને તેમની માછીમારી નૌકામાં સવાર બે ભારતીય માછીમારો પર થયેલી ગોળીબારીની ઘટનાની તપાસ કરવાની અધિકારક્ષેત્ર અંગે છે, જ્યારે બીજો મુદ્દો, જે તેના વ્યાપમાં વધુ વિશાળ છે, જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, આ પ્રશ્નને

આવરી લે છે કે આરોપીઓનો વાદ ચલાવવાનો અધિકારક્ષેત્ર ઇટાલી ગણરાજ્યની અદાલતોને છે કે ભારતીય અદાલતોને.

૮૩. દ્વિતીય તથા વિશાળ પ્રશ્ન, જેનો નિર્ણય વિવિધ પરિબળો પર આધારિત છે, તેનો વિચાર કરતા પહેલાં, અમે આ બાબતની તપાસ કરવાની કેરળ રાજ્ય પોલીસની અધિકારક્ષેત્ર બાબતે વિચારવાનું પ્રસ્તાવિત કરીએ છીએ. એવો જ એક પરિબળ ઘટના સ્થળનું સ્થાન છે.

૮૪. નિર્વિવાદ રીતે, આ ઘટના ભારતીય સંઘની એક એકમ એવા કેરળ રાજ્યના દરિયાકાંઠાથી આશરે ૨૦.૫ નોટિકલ માઈલના અંતરે બની હતી. તેથી, આ ઘટના કેરળ રાજ્યના દરિયાકાંઠાના પ્રાદેશિક જળસીમા વિસ્તારમાં નહીં, પરંતુ સંલગ્ન ક્ષેત્રમાં બની હતી, જેના ઉપર કેરળ રાજ્યની રાજ્ય પોલીસને સામાન્ય રીતે કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી. ભારત સંઘ અને કેરળ રાજ્યની તરફેથી એવો જે પ્રસ્તાવ રજૂ કરવામાં આવ્યો કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૮૮એ ને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવાના કારણે ઉક્ત સંહિતાની જોગવાઈઓ તેમજ ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની જોગવાઈઓ પણ સંલગ્ન ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તરેલી ગણાય અને તેથી કેરળ પોલીસને તે જોગવાઈઓ હેઠળ ઘટનાની તપાસ કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થયો, તે માન્ય રાખી શકાય તેમ નથી. સંલગ્ન ક્ષેત્ર ઉપર કેરળ રાજ્યને કોઈ અધિકારક્ષેત્ર ન હતું અને ભારતીય દંડ સંહિતા તેમજ ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની જોગવાઈઓ સંલગ્ન ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તરેલી હોય તો પણ, તેનાથી કેરળ રાજ્યને તપાસ કરવાની અને તે પછી ગુનાનો વિચારણ ચલાવવાની સત્તા પ્રાપ્ત થતી નથી.

હકીકતમાં, આવા વિસ્તરણનું પરિણામ એટલું જ છે કે ભારત સંઘે ભારતીય દંડ સંહિતા અને ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાનો અમલ સંલગ્ન ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તાર્યો, જેના કારણે ભારત સંઘને સંલગ્ન ક્ષેત્રમાં દેશી કાયદાઓના કોઈપણ ઉલ્લંઘન કરનાર વ્યક્તિઓ વિરુદ્ધ ગુનાની નોંધ લેવાની, તપાસ કરવાની અને અભિયોજન ચલાવવાની સત્તા પ્રાપ્ત થઈ. જોકે, આવી સત્તા કેરળ રાજ્યમાં નિહિત નથી.

૮૫. ભારત સંઘ તેમજ કેરળ રાજ્ય તરફથી કરવામાં આવેલી એ રજૂઆતો કે ભારતીય માછીમારી વહાણ, સેન્ટ એન્ટોની, કોલ્લમ જિલ્લામાં નીંદાકરા પરથી પોતાની માછીમારી યાત્રા માટે નીકળ્યું હતું અને ગોળીબારની ઘટનાના પછી ત્યાં જ પરત આવ્યું હતું, તેથી કેરળ રાજ્યને આ ઘટનાની પૂછપરછ કરવાનો અધિકાર હતો, તે પણ સમાન રીતે અસંગત છે, કારણ કે ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૫૪ હેઠળ એફ.આઈ.આર. નોંધાવા માટેનું કારણ–એ–દાવો કેરળ પોલીસના અધિકારક્ષેત્રની બહાર ઉત્પન્ન થયું હતું. એફ.આઈ.આર. નીંદાકરા પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાઈ શકતી હતી, પરંતુ તેથી કેરળ પોલીસને ફરિયાદની તપાસ કરવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થતો નથી. કાયદા મુજબ તપાસ હાથ ધરવા અને મામલામાં આગળના પગલાં લેવા માટે ભારત સંઘ જ અધિકૃત હતું.

૮૬. વધુમાં, આ કેસમાં અન્ય એક પાસું પણ ધ્યાનમાં લેવું પડે છે, જે જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનનું અનુસંગ છે, કારણ કે આ કેસના બે આરોપીઓ રોયલ ઇટાલિયન નૌકાદળના મરીન્સ છે, જેઓને એમ.વી. એન્િરકા લેક્સી પર, કથિત રીતે ઇટાલિયન સંસદના એક ડિક્રીના અનુસરણમાં, નિયુક્ત કરવામાં

આવ્યા હતા, જેના અનુસંધાને એક તરફ રિપબ્લિક ઓફ ઇટાલી અને બીજી તરફ ઇટાલિયન શિપઓનર્સ કન્ફેડરેશન (કોન્ફિતાર્મા) વચ્ચે એક કરાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી આ વિવાદ એવા ભિન્ન સ્તરે પહોંચે છે જ્યાં બંને દેશોની સરકારો સંકળાયેલી બને છે. વાસ્તવમાં, રિપબ્લિક ઓફ ઇટાલીએ શરૂઆતથી જ આ બે મરીન્સનો વિચારણ ચલાવવાનો પોતાનો અધિકાર દાવો કર્યો છે અને ઇટાલીમાં તેમની સામે દંડાત્મક જોગવાઈઓ હેઠળ કાર્યવાહી પણ શરૂ કરી દીધી છે, જેના પરિણામે જો ઉક્ત આરોપીઓ દોષિત ઠરે તો તેમને ૨૧ વર્ષના કારાવાસની સજા થઈ શકે છે. આવી પરિસ્થિતિમાં, ફેડરલ એકમના એક એકમ તરીકે કેરળ રાજ્યને, તેવા આરોપીઓનો વિચારણ ચલાવવાનો કોઈ અધિકાર ન હોત, જેઓ રાજ્ય એકમના અધિકારક્ષેત્રની બહાર હતા. ઉપરોક્ત મુજબ, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૮૮અ નો વિસ્તાર વિશિષ્ટ સમુદ્રી ક્ષેત્ર સુધી કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં સંલગ્ન ક્ષેત્ર પણ સમાવેશ પામે છે, છતાં તેનાથી કેરળ રાજ્ય પોલીસનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રાદેશિક જળસીમા બહાર સુધી વિસ્તર્યો નહોતો, કારણ કે તે જ તેના કામગીરી ક્ષેત્રની મર્યાદા છે.

૮૭. ત્યારે કઈ બાબત આ કેસને અન્ય એવા કોઈપણ કેસથી ભિન્ન બનાવે છે, જેમાં સમાન હકીકતો સંકળાયેલી હોઈ શકે, જેથી શ્રી સાલ્વે દ્વારા વિનંતી મુજબ તેને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨ ના અમલક્ષેત્રમાંથી બહાર રાખવા યોગ્ય ગણાય? સંદર્ભની સુવિધા માટે, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨ નીચે ઉદ્ધૃત કરવામાં આવે છે:

૨. ભારતની અંદર કરવામાં આવેલા ગુનાઓ માટેની સજા – ભારતમાં જે કોઈ વ્યક્તિ આ સંહિતાની જોગવાઈઓના વિરુદ્ધ કોઈ કૃત્ય કરે અથવા કોઈ આવશ્યક કૃત્ય કરવામાં ઉણપ રાખે, અને તે બાબતે દોષિત હોય, તે આ સંહિતા હેઠળ, અને અન્યથા નહીં, સજાને પાત્ર રહેશે.

૮૮. ઉક્ત પ્રશ્નનો ઉત્તર એ છે કે યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. ૧૯૮૨નું હસ્તક્ષેપ, જે સમુદ્રમાં દરિયાઈ લૂંટ અને સશસ્ત્ર લૂંટનો સામનો કરવા માટે લાગુ પડતું કાનૂની માળખું નિર્ધારિત કરે છે, તેમજ મહાસાગર સંબંધિત અન્ય પ્રવૃત્તિઓ અંગે પણ જોગવાઈ કરે છે. ઉક્ત કન્વેન્શન, જે પર ભારતે ૧૯૮૨માં હસ્તાક્ષર કર્યા હતા અને ૨૯મી જૂન, ૧૯૯૫ના રોજ તેની અનુમોદન કરવામાં આવી હતી, તે દરિયાના કાનૂનને આવરી લે છે અને સંયુક્ત રાષ્ટ્રના સુરક્ષા પરિષદ દ્વારા અનુગામી સ્વીકારવામાં આવેલા અનેક ઠરાવોથી તેનો પુરક આધાર મળે છે.

૮૯. યુએનસીએલઓએસ અસ્તિત્વમાં આવતાં પહેલાં, ભારતમાં અમલમાં રહેલો સમુદ્રો સંબંધિત કાયદો "પ્રાદેશિક જળ, મહાદ્વીપીય ખંડીય પટ્ટો, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અને અન્ય સાગરીય ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬" હતો, જેમાં કેન્દ્રીય સરકારની પ્રાદેશિક જળ, સંલગ્ન ક્ષેત્રો અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર ઉપરની અધિકારિતા નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી.

૯૦. ઉપરોક્ત ઉપરાંત જિનીવા કન્વેન્શન અથવા દરિયાના કાયદા, ૧૯૫૮ની કલમ ૧૧નું અસ્તિત્વ પણ હતું, અને તેમાં વપરાયેલ "નેવિગેશનની ઘટના" અભિવ્યક્તિનું અર્થઘટન, જે અરજદાર નં. ૨ અને ૩ દ્વારા એમ.વી.

એન્રિકા લેક્સી પર સવાર રહીને કરાયેલ ગોળીબાર પર તેની લાગુ પડતાની દૃષ્ટિએ કરવાનું હતું.

૯૧. આ કેસના તથ્યોમાં વધુ એક સંબંધિત બાબત એ છે કે સંયુક્ત રાષ્ટ્રની સુરક્ષા પરિષદે ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૦૯ના રોજ સ્વીકારેલો ૨૦૦૯નો ઠરાવ ૧૮૯૭, જેમાં ખાસ કરીને સોમાલિયાના કિનારા નજીક સમુદ્રી ચાંચિયાગીરીના ઉપદ્રવને માન્ય રાખતાં, સંયુક્ત રાષ્ટ્રે એવા રાજ્યો તથા પ્રાદેશિક સંસ્થાઓને, જેઓ પાસે તે કરવા માટે ક્ષમતા હતી, ખાસ કરીને સોમાલિયાના સમુદ્ર વિસ્તારમાં સમુદ્રી ચાંચિયાગીરી અને સશસ્ત્ર લૂંટફાટ સામેની લડતમાં ભાગ લેવા માટે પોતાની અપીલનું પુનરાવર્તન કર્યું હતું.

૯૨. મારિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની જોગવાઇઓ પ્રાદેશિક જળસીમા, સન્નિહિત વિસ્તાર, ખંડીય શેલ્ફ અને વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તારનો વિચાર કરે છે. ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૭ ભારતના વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તાર વિષે છે અને તે નક્કી કરે છે કે તે પ્રાદેશિક જળસીમાની બહાર અને તેની સન્નિહિત એવો વિસ્તાર છે, જે કેરળ કિનારાની આધારરેખાના નજીકના બિંદુથી ૨૦૦ નોટિકલ માઇલ સુધી વિસ્તરે છે. તેથી એ સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ છે કે સન્નિહિત વિસ્તાર ભારતના વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તારની અંદર આવે છે અને તેથી વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તારને નિયંત્રિત કરતા કાયદાઓ, ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત સન્નિહિત વિસ્તારની અંદર બનેલી ઘટનાને પણ નિયંત્રિત કરશે. આ સંદર્ભમાં યુએનસીએલઓએસ ની જોગવાઇઓ મારિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ,

૧૯૭૬ ની જોગવાઇઓ સાથે સુસંગત છે અને તેમના વિરુદ્ધ નથી. કન્વેન્શનનું અનુચ્છેદ ૩૩ કોઈ રાષ્ટ્રના સન્નિહિત વિસ્તારને માન્યતા આપે છે અને તેનું વર્ણન એ રીતે કરે છે કે તે તે આધારરેખાથી ૨૪ નોટિકલ માઇલ સુધી વિસ્તરે છે, જ્યાંથી પ્રાદેશિક સમુદ્રની પહોળાઈ માપવામાં આવે છે. આ ૧૯૭૬ ના અધિનિયમની જોગવાઇઓ સાથે સંપૂર્ણ સુસંગત છે. તે જ રીતે, અનુચ્છેદ ૫૬ અને ૫૭ વિશિષ્ટ આર્થિક વિસ્તારમાં તટીય રાજ્યના અધિકારો, અધિકારક્ષેત્ર અને ફરજો તથા તેની પહોળાઈનું વર્ણન કરે છે, જે તે આધારરેખાથી ૨૦ નોટિકલ માઇલ સુધી વિસ્તરે છે જ્યાંથી પ્રાદેશિક સમુદ્રની પહોળાઈ માપવામાં આવે છે. આ જોગવાઇ પણ ૧૯૭૬ ના અધિનિયમની જોગવાઇઓ સાથે સુસંગત છે. મારિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬ ની જોગવાઇઓ અને કન્વેન્શનની જોગવાઇઓ વચ્ચેનો ભિન્નતાનો વિસ્તાર કન્વેન્શનના અનુચ્છેદ ૯૭ માં ઉપસ્થિત થાય છે, જે ટક્કર અથવા નાવસંચાલનની અન્ય કોઈ ઘટનાના પ્રશ્નોમાં દંડાત્મક અધિકારક્ષેત્ર સાથે સંબંધિત છે (ભાર મુકવામાં આવ્યો છે).

૯૩. હાલનો કેસ ઇટાલિયન વહાણ અને ભારતીય માછીમારી વહાણ વચ્ચેની કોઈ અથડામણનો સમાવેશ કરતો નથી. તેમ છતાં, ગોળીબારની ઘટનાને "નૌકાસંચાલનની ઘટના" શબ્દપ્રયોગ હેઠળ આવરી લેવામાં આવી શકે કે નહીં તે જોવાનું રહેશે. વધુમાં, કેસના તથ્યોમાં, જેમ અરજદારોની તરફથી દાવો કરવામાં આવ્યો છે, તે મુજબ આ ઘટના કન્વેન્શનના અનુચ્છેદ ૧૦૦ની અંદર પણ આવે છે, જેમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે તમામ રાજ્યોએ ઉચ્ચ સમુદ્રોમાં અથવા

કોઈપણ રાજ્યના અધિકારક્ષેત્રની બહાર આવેલી અન્ય કોઈ જગ્યાએ સમુદ્રી લૂંટના દમન માટે શક્ય તેટલી પૂર્ણ હદ સુધી સહકાર આપવો જોઈએ. જો કન્વેન્શનનો અનુચ્છેદ ૯૭ આ કેસના તથ્યો પર લાગુ પડે, તો એવી સ્થિતિમાં, વહાણના માસ્ટર અથવા વહાણની સેવામાં રહેલી કોઈ અન્ય વ્યક્તિ વિરુદ્ધ દંડાત્મક અથવા શિસ્તાત્મક કાર્યવાહી, ફ્લેગ સ્ટેટ અથવા એવી વ્યક્તિ જે રાજ્યનો નાગરિક હોય તે રાજ્યની ન્યાયિક અથવા વહીવટી સત્તાઓ સમક્ષ સિવાય, આરંભી શકાશે નહીં. અનુચ્છેદ ૯૭(૩) સ્પષ્ટ શબ્દોમાં નક્કી કરે છે કે તપાસના ઉપાય તરીકે પણ વહાણની કોઈ ધરપકડ અથવા અટકાયત ફ્લેગ સ્ટેટની સત્તાઓ સિવાય અન્ય કોઈ સત્તાઓ દ્વારા આદેશિત કરાશે નહીં. આ કેસમાં, ઈટાલિયન વહાણ, એમ.વી. એન્રિકા લેક્સી, ઈટાલિયન ધ્વજ ફરકાવી રહ્યું હતું. યાદ કરાવી શકાય કે જે સમયે ઘટના બની હતી તે સમયે સેન્ટ એન્ટોની ભારતીય ધ્વજ ફરકાવી રહ્યું નહોતું. મારા મત અનુસાર, ઉપરોક્ત હકીકત આ તબક્કે બહુ પ્રાસંગિક નથી, અને જો યુએનસીએલઓએસ, ૧૯૮૨ના અનુચ્છેદ ૧૦૦ની જોગવાઈઓનો આશ્રય લેવામાં આવે, તો તેનું કંઈક પરિણામ આવી શકે.

૯૪. આગળ ઉદ્ભવતો પ્રશ્ન એ છે કે ગોળીબારની ઘટના નેવચલનની ઘટના કહી શકાય કે કેમ. સંમેલનની કલમ ૯૭ માં જે સંદર્ભમાં આ અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે, તે દર્શાવે છે કે તેનો અર્થ નેવચલનના પ્રવાહમાં બનેલી દુર્ઘટના એવો થાય છે, જેમાં બે વહાણો વચ્ચેની ટક્કર મુખ્ય ઘટના છે. ઉપરોક્ત કલમમાં જે અર્થમાં નેવચલનની ઘટનાનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, તે,

મારા મત મુજબ, કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં ફોજદારી કૃત્યને આવરી લઈ શકતો નથી. ઘટના કઈ પરિસ્થિતિમાં બની હતી તે, શક્ય હોય તેવી ફોજદારી કાર્યવાહી માં, બચાવ તરીકે રજૂ કરી શકાય છે; આ કાનૂની સ્થિતિને બંને દેશોએ સ્વીકારી છે, જેમણે બે મરીન્સ વિરુદ્ધ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરી છે. તે જ હેતુ માટે યુએનસીએલઓએસની કલમ ૧૦૦ ની જોગવાઈઓનો પણ ઉપયોગ થઈ શકે છે. આરોપીઓએ ભારતીય માછીમારી વહાણને સમુદ્રી લૂંટારુઓનું વહાણ માનવાની ગેરસમજ હેઠળ કાર્યવાહી કરી હતી અને તેથી ગોળીબાર કર્યો હતો કે કેમ, તે પુરાવાનો વિષય છે, જે માત્ર વિવાદના વિચારણાકાળ દરમિયાન જ સ્થાપિત થઈ શકે. અરજદાર નં. ૨ અને ૩ તરફથી આગળ ધપાવવામાં આવેલ બચાવ સ્વીકારવામાં આવે, ત્યારે જ સંમેલનની કલમ ૧૦૦ ની જોગવાઈઓ આ કેસના તથ્યો પર લાગુ પડશે.

૯૫. લર્નેડ એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ દ્વારા આધારરૂપ તરીકે અવલંબાયેલો લોટસ કેસ (ઉપરોક્ત) માં લેવાયેલો નિર્ણય, તે મુજબ, આ કેસના તથ્યોમાં કન્વેન્શનના અનુચ્છેદ ૯૭ની જોગવાઈઓ આકર્ષિત થાય છે કે નહીં તેના પર નિર્ભર રહેશે. અગાઉ અહીં સૂચવ્યા મુજબ, અનુચ્છેદ ૯૭માં આવેલ “નેવિગેશનની ઘટના” શબ્દપ્રયોગનો વ્યાપ કોઈ ફોજદારી કૃત્ય સુધી વિસ્તારી શકાતો નથી, જેમાં ભારતીય માછીમારી વહાણ પર સવાર બે ભારતીય માછીમારોની હત્યા સામેલ હોય, ભલે તે વહાણ ભારતીય ધ્વજ ફરકાવતું ન હતું.” જો કંઈ હોય તો, કન્વેન્શનનો અનુચ્છેદ ૧૦૦ ત્યારે અને માત્ર ત્યારે આકર્ષિત

થઈ શકે, જ્યારે અને જો ચાંચિયા હુમલાની આશંકા અંગેનો બચાવ પક્ષનો વર્ઝન નીચલી અદાલત દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે. લોટસ કેસમાં, રાજ્યની ફોજદારી અધિકારક્ષેત્રની વ્યાપ્તિ સંબંધિત પ્રશ્ન સન ૧૯૨૭માં પરમનેન્ટ અદાલત ઑફ ઇન્ટરનેશનલ જસ્ટિસ સમક્ષ લાવવામાં આવ્યો હતો. ઉક્ત કેસ ફ્રેન્ચ સ્ટીમશિપ 'લોટસ' અને તુર્કીશ સ્ટીમશિપ 'બોઝ–કોર્ટ' વચ્ચે થયેલી અથડામણ સંબંધિત હતો, જેના પરિણામે પછાત વહાણ ડૂબી ગયું અને આઠ તુર્કી પ્રજાજનોનાં મૃત્યુ થયા. લોટસ કોન્સ્ટાન્ટિનોપલ પહોંચ્યા પછી, તુર્કી સરકારે તુર્કી વહાણના કેપ્ટન તથા લોટસ પર સવાર ફ્રેન્ચ ઓફિસર ઑફ ધ વોચ બન્ને વિરુદ્ધ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરી. બન્નેને કેદની સજા થવાથી, ફ્રેન્ચ સરકારે આ આધાર પર ચુકાદા સામે પ્રશ્ન ઊભો કર્યો કે વિદેશી વહાણ પર સવાર વિદેશીએ ખુલ્લા દરિયામાં કરેલા કૃત્ય અંગે તુર્કીને અધિકારક્ષેત્ર નહોતું, કારણ કે તે બાબતમાં તે વહાણનો ધ્વજ તેને વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર આપતો હતો. પરમનેન્ટ અદાલત ઑફ ઇન્ટરનેશનલ જસ્ટિસને સંદર્ભ કરવામાં આવતા એવો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો કે તુર્કીએ આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના વિરુદ્ધ તેવી રીતમાં કાર્ય કર્યું નહોતું, કારણ કે લોટસ પર આચરાયેલ કૃત્યનો પ્રભાવ તુર્કી ધ્વજ ધરાવતા બોઝ–કોર્ટ પર પડ્યો હતો. ઓપેનહાઇમ્સ ઇન્ટરનેશનલ લો ના નવમા સંસ્કરણમાં, જેના ઉલ્લેખ પરિચિંતનાધીન ચુકાદામાં કરવામાં આવ્યો છે, ઊંચા સમુદ્રમાં વહાણોની રાષ્ટ્રીયતા અંગે પરિચ્છેદ ૨૮૭માં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં લર્નેડ લેખકે નોંધ્યું છે કે ઊંચા સમુદ્રમાં કાનૂની વ્યવસ્થા પ્રાથમિક રીતે આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના

તે નિયમ પર આધારિત છે, જે મુજબ ઊંચા સમુદ્રમાં સંચરતું દરેક વહાણ એક રાજ્યની રાષ્ટ્રીયતા ધરાવતું હોવું અને તેનો ધ્વજ ફરકાવતું હોવું આવશ્યક છે, જેના પરિણામે તે વહાણ અને તે વહાણ પર સવાર વ્યક્તિઓ ધ્વજવાળા રાજ્યના કાયદાને આધીન બને છે અને સામાન્ય રીતે તેના વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્રને આધીન રહે છે. ઉપરોક્ત ચર્ચાના પરિચ્છેદ ૨૯૧માં, લર્નેડ લેખકે ધ્વજ અધિકારક્ષેત્રની વ્યાપ્તિ એ અર્થમાં વ્યાખ્યાયિત કરી છે કે ઊંચા સમુદ્રમાં અધિકારક્ષેત્ર તે સમુદ્રી ધ્વજ પર નિર્ભર છે જેના હેઠળ વહાણો સંચરે છે, કારણ કે કોઈ રાજ્ય તેની પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર ઊંચા સમુદ્ર સુધી વિસ્તારી શકતું નથી. અલબત્ત, ઉપરોક્ત સિદ્ધાંત "હોટ પર્સ્યુટ" ના અધિકારને આધીન છે, જે કેટલીક વિશેષ પરિસ્થિતિઓમાં ઊંચા સમુદ્ર પર વહાણો ઉપરના ધ્વજ અધિકારક્ષેત્રની વિશિષ્ટતાનો અપવાદ છે.

૯૬. આ આપણને જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનના ક્ષેત્રમાં રાષ્ટ્રની સવર્ણસત્તાની સંકલ્પનાને આવરી લેતા બીજા એક પરિમાણ તરફ લઈ જાય છે. સવર્ણસત્તાનો ઉપયોગ એનો અર્થ એવો થાય છે કે સવર્ણ રાજ્ય પોતાના પ્રજાજનો અને પ્રદેશો પર જે સર્વ અધિકારોનો ઉપયોગ કરે છે તેનો ઉપયોગ, જેમાં ફોજદારી કાનૂન હેઠળ દંડાત્મક અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ એક મહત્વપૂર્ણ ભાગ છે. જે વિસ્તારમાં કોઈ દેશ સવર્ણસત્તાનો ઉપયોગ કરે છે, ત્યાં બંને વચ્ચે સંઘર્ષ થવા પામે ત્યારે તેના કાનૂનો અન્ય કાનૂનો પર પ્રાધાન્ય પામશે. બીજી તરફ, કોઈ રાજ્યને કોઈ વિસ્તારમાં સવર્ણ અધિકારો હોઈ શકે, જે સંપૂર્ણ સવર્ણસત્તાથી ઓછી હદ સુધી મર્યાદિત હોય, જેમ કે વર્તમાન કેસમાં, જ્યાં મેરિટાઇમ ઝોન્સ

અધિનિયમ, ૧૯૭૬ તથા યુએનક્લોસ ૧૯૮૨ બન્નેની જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં, પ્રાદેશિક જળના માપન માટેના આધારરેખાથી ૨૦૦ નોટિકલ માઇલ સુધી વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રનો વિસ્તાર કરવામાં આવ્યો છે. જોકે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૮૮ની જોગવાઈઓને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી છે, તો પણ તે જોગવાઈઓ અધિનિયમ હેઠળ "નિયુક્ત વિસ્તારો" તરીકે જાહેર કરાયેલા વિસ્તારો સુધી જ વિસ્તરે છે, જે સમુદ્રમાં અને સમુદ્રતળ હેઠળના પ્રાકૃતિક સંસાધનોની શોધખોળ અને શોષણના હેતુસર રચાયેલ સ્થાપનાઓ અને કૃત્રિમ દ્વીપો સુધી મર્યાદિત છે, ૨૦૦ નોટિકલ માઇલની હદ સુધી, જેમાં દેશના ખંડીય શેલ્ફનો સમાવેશ કરતો વિસ્તાર પણ આવરી લેવાય છે. તેમ છતાં, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર ઉચ્ચ સમુદ્રનો જ એક ભાગ બની રહે છે, જેના પર કોઈપણ રાષ્ટ્ર સવર્ણસત્તાનો ઉપયોગ કરી શકતું નથી.

૯૭. મારા મતે, ભારત હસ્તાક્ષરી દેશ હોવાથી, તે યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ. ૧,૯૮૨ ની જોગવાઈઓનો માન રાખવા અને જો સ્થાનિક કાયદા સાથે કોઈ વિસંગતિ ન હોય તો તે જોગવાઈઓ લાગુ કરવાની ફરજ હેઠળ છે. આ સંદર્ભમાં, બંને દેશોને પરિસંમતિના કલમ ૯૪ ની જોગવાઈઓને આધીન થવું પડી શકે છે, જે ધ્વજ રાજ્યની ફરજો સાથે સંબંધિત છે અને વિશેષ કરીને ઉપકલમ (૭) એવી જોગવાઈ કરે છે કે દરેક રાજ્યએ તેના ધ્વજવાળું જહાજ સંકળાયેલું હોય અને જેના પરિણામે બીજા રાજ્યના નાગરિકોના મૃત્યુ અથવા ગંભીર ઈજા થયેલી હોય તેવા ખુલ્લા સમુદ્ર પર બનેલા દરેક સામુદ્રિક અકસ્માત

અથવા નૌકાસંચાલન સંબંધિત ઘટનાની તપાસ યોજાય તે સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ. વધુમાં, એવી પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ધ્વજ રાજ્ય અને બીજું રાજ્ય, આવા કોઈ સામુદ્રિક અકસ્માત અથવા નૌકાસંચાલન સંબંધિત ઘટનાના સંદર્ભમાં તે બીજા રાજ્ય દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી કોઈપણ તપાસના સંચાલનમાં પરસ્પર સહકાર આપશે.

૯૮. લોટસ કેસમાં (ઉપરોક્ત) પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતોને, અમુક હદ સુધી, યુએનક્લોસ ૧૯૮૨ ના અનુચ્છેદ ૯૭ દ્વારા શિથિલ બનાવવામાં આવ્યા છે. ઉપરાંત, શ્રી સાલ્વે દ્વારા ઉલ્લેખિત સ્ટાર્ક્સ ઈન્ટરનેશનલ લો માં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે તેમ, પ્રાદેશિક ફોજદારી અધિકારક્ષેત્ર વિવિધ સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે, જે મુજબ સુવિધાના હિતાર્થે, એવા રાજ્યો દ્વારા ગુનાઓનો નિરાકરણ થવો જોઈએ જેમની સામાજિક વ્યવસ્થા પર તેની સૌથી નજીકથી અસર થતી હોય. જોકે, એવું પણ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે વિદેશી રાજ્યોના કેટલાક જાહેર જહાજો અને સશસ્ત્ર દળોને કોઈ રાષ્ટ્રના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રથી અમુક અંશે મુક્તિ પ્રાપ્ત હોઈ શકે છે.

૯૯. આથી, હું હવે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨ અને ૪ને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલના કેસમાં તેની જોગવાઈઓની લાગુ પડતાની બાબત તરફ વળું છું. નિઃસંદેહ, કેરળ રાજ્યની તરફથી કેરળ વડી અદાલતમાં રિટ કાર્યવાહીમાં કરવામાં આવેલી સ્વીકૃતિને કારણે, આ કેસમાં કલમ ૪ની લાગુ પડતાનો પ્રશ્ન હવે વિવાદાસ્પદ રહ્યો નથી. તેમ છતાં, ઉપર અગાઉ ઉદ્ધૃત કરવામાં આવેલી ભારતીય

દંડ સંહિતાની કલમ ૨ ભિન્ન સ્થિતિ દર્શાવે છે. નિશ્ચિતપણે, ઘટના સંલગ્ન ક્ષેત્રમાં બની હતી, જેના ઉપર સમુદ્રી ક્ષેત્ર અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની જોગવાઈઓ તેમજ યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ અનુસાર ભારતને સાર્વભૌમ અધિકારોનો ઉપયોગ કરવાનો અધિકાર છે. તેમ છતાં, શ્રી સાલ્વે દ્વારા સંદર્ભિત અબાન લોયડ ચાઈલ્સ ઓફશોર લિ. કેસ (પૂર્વોક્ત) માં આ અદાલતે જેમ નક્કી કર્યું છે, તેમ કલમ ૭ની ઉપકલમ (૪) માત્ર એટલું જ નિર્ધારિત કરે છે કે ભારત સંઘને જીવંત તથા નિર્જીવ બંને પ્રકારના કુદરતી સંસાધનોના અનુસંધાન, શોષણ, સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપન માટે, તેમજ જવારભાટા, પવન અને પ્રવાહોથી ઊર્જા ઉત્પન્ન કરવા માટે મર્યાદિત સાર્વભૌમ અધિકારો છે; જેને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં ઉક્ત વિસ્તારો ઉપર સાર્વભૌમત્વના અધિકારો સાથે સમકક્ષ ગણાવી શકાય નહીં. તે વધુમાં એ પણ નિર્ધારિત કરે છે કે ભારત સંઘ અન્ય અનુસંગિક અધિકારોનો ઉપયોગ કરી શકે, જે માત્ર ભારત સંઘને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં સાર્વભૌમ અધિકારો આપે છે, સાર્વભૌમત્વના અધિકારો નહીં. ઉક્ત સ્થિતિ સમુદ્રી ક્ષેત્ર અધિનિયમ, ૧૯૭૬ની કલમ ૬ અને ૭ હેઠળ વધુ મજબૂત બને છે, જેમાં એ પણ જોગવાઈ છે કે ભારતનું સાર્વભૌમત્વ તેના પ્રાદેશિક જળક્ષેત્ર ઉપર વિસ્તરે છે, જ્યારે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અંગે સ્થિતિ ભિન્ન છે. કન્વેન્શનના અનુચ્છેદ ૫૯ રાજ્યોને કન્વેન્શનમાં વિશેષરૂપે જોગવાયેલાથી પર અધિકારો અથવા અધિકારક્ષેત્રનો દાવો કરવાની મંજૂરી આપે છે એવી વિરુદ્ધ દિશાની શ્રી બેનર્જીની દલીલો હું સ્વીકારી શકતો નથી.

૧૦૦. તેથી, ઉપરોક્ત ચર્ચામાંથી જે સ્પષ્ટ થાય છે તે એ છે કે ભારતને, તેના આંતરિક કાયદા તેમજ જાહેર આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા હેઠળ, આધારરેખાથી, જેના આધારે પ્રાદેશિંક જળોની પહોળાઈ માપવામા આવે છે, ત્યાંથી ૨૪ નૉટિકલ માઈલ સુધી સર્વભૌમત્વના હકોનો ઉપયોગ કરવાનો અધિકાર છે; પરંતુ વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની અંદર તે ફક્ત નિશ્ચિત હેતુઓ માટે જ સર્વભૌમ અધિકારોનો ઉપયોગ કરી શકે છે. ભારતીય વહાણવટાના જહાજ પર ઇટાલિયન જહાજમાંથી ગોળીબાર થવાની ઘટના સંલગ્ન ક્ષેત્રની અંદર બની હોવાથી, ભારત સંઘને દેશની અમલમાં રહેલી ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલી હેઠળ બે ઇટાલિયન મરીનો સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચલાવવાનો અધિકાર છે. તેમ છતાં, આ બાબત યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ ના અનુચ્છેદ ૧૦૦ ની જોગવાઈઓને આધીન છે. હું શ્રી સાલ્વે સાથે સહમત છું કે "સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ઘોષણાપત્ર અનુસાર રાજ્યો વચ્ચેના કુટુંબ સંબંધો અને સહકાર સંબંધિત આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાના સિદ્ધાંતો અંગેની જાહેરાત" નો અમલ માત્ર સંઘીય અથવા કેન્દ્રીય સરકારના સ્તરે જ થવો જોઈએ અને તે પ્રાંતીય/રાજ્ય સરકાર દ્વારા આરંભિત કરાયેલી કાર્યવાહીનો વિષય બની શકતી નથી.

૧૦૧. તેથી, કેરળ રાજ્યને આ ઘટનાની તપાસ કરવાની કોઈ અધિકારિતા નથી એવું હું ઠરાવું છું, છતાં, આ કેસના તથ્યો પર યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ ના અનુચ્છેદ ૧૦૦ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડે છે તે સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી, રિટ અરજીમાં અરજદાર નં. ૨ અને ૩ વિરુદ્ધ તપાસ અને વિચારણ આગળ ધપાવવાની

અધિકારિતા ભારત સંઘને છે એવો પણ મારો અભિપ્રાય છે. તેથી, ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ સાથે પરામર્શ કરી, આ કેસની વિચારણા કરવા માટે વિશેષ અદાલત સ્થાપવા અને મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ, ૧૯૭૬, ભારતીય દંડ સંહિતા, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા તથા સર્વોપરી રીતે યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ ની જોગવાઈઓ અનુસાર, જ્યાં સ્થાનિક કાયદો અને યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ વચ્ચે કોઈ વિરોધાભાસ ન હોય ત્યાં, આ કેસનો નિકાલ કરવા માટે ભારત સંઘને આદેશ આપવામાં આવે છે. મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ, કોલ્લમ સમક્ષ બાકી કાર્યવાહી, આ ચુકાદાની શરતો મુજબ રચાનારી વિશેષ અદાલતમાં સ્થાનાંતરિત થયેલી ગણાશે અને તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તેનો નિકાલ ત્વરિત રીતે કરવામાં આવશે. આથી, અહીંના બે પ્રકરણોમાં અરજદારોને, તે અંગે આધારરૂપ પુરાવા રજૂ કરીને, યુએનસીએલઓએસ ૧૯૮૨ ના અનુચ્છેદ ૧૦૦ ની જોગવાઈઓનો આશ્રય લેવામાં કોઈ અડચણ આવશે નહીં; અને તેવી સ્થિતિમાં, આ ઘટનાની તપાસ કરવાની ભારત સંઘની અધિકારિતા તથા ભારતમાં અદાલતોને આરોપીઓની વિચારણા કરવાની અધિકારિતા અંગેનો પ્રશ્ન ફરી વિચારાધીન થઈ શકે. જો એવું જણાય કે ઇટાલી પ્રજાસત્તાક અને ભારત પ્રજાસત્તાક બન્નેને આ મામલે સમકાલીન અધિકારિતા છે, તો આ નિર્દેશો અમલમાં યથાવત્ રહેશે.

૧૦૨. સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ ચુકાદામાં કરવામાં આવેલી નોંધો માત્ર પુરાવા રજૂ કરવામાં આવે તે પહેલાંના અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત છે અને

એકવાર પુરાવો નોંધાઈ જાય પછી, અરજીકર્તાઓને નીચલી અદાલત સમક્ષ અધિકારક્ષેત્રનો પ્રશ્ન ફરીથી ઉઠાવવાનો અધિકાર ખુલ્લો રહેશે, અને નીચલી અદાલત પક્ષકારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવનાર પુરાવાના પ્રકાશમાં તથા કાયદા અનુસાર મામલાનો પુનર્વિચાર કરવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે. આ પણ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે, જો આવી અરજી કરવામાં આવે, તો આ ચુકાદામાંનું કંઈપણ આવી પુનર્વિચારણામાં અવરોધરૂપ ન બનવું જોઈએ.

૧૦૩. ઉપરોક્ત શરતો અનુસાર વિશેષ અનુમતિ અરજી અને રિટ અરજી, તેમજ તેની સાથે સંબંધિત તમામ અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

જે. ચેલમેશ્વર, ન્યાયાધીશ.

૧૦૪. હું માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિના ચુકાદામાં નોંધાયેલા નિષ્કર્ષો સાથે સહમત છું. પરંતુ, હું નીચેનું પૂરકરૂપે ઉમેરવા ઇચ્છું છું.

૧૦૫. અરજદારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી હરિશ સલ્વે દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતનો સાર આ મુજબ છે;

(૧) પ્રશ્નાસ્પદ ઘટના ભારતના પ્રદેશની બહાર એવા સ્થળે બની હતી, જ્યાં સુધી દેશની સર્વભૌમ સત્તા વિસ્તરતી નથી; અને સંસદ તેના દ્વારા બનાવવામાં આવેલા કાયદાઓનો અમલ ભારતના પ્રદેશની બહાર વિસ્તારી શકતી નથી. પરિણામે, તે બે મરીન્સ ભારતના અધિકારક્ષેત્રને આધીન નથી; વૈકલ્પિક રીતે એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે; (૨) આ ઘટના, જેના પરિણામે બે ભારતીયોના મૃત્યુ થયાં, તે સંયુક્ત રાષ્ટ્રના સમુદ્ર કાયદા સંબંધિત સંમેલનના કલમ ૯૭

(આગળથી જેને યુએનસ્લોસ તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવશે) ના અર્થમાં "નૌકાસંચાલનની ઘટના" છે અને તેથી, તે બે મરીન્સ વિરુદ્ધ કોઈ દંડાત્મક કાર્યવાહી 'ધ્વજ રાજ્ય' અથવા જે રાજ્યના તે મરીન્સ નાગરિક છે તે રાજ્યની ન્યાયિક સત્તાઓ સમક્ષ સિવાય શરૂ કરી શકાય નહીં.

૧૦૬. પોતાના પ્રજાજનો સામે કાયદા બનાવવાની અને તેમનો અમલ કરાવવાની સર્વભૌમ સત્તાધિકારીની સત્તા બંધારણીય સિદ્ધાંતમાં નિઃસંદેહ છે. લખિત બંધારણો આવી સત્તા પર સ્પષ્ટ અથવા અભિપ્રેત મર્યાદાઓ નિર્ધારિત કરે છે; છતાં, આપણા બંધારણ હેઠળ આવી મર્યાદાઓ પ્રદેશ સંબંધે [અનુચ્છેદ ૨૪૫(૧)] અથવા વિષયવસ્તુ સંબંધે [અનુચ્છેદ ૨૪૬] અથવા કાયદાઓના અમલકાળ સંબંધે [અનુચ્છેદો ૨૪૯ અને ૨૫૦] અથવા પ્રજાજનોના અખંડ અધિકારો [મૂલભૂત અધિકારો] વગેરે અંગે છે. હાલના કેસના હેતુ માટે, અમે માત્ર પ્રદેશ આધારિત મર્યાદા સાથે જ સંબંધિત છીએ.

૧૦૭. તેથી મને એ પ્રશ્ન તરફ દોરી જાય છે કે ભારતના સર્વભૌમ લોકશાહી ગણરાજ્યનો પ્રદેશ કયો છે –

૧૦૮. ભારતનો રાજક્ષેત્ર અનુચ્છેદ ૧ હેઠળ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો છે;

"૧. સંઘનું નામ અને પ્રદેશ.–

૧) ભારત, અર્થાત્ ભારતવર્ષ, રાજ્યોનો સંઘ રહેશે.

૨) રાજ્યો અને તેમના સંબંધિત પ્રદેશો તે પ્રથમ અનુસૂચીમાં નિર્દિષ્ટ મુજબ હશે.

૩) ભારતનું રાજક્ષેત્ર સમાવેશ કરશે

(એ) રાજ્યોના પ્રદેશો;

(બી) પ્રથમ અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ સંઘ પ્રદેશો; અને

(સી) આવા અન્ય પ્રદેશો, જે પ્રાપ્ત કરવામાં આવે."

૧૦૮.૧. પરંતુ તે માત્ર ભૌગોલિક પ્રદેશ સાથે જ સંબંધિત છે. અનુચ્છેદ ૨૯૭ 'સામુદ્રિક પ્રદેશ' સાથે સંબંધિત છે.

૧૦૯. કલમ ૨૯૭(૩) સંસદને સમયાંતરે પ્રદેશજળ, ખંડીય પટ્ટો વગેરે જેવા વિવિધ સામુદ્રિક વિસ્તારોની મર્યાદાઓ નિર્ધારિત કરવાની સત્તા આપે છે. ઉક્ત કલમની ઉપકલમો (૧) અને (૨) એ એવી જાહેરાત કરે છે કે તમામ જમીનો, ખનિજો અને મૂલ્યવાન અન્ય વસ્તુઓ તેમજ અન્ય સર્વ સંસાધનો ભારત સંઘમાં નિહિત રહેશે.

"અનુચ્છેદ ૨૯૭: પ્રાદેશિક જળસીમા અથવા ખંડીય તટપટ્ટી અંદરની મૂલ્યવાન વસ્તુઓ અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રના સંસાધનો સંઘમાં નિહિત થવાના.–

૧) ભારતના પ્રાદેશિક જળક્ષેત્ર, અથવા ખંડીય પટ્ટો, અથવા વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની અંદર આવેલા સમુદ્રના તળિયાં હેઠળ રહેલી તમામ જમીનો, ખનિજો અને મૂલ્યવાન અન્ય વસ્તુઓ સંઘમાં નિહિત રહેશે અને સંઘના હેતુઓ માટે ધારિત કરવામાં આવશે.

૨) ભારતના વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રના અન્ય તમામ સંસાધનો પણ સંઘમાં નિહિત થશે અને સંઘના હેતુઓ માટે ધારણ કરવામાં આવશે.

૩) ભારતના પ્રાદેશિક જળસીમા, ખંડીય ખંડપટ્ટ, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અને અન્ય સમુદ્રી ક્ષેત્રોની મર્યાદાઓ એવી રહેશે, જેવી સંસદ દ્વારા બનાવવામાં આવેલ કોઈપણ કાયદા દ્વારા અથવા તેના અધિન નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેમ સમયાંતરે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે.

૧૧૦. કલમ ૨૯૭ હેઠળ ઉપરોક્ત ઘોષણાથી બે બાબતો અનુસરે છે. પ્રથમ, ભારત કલમ ૧ હેઠળ નિર્દિષ્ટ ભારતના પ્રદેશના ભૂભાગ પર જ નહીં, પરંતુ કલમ ૨૯૭ હેઠળ નિર્દિષ્ટ વિસ્તારો ઉપર પણ પોતાની સત્તા દાવો કરે છે. તે સંસદને આવા વિસ્તારોની મર્યાદાઓ (સમુદ્રી ક્ષેત્રો) નિર્ધારિત કરવાની સત્તા આપે છે. કલમ ૨૯૭માં દર્શાવાયેલા વિવિધ સમુદ્રી ક્ષેત્રો માટે ઉક્ત સત્તાનો સ્વભાવ સમાન ન પણ હોય શકે. તેમ છતાં, ન્યાયિક સત્તાના પ્રબલ અભિપ્રાય મુજબ દરિયાકાંઠાના રાજ્યની સર્વભૌમ સત્તા પ્રાદેશિક જળસીમા સુધી વિસ્તરે છે.

૧૧૧. રાજ્યની પ્રાદેશિક સીમાઓની અંદર આવતાં ભૂખંડ પર કોઈ રાષ્ટ્ર/રાજ્યની સર્વભૌમ સત્તા, બંધારણીય સિદ્ધાંત અને આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા બંનેમાં સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે. જે પ્રદેશ સુધી સર્વભૌમ સત્તા વિસ્તરે છે તે પ્રદેશની અંદર કાયદા બનાવવાની અને તેમનો અમલ કરાવવાની સર્વભૌમ સત્તાધિકારીની સત્તા બંધારણીય સિદ્ધાંતમાં નિર્વિવાદ છે. 'તટીય રાજ્ય'ની સર્વભૌમ સત્તા તેના પ્રાદેશિક જળક્ષેત્ર સુધી વિસ્તરે છે, તે પણ આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદાનો સુપ્રતિષ્ઠિત

સિદ્ધાંત છે, જોકે પ્રાદેશિક જળક્ષેત્રની મર્યાદા સ્થાપિત કરતી કોઈ સમાનરૂપે સ્વીકારેલી કાનૂની માન્યતા અસ્તિત્વમાં નથી – "સમુદ્રી પ્રદેશ". સમુદ્રી પ્રદેશ રાજ્યના રાષ્ટ્રીય પ્રદેશનો પણ ભાગ ગણાય છે કે નહીં, તે એવો પ્રશ્ન છે જેના વિષયમાં મતભેદો અસ્તિત્વમાં છે. જ્યાં સુધી આ અદાલતનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી બી.કે. વાડેયર વિ. એમ/એસ. દૌલતરામ રમેશ્વરલાલ [એ.આઈ.આર. ૧૯૬૧ એસ.સી. ૩૧૧] માં બંધારણીય પીઠે પરિચ્છેદ ૮ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતુંઃ

".........આ પ્રાદેશિક મર્યાદાઓમાં ભારતના પ્રાદેશિક જળક્ષેત્રોનો સમાવેશ થશે..............."

૧૧૨. ભારત પ્રજાસત્તાક અંગે જ્યાં સુધી પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી પ્રાદેશિક જળસીમાની મર્યાદા પ્રારંભમાં ત્રણ નોટિકલ માઇલ હોવાનું માનવામાં આવતું હતું. ત્યારબાદ રાષ્ટ્રપતિની તા. ૨૨.૩.૫૨ની જાહેરાત દ્વારા તે છ નોટિકલ માઇલ સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી અને તા. ૩૦.૯.૬૭ની બીજી જાહેરાત દ્વારા બાર નોટિકલ માઇલ સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી. સંસદના અધિનિયમ ૧૯૭૬ના ૮૦ દ્વારા, તે કાનૂની રીતે ૧૨ નોટિકલ માઇલ તરીકે નિશ્ચિત કરવામાં આવી હતી. આ અધિનિયમ સંસદને પ્રાદેશિક જળસીમાની આવી મર્યાદામાં ફેરફાર કરવાની સત્તા પણ આપે છે.

૧૧૩. પ્રાદેશિક જળ, ખંડીય શેલ્ફ, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અને અન્ય સામુદ્રિક ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ નો ૮૦ (આગળ જઇને જેને 'સામુદ્રિક ક્ષેત્રો અધિનિયમ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે), તે સંસદ દ્વારા અનુચ્છેદ ૨૯૭ હેઠળ

પ્રદાન કરાયેલ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવ્યો હતો. કલમ ૫ અને ૭ સિવાય, અધિનિયમની બાકીની કલમો ૨૬–૦૮–૧૯૭૬ ના રોજ અમલમાં આવી હતી. કલમ ૫ અને ૭ ત્યારબાદ, કલમ ૧(૨) હેઠળ કલ્પિત અધિસૂચનાના બળે, ૧૫–૦૧–૧૯૭૭ ના રોજ અમલમાં આવી હતી. કલમ ૩(૧) એ જાહેર કરે છે કે ભારતની સર્વભૌમતા ભારતના પ્રાદેશિક જળ સુધી વિસ્તરે છે, અને હંમેશાં વિસ્તરતી આવી છે:

ભારતની સર્વભૌમ સત્તા ભારતના પ્રાદેશિક જળસીમા સુધી વિસ્તરે છે અને હંમેશાં વિસ્તરતી આવી છે (હવે પછી જેને પ્રાદેશિક જળસીમા તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવશે) તેમજ તેવા જળની નીચે આવેલા સમુદ્રતળ અને ઉપમાટી, અને તે જળ ઉપર આવેલ હવાઈ અવકાશ સુધી પણ વિસ્તરે છે.

૧૧૩.૧. ઉપકલમ (૨) હેઠળ, પ્રાદેશિક જળસીમાની મર્યાદા યોગ્ય આધારરેખાના સૌથી નજીકના બિંદુથી બાર નોટિકલ માઇલ તરીકે નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે:

પ્રાદેશિક જળસીમાની મર્યાદા તે રેખા છે, જેના દરેક બિંદુ યોગ્ય આધારરેખાના સૌથી નજીકના બિંદુથી બાર સમુદ્રી માઇલના અંતરે આવેલ છે.

૧૧૩.૨. ઉપકલમ (૩) ભારત સરકારને, આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદો અને રાજ્ય પ્રથા પ્રત્યે યોગ્ય ધ્યાનમાં રાખીને, સંસદના બંને ગૃહોની મંજૂરીથી પ્રસિદ્ધ કરાયેલ સૂચના દ્વારા, પ્રાદેશિક જળસીમાની મર્યાદામાં ફેરફાર કરવાની સત્તા આપે છે:

ઉપકલમ (૨) માં સમાવાયેલ કોઈપણ બાબત હોવા છતાં, કેન્દ્ર સરકાર, જ્યારે તેને આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદા અને રાજ્ય પ્રથાને ધ્યાનમાં રાખીને એમ કરવું આવશ્યક જણાય, ત્યારે સત્તાવાર ગેઝેટમાં અધિસૂચના દ્વારા, પ્રાદેશિક જળસીમાની મર્યાદામાં ફેરફાર કરી શકે છે.

૧૧૪. કલમ ૫માં સંલગ્ન ક્ષેત્રની વ્યાખ્યા એવી કરવામાં આવી છે કે તે પ્રાદેશિક જળસીમાથી બહાર અને તેની સંલગ્ન એવો વિસ્તાર છે, જે યોગ્ય આધારરેખાના સૌથી નજીકના બિંદુથી ચોવીસ નોટિકલ માઈલ સુધી વિસ્તરે છે:

કલમ ૫(૧): ભારતનો સંલગ્ન વિસ્તાર (આગળથી જેને સંલગ્ન વિસ્તાર તરીકે ઓળખવામાં આવશે) પ્રાદેશિક જળસીમાથી પરનો અને તેને અડીને આવેલો વિસ્તાર છે અને સંલગ્ન વિસ્તારની મર્યાદા એવી રેખા છે જેના દરેક બિંદુ કલમ ૩ની ઉપકલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત આધારરેખાના સૌથી નજીકના બિંદુથી ચોવીસ નોટિકલ માઈલના અંતરે આવેલ છે.

૧૧૪.૧,. ભારત સરકાર દ્વારા, પ્રાદેશિક જળસીમાની મર્યાદા જે રીતે બદલવામાં આવે છે, તે જ રીતે આ મર્યાદા પણ બદલવામાં આવી શકે છે. કલમ ૬ માં ખંડીય પટ્ટીનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે, જ્યારે કલમ ૭ માં વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની વ્યાખ્યા આપવામાં આવી છે. સંસદે અનુક્રમે કલમ ૩(૩), ૫(૨) અને ૭(૨) હેઠળ ભારત સરકારને સંસદના બન્ને ગૃહોની મંજૂરી સાથે પ્રાદેશિક જળસીમા, સંલગ્ન ક્ષેત્ર અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની મર્યાદાઓમાં ફેરફાર કરવાની

સત્તા આપી છે, ત્યારે કાયદો ખંડીય પટ્ટીની મર્યાદામાં ફેરફાર કરવાની સત્તા આપતો નથી.

૧૧૫. જ્યારે કલમ ૩ એ જાહેર કરે છે કે "ભારતની સાર્વભૌમસત્તા પ્રાદેશિક જળસીમા સુધી વિસ્તરે છે અને હંમેશાથી વિસ્તરતી આવી છે", ત્યારે સંલગ્ન ક્ષેત્રના સંદર્ભમાં આવી કોઈ જાહેરાત જોવા મળતી નથી. બીજી તરફ, ખંડીય પટ્ટના સંદર્ભમાં, કલમ ૬(૨) હેઠળ એવું જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે "ભારતને તેના ખંડીય પટ્ટ અંગે સંપૂર્ણ અને અનન્ય સાર્વભૌમ અધિકારો છે અને હંમેશાથી રહ્યા છે." વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રના સંદર્ભમાં, કલમ ૭(૪)(એ) એ જાહેર કરે છે કે "વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં, સંઘને સજીવ તેમજ નિર્જીવ પ્રાકૃતિક સંપત્તિના અન્વેષણ, શોષણ, સંરક્ષણ અને વ્યવસ્થાપનના હેતુસર તેમજ જ્વારભાટા, પવનો અને પ્રવાહોથી ઊર્જા ઉત્પન્ન કરવા માટે સાર્વભૌમ અધિકારો છે."

૧૧૬. સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમની ભાષામાંથી ઉત્પન્ન થતી અસરોએ જે હોય તે હોય અને કલમ ૬(૨), ૬(૩)(એ) તથા ૭(૪)(એ) માં ઉપયોગમાં લેવાયેલ “સ્વાધીન અધિકારો” અભિવ્યક્તિનો અર્થ જે હોય તે હોય, (ભારતની સર્વભૌમતા તેના પ્રાદેશિક જળપ્રદેશની બહાર તથા સંલગ્ન ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તરે છે કે નહીં), અધિનિયમની યોજનાને ધ્યાનમાં લેતાં, જે કલમ ૫(૫)(એ) અને કલમ ૭(૭)(એ) પરથી સ્પષ્ટ થાય છે, “ભારતમાં તે સમય માટે અમલમાં રહેલ કોઈપણ અધિનિયમ” (જેમ કે ભારતીય દંડ સંહિતા અને ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા) નો અમલ સંલગ્ન ક્ષેત્ર અથવા વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર પર આપોઆપ થતો

નથી. આવા અધિનિયમોની અમલવારી એવા સમુદ્રી ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કરવા માટે ભારતના સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામું બહાર પાડવું આવશ્યક છે. સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ વધુમાં ઘોષણા કરે છે કે, એકવાર આવું જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવે પછી, જેના અમલને આ રીતે વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યો હોય તે અધિનિયમ “એમ માનવામાં આવશે કે” સંબંધિત સ્થિતિ પ્રમાણે સંલગ્ન ક્ષેત્ર અથવા વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર “ભારતના પ્રદેશનો ભાગ છે” એમ અસરકારક બનશે. આવી કાનૂની કલ્પિત સ્થિતિનું સર્જન કરવું નિશ્ચિતરૂપે સર્વસત્તાધિકારી વિધાનમંડળની સત્તાની અંદર આવે છે.

૧૧૭. મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમની કલમ ૭(૭) દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલી સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, ભારત સરકારે તા. ૨૭–૦૮–૧૯૮૧ ની સૂચના દ્વારા ભારતીય દંડ સંહિતા તેમજ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા બંનેની જોગવાઈઓનો અમલ વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર સુધી વિસ્તૃત કર્યો હતો. ઉક્ત સૂચના દ્વારા ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતામાં પણ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો હતો. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતામાં નવી જોગવાઈ — કલમ ૧૮૮એ — ઉમેરવામાં આવી હતી, જે નીચે મુજબ છે:

૧૮૮એ. અનન્ય આર્થિક ક્ષેત્રમાં કરવામાં આવેલ ગુનો: જ્યારે પ્રાદેશિક જળ, ખંડીય શેલ્ફ, અનન્ય આર્થિક ક્ષેત્ર અને અન્ય સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ (૧૯૭૬નો ૮૦) ની કલમ ૭ ની ઉપકલમ (૧) માં વર્ણવેલ અનન્ય આર્થિક ક્ષેત્રમાં, અથવા તેની ઉપકલમ (૨) હેઠળ, જો કોઈ હોય, તો બહાર

પાડવામાં આવેલી અધિસૂચના દ્વારા ફેરફાર કરાયેલ હોય તે મુજબ, કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા કોઈ ગુનો કરવામાં આવે, ત્યારે એવી વ્યક્તિને તે ગુનાના સંબંધમાં એવી રીતે વ્યવહાર હેઠળ લઈ શકાય જાણે કે તે ગુનો તે જે કોઈ સ્થળે મળી આવે તે સ્થળે અથવા કેન્દ્ર સરકાર ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૧૩ હેઠળ જે અન્ય સ્થળે નિર્દેશ કરે તે સ્થળે કરવામાં આવ્યો હોય.

૧૧૮. સંવિધાન હેઠળ, વિધાન સત્તાનું વિતરણ સંસદ અને રાજ્ય વિધાનમંડળો વચ્ચે કરવામાં આવ્યું છે. રાજ્ય વિધાનમંડળને કાયદા બનાવવાની સત્તા રાજ્યના પ્રદેશ સુધી મર્યાદિત છે, જ્યારે સંસદની સત્તા પર આવી કોઈ મર્યાદા નથી.

૧૧૯. જો કે કલમ ૨૪૫ ભારતના પ્રદેશ માટે કાયદા બનાવવા સંસદની સત્તા અંગે કહે છે, કલમ ૨૪૫(૨) સ્પષ્ટપણે જાહેર કરે છે – "સંસદ દ્વારા બનાવવામાં આવેલ કોઈ કાયદો માત્ર એ આધારે અમાન્ય ગણાશે નહીં કે તેની કાર્યક્ષમતા ભારતની બહારના પ્રદેશ સુધી વિસ્તરતી હોય". મારા મત મુજબ, આ જાહેરનામું સંવિધાનિક અદાલતો સહિતની નગરપાલિકા અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર પર એવી મર્યાદા મૂકે છે કે તેઓ પરદેશીય ક્ષેત્રમાં કાર્યક્ષમતા ધરાવવાના આધાર પર કોઈ કાયદાને અસંવિધાનિક જાહેર કરી શકે નહીં અથવા એવા કાયદાને અમલમાં મૂકવાનો ઇનકાર કરી શકે નહીં. તેથી, શ્રી સલ્વે દ્વારા કરવામાં આવેલ પ્રથમ રજૂઆત નિષ્ફળ જ જવી જોઈએ.

૧૨૦. અન્યથા પણ, પ્રાદેશિક સત્તાસર્વભૌમત્વ અને સર્વભૌમ સત્તાધિકારીની પોતાની ધારાઓ તેવા વ્યક્તિઓ પર, જે તેના નાગરિકો ન હોય તો પણ, અને જે ભૌતિક રીતે સર્વભૌમ સત્તાધિકારીના પ્રદેશમાં હાજર ન હોય, બનાવવાની, લાગુ કરવાની અને અમલમાં મૂકવાની ક્ષમતા, આવશ્યક રીતે સમપરિમિત હોતી નથી.

૧૨૧. નિઃસંદેહ, ફોજદારી કાયદા સંબંધે, ૧૯મી સદીની અંગ્રેજી ન્યાયશાસ્ત્રનો આ સિદ્ધાંત છે કે;

"બધા ગુનાઓ સ્થાનિક સ્વભાવના હોય છે. ગુના અંગેનું અધિકારક્ષેત્ર તે દેશમાં રહે છે જ્યાં તે ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય છે.

૧૨૧.૧. પરંતુ તે સિદ્ધાંત હવે સંપૂર્ણ પરમ સિદ્ધાંત તરીકે સ્વીકારવામાં આવતો નથી. આધુનિક જીવનની વધતી જતી જટિલતા, જે વિકસિત તકનીક અને પ્રવાસ સુવિધાઓ તેમજ વિશાળ સીમાપાર વાણિજ્યમાંથી ઊભી થાય છે, તેનાથી એવા ગુનાઓ કરવાનું શક્ય બન્યું છે કે જેણાં પ્રભાવો ગુનેગારોની નિવાસીય સીમાઓની બહાર આવેલા પ્રદેશોમાં અનુભવાય છે. તેથી, રાજ્યો નીચે મુજબ અધિકારક્ષેત્રનો દાવો કરે છે; (૧) એવા ગુનેગારો ઉપર, જેઓ ભૌતિક રીતે રાજ્યની અંદર હાજર નથી; અને (૨) રાજ્યના પ્રદેશની બહાર કરવામાં આવેલા એવા ગુનાઓ ઉપર, જેઓથી રાજ્યના "વાજબી હિતો" પ્રભાવિત થાય છે. આ કાર્ય આંતરરાષ્ટ્રીય કાનૂનમાં માન્ય વિવિધ સિદ્ધાંતોના આધારે કરવામાં આવે છે, જેમ

કે, "વસ્તુનિષ્ઠ પ્રાદેશિક દાવો, રાષ્ટ્રીયતા દાવો, નિષ્ક્રિય વ્યક્તિત્વ દાવો, સુરક્ષા દાવો, સર્વવ્યાપકતા દાવો અને તે સમાન અન્ય".

૧૨૨. બંધારણની કલમ ૧૪ અને ૨૧ દ્વારા મળતી સુરક્ષા, આ દેશમાં કાનૂની પ્રક્રિયાને આધીન બનાવવામાં આવે ત્યારે, વિદેશી નાગરિકને પણ ઉપલબ્ધ છે. આ અદાલતે એકથી વધુ પ્રસંગોએ એવું ઠરાવ્યું છે કે આ બન્ને કલમોમાંથી ઉત્પન્ન થતા અધિકારો માત્ર આ દેશની નાગરિકતા પૂરતા મર્યાદિત નથી અને ન તો તે તેના પર નિર્ભર છે. તેના અનિવાર્ય અનુસંગરૂપે, જ્યારે આ દેશના કાયદેસર હિતોને અસર થાય ત્યારે, આ દેશની સીમાઓની બહાર આવેલા વ્યક્તિઓ અને વસ્તુઓ સામે આ દેશના કાયદાઓ લાગુ કરવાની અને તેમનો અમલમાં મૂકવાની સત્તા આ દેશમાં હોવી જોઈએ. આવા સિદ્ધાંતના પ્રતિપાદનરૂપે, આ દેશના વિવિધ કાયદાઓને તેની સીમાઓની બહાર પણ લાગુ કરવામાં આવ્યા છે.

૧૨૩. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨ ને કલમ ૪ સાથે વાંચતાં, ભારતમાં આવેલ પ્રદેશસીમા "ની બહાર અને તેથી પર આવેલ કોઈપણ સ્થાને" કરાયેલા ગુનાઓ પર સંહિતાની જોગવાઈઓ લાગુ પડે છે; (૧) ભારતના નાગરિક દ્વારા અથવા (૨) ભારતમાં નોંધાયેલ કોઈપણ જહાજ અથવા વાયુયાન પર, તેના સ્થાનને અવગણીને, એવા કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા, જે અનિવાર્ય રીતે નાગરિક હોવો જરૂરી નથી. આવી જાહેરાત ઈ.સ. ૧૮૯૮ જેટલા લાંબા સમય પહેલાં કરવામાં આવી હતી. ઉક્ત કલમમાં ઈ.સ. ૨૦૦૯માં કરાયેલા સુધારા દ્વારા, ભારતમાં

આવેલ પ્રદેશસીમા “ની બહાર અને તેથી પર આવેલ કોઈપણ સ્થાને” રહેલી કોઈપણ વ્યક્તિએ ભારતમાં આવેલ કમ્પ્યુટર સાધનને નિશાન બનાવીને ગુનો કર્યો હોય તો તેવા વ્યક્તિ સુધી આ સંહિતા વિસ્તૃત કરવામાં આવી છે.

૧૨૪. તેવી જ રીતે, સંસદે ખંડીય શેલ્ફ પર દરિયાઈ નૌપરિવહનની સુરક્ષા અને સ્થિર મંચો વિરુદ્ધ ગેરકાનૂની કૃત્યોના દમન અંગેનો અધિનિયમ, ૨૦૦૨ (અધિનિયમ નં. ૬૯ સન ૨૦૦૨), ઘડ્યો, અને તેની કલમ ૧(૨) હેઠળ નીચે મુજબ જાહેર કરવામાં આવ્યું છે:

તે ભારતના સમગ્ર પ્રદેશમાં, જેમાં પ્રાદેશિક જળસીમાની મર્યાદા, ખંડીય શેલ્ફ, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અથવા ભારતના પ્રાદેશિક જળસીમા, ખંડીય શેલ્ફ, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અને અન્ય દરિયાઈ ક્ષેત્રો અધિનિયમ, ૧૯૭૬ (૧૯૭૬ નો ૮૦) ની કલમ ૨ ના અર્થમાં આવેલ ભારતનું કોઈપણ અન્ય દરિયાઈ ક્ષેત્ર સામેલ છે, સુધી વિસ્તરે છે.

(ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૧૨૪.૧. તે દ્વારા સ્પષ્ટપણે ઉક્ત અધિનિયમનો અમલ ભારતના પ્રાદેશિક જળસીમાની હદોથી પરે સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવે છે.

૧૨૫. ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૩, જ્યાં સુધી તે અમારા હેતુ માટે સંબંધિત છે, તે નીચે મુજબ છે:

"(૧) જે કોઈ ગેરકાયદેસર રીતે અને ઈરાદાપૂર્વક–

(એ) જે વ્યક્તિ કોઈ સ્થિર પ્લેટફોર્મ અથવા જહાજ પર સવાર વ્યક્તિ વિરુદ્ધ હિંસાનો કૃત્ય કરે છે, અને જેનાથી તે સ્થિર પ્લેટફોર્મની સુરક્ષા અથવા, જે તે પરિસ્થિતિ મુજબ, જહાજના સલામત સંચાલનને જોખમ થવાની શક્યતા હોય, તેને એવી અવધિની કેદની સજા કરવામાં આવશે જે દસ વર્ષ સુધી વિસ્તરી શકે અને તે દંડ માટે પણ જવાબદાર રહેશે;" (ભાર મૂકવામાં આવ્યો)

૧૨૬. ઉક્ત અધિનિયમના હેતુસર "જહાજ" અભિવ્યક્તિની વ્યાખ્યા કલમ ૨(એચ) હેઠળ કરવામાં આવી છે:

(એચ) "જહાજ" નો અર્થ સમુદ્રતળ સાથે કાયમી રીતે જોડાયેલું ન હોય તેવા કોઈપણ પ્રકારના જળયાનથી થાય છે અને તેમાં ગતિશીલ આધારિત ક્રાફ્ટ, સબમર્સિબલ્સ, અથવા અન્ય કોઈપણ તરતું જળયાનનો સમાવેશ થાય છે.

૧૨૭. સંસદે વિમાનનું “હાઈજેક” કરનાર વ્યક્તિઓ સામે (એન્ટી–હાઈજેકિંગ અધિનિયમ, ૧૯૮૨ ની કલમ ૩ હેઠળ વર્ણવેલ) દંડાત્મક જોગવાઈઓ લાગુ કરવાની પોતાની સત્તા પ્રતિપાદિત કરી હતી. આ અધિનિયમ હાઈજેક કરનારની રાષ્ટ્રીયતા ધ્યાનમાં લેતો નથી. આ અધિનિયમ સ્પષ્ટપણે ભારતની બહાર હાઈજેકિંગનો કૃત્ય કરવામાં આવવાની શક્યતાને માન્ય રાખે છે અને કલમ ૬ હેઠળ જોગવાઈ કરે છે કે આવો ગુનો કરનાર વ્યક્તિ જ્યાં ભારતમાં મળી આવે તે ભારતની અંદરના કોઈપણ સ્થળે એવો ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય તેમ તે અંગે તેની સામે કાર્યવાહી કરી શકાય. તેવી જ રીતે, જિનીવા કન્વેન્શન્સ અધિનિયમ, ૧૯૬૦ ની કલમ ૩ એવી જોગવાઈ કરે છે કે “કોઈપણ વ્યક્તિ કોઈપણ

કન્વેન્શનના ગંભીર ભંગનો ગુનો કરે અથવા કરવાનો પ્રયત્ન કરે, અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા તેવો ગુનો કરાવવામાં મદદ કરે અથવા પ્રેરણા આપે", ભલે તે "ભારતની અંદર કે બહાર" હોય, તો તેને દંડિત કરવામાં આવશે.

૧૨૮. આમ, પૂરતું સ્પષ્ટ થાય છે કે જ્યારે આવા વ્યક્તિઓ એવા કૃત્યો કરે છે જે આ દેશના વિધિસંગત હિતોને અસર કરે છે, ત્યારે ભારતના પ્રદેશની અંદર શારીરિક રીતે હાજર ન હોય એવા વ્યક્તિઓ (તેઓ નાગરિક હોય કે ન હોય) અંગે લાગુ પડે એવા કાયદા બનાવવાની પોતાની સત્તાનો સંસદે હંમેશા દાવો કર્યો છે.

૧૨૯. આવા પ્રતિપાદનને આગળ ધપાવવા માટે અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪(૧) અને (૨) હેઠળ વિચારવામાં આવેલા ગુનેગારો સામે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા કાર્યવાહી સુગમ બને તે હેતુથી, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૮૮ આવી ગુનાઓ સાથે વ્યવહાર કરવાની અધિકારિતા નિર્ધારિત કરે છે. ઉપર ઉલ્લેખિત દરેક અધિનિયમમાં પણ કલમ ૧૮૮ને સમાનાંતર એવી જોગવાઈ સામેલ છે.

૧૩૦. એવો દાવો ભારત માટે વિશિષ્ટ નથી, પરંતુ અન્ય અનેક દેશો દ્વારા પણ કરવામાં આવ્યો છે. ઉદાહરણ તરીકે, આ પ્રશ્ન આર વિ. બાસ્ટર [૧૯૭૧ (૨) ઑલ ઈ.આર. ૩૫૯ (સી.એ.)] તરીકે અહેવાલિત કેસમાં ઊભો થયો હતો. આરોપીએ ઉત્તર આયરલેન્ડમાં ઇંગ્લેન્ડના ફૂટબોલ પૂલ પ્રોમોટરોને પત્રો મોકલ્યા હતા, જેમાં ખોટી રીતે દાવો કર્યો હતો કે તેણે ફૂટબોલની મેચોના પરિણામો યોગ્ય

રીતે પૂર્વાનુમાન કર્યા હતા અને તે જીતની રકમ મેળવવાનો હકદાર હતો. તેના વિરુદ્ધ થેફ્ટ એક્ટ ૧૯૬૮ ની કલમ ૧૫ના વિરુદ્ધ છેતરપિંડી દ્વારા મિલકત મેળવવાનો પ્રયત્ન કરવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો. આરોપીએ દલીલ કરી હતી કે જ્યારે પત્રો ઉત્તર આયરલેન્ડમાં મોકલવામાં આવ્યા ત્યારે પ્રયત્ન પૂર્ણ થઈ ગયો હતો અને સંબંધિત અવધિ દરમિયાન તે ક્યારેય ઉત્તર આયરલેન્ડની બહાર ગયો ન હોવાથી, આ પ્રયત્ન ઇંગ્લેન્ડની અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રની અંદર કરવામાં આવ્યો નહોતો. તેમ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું:

પ્રયાસ અધિકારક્ષેત્રની અંદર કરવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે પ્રયત્ન રચવા માટે આવશ્યક એવા નિકટવર્તી કૃત્યના આચરણ અને પ્રયત્ન નિષ્ફળ ગયો તે ક્ષણ વચ્ચેના અવધિના દરેક ક્ષણે, ગુનો કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવી રહ્યો છે એવું કહી શકાય; તેથી, જ્યારે પત્ર ઇંગ્લૅન્ડની અંદર તેના ગંતવ્યસ્થાને પહોંચ્યો ત્યારે આરોપી પ્રપંચ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવાનો ગુનો કરવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યો હતો અને આથી તે ગુનો અંગ્રેજી અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રની અંદર કરવામાં આવ્યો હતો; વૈકલ્પિક રીતે, એવું પણ કહી શકાય કે આરોપીએ પત્રના પરિવહન અને સુપરતગી માટેની વ્યવસ્થાઓ, જે પ્રયત્નના આવશ્યક ભાગો હતા, અધિકારક્ષેત્રની અંદર કરી હતી; ઇંગ્લૅન્ડમાં કરવામાં આવેલા ગુનાઓ માટે આરોપીની અધિકારક્ષેત્રની અંદર હાજરી આવશ્યક તત્ત્વ ન હતી."(ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૧૩૧. અમેરિકા સંયુક્ત રાજ્યએ આવા દાવા કર્યા:

.... કોઈપણ રાષ્ટ્રની અધિકારક્ષેત્રની બહાર આવેલ કોઈ સ્થળને, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સના નાગરિક દ્વારા કરવામાં આવેલા અથવા તેની વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા ગુનાના સંદર્ભમાં, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સની વિશેષ સામુદ્રિક અને પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રના વિસ્તાર હેઠળ સમાવેશ કરતી જોગવાઈ. ૧૯૮૬માં, અચિલે લૌરા ઘટનાને અનુસરીને, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સે ઓમ્નિબસ ડિપ્લોમેટિક સિક્યોરિટી એન્ડ એન્ટી–ટેરરિઝમ અધિનિયમ સ્વીકાર્યો, જેમાં ફોજદારી સંહિતામાં એક નવી કલમનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો, જે મુજબ યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સની બહાર થયેલા હત્યા અને શારીરિક હિંસા સંબંધિત ગુનાઓ પર યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સને અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થાય, જ્યાં યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સનો કોઈ નાગરિક પીડિત હોય........

(મેલ્કમ એન. શૉ દ્વારા આંતરરાષ્ટ્રીય કાયદો, પાનું ૬૬૫ [છઠ્ઠી આવૃત્તિ])

૧૩૨. તેથી, મારું મંતવ્ય એવું છે કે સંસદને નિઃસંદેહ એવા વ્યક્તિઓ અંગે કાયદો બનાવવાની અને લાગુ કરવાની સત્તા છે, જેઓ ભારતના નાગરિક નથી અને એવા કૃત્યો કરે છે, જે આ દેશના કાયદા મુજબ નિર્ધારિત ગુનાઓ બને છે, ભલે આવા કૃત્યો ભારતના પ્રદેશની અંદર કરવામાં આવ્યા હોય કે નહીં, અથવા ગુનો કરવામાં આવ્યો તે સમયે ગુનેગાર દેહતઃ ભારતીય પ્રદેશની અંદર હાજર હતો કે નહોતો, તે હકીકતથી નિરપેક્ષ રીતે. કોઈપણ સ્થિતિમાં, જ્યારે ધારાસભ્ય જોગવાઈની ભાષા સ્પષ્ટપણે કાયદાનો અમલવિસ્તાર વિસ્તારે છે, ત્યારે આ અદાલત સહિત કોઈપણ મ્યુનિસિપલ અદાલત માટે માત્ર એ આધારે કે કાયદાનો

પ્રવર્તન પ્રાદેશિક સીમાથી બહાર છે, તે કાયદો લાગુ કરવાથી ઇનકાર કરવો ખુલ્લો નથી

૧૩૩. આ વિષયને પૂર્ણ કરતાં પહેલાં, શ્રી સાલ્વેની એક રજૂઆતનો નિરાકરણ કરવો આવશ્યક છે:

૧૩૩.૧. શ્રી સાલ્વેએ અભાન લોયડ ચિલીઝ ઓફશોર લિ. વિ. યુનિયન ઑફ ઇન્ડિયા અને અન્યો (ઉપરોક્ત) માં અહેવાલિત નિર્ણય પર ભારે આધાર રાખ્યો, એ સ્થાપિત કરવા માટે કે આ દેશની સાર્વભૌમ સત્તા ભારતના પ્રાદેશિક જળસીમાથી આગળ વિસ્તરતી નથી અને તેથી, ભારતીય દંડ સંહિતાનો વિસ્તાર ભારતના પ્રાદેશિક જળસીમાથી આગળ કરવો અનુમત્ય નથી.

૧૩૪. નિઃસંદેહ, આ અદાલતે મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ હેઠળ તે અસરના કેટલાક અવલોકનો કર્યા હતા કે;

......ભારતને માત્ર કેટલાક મર્યાદિત સર્વભૌમ અધિકારો જ આપવામાં આવ્યા છે અને ખંડીય શેલ્ફ તથા વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર અંગે ભારતને આપવામાં આવેલા આવા મર્યાદિત સર્વભૌમ અધિકારોને પ્રાદેશિક જળક્ષેત્રના કેસમાં જેમ ભારતની સર્વભૌમતા ખંડીય શેલ્ફ અને વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર ઉપર વિસ્તરે તે રીતે સમકક્ષ ગણાવી શકાય નહીં..........

૧૩૫. આદરણીય ન્યાયાધીશો પ્રત્યે અત્યંત આદર સાથે, મારું મંતવ્ય એ છે કે સાર્વભૌમત્વ "આપવામાં" આવતું નથી, પરંતુ તે માત્ર પ્રતિપાદિત કરવામાં આવે છે. નિઃસંદેહ, સમુદ્રી ક્ષેત્રો અધિનિયમ હેઠળ સંસદે પ્રાદેશિક જળો ઉપર આ

દેશનું સાર્વભૌમત્વ સ્પષ્ટપણે પ્રતિપાદિત કર્યું હતું, પરંતુ સાથે સાથે પ્રાદેશિક જળોની સીમા નક્કી કરવા/બદલવા માટે પોતાની સત્તા પણ પ્રતિપાદિત કરી હતી.

૧૩૬. કોઈપણ સ્થિતિમાં, પ્રશ્ન એ નથી કે ભારત પોતાની પ્રાદેશિક જળસીમાથી બહાર આવેલા વિસ્તારો પર પોતાની સર્વભૌમસત્તાનો દાવો કરી શકે છે કે નહીં અને હકીકતમાં એવો દાવો કર્યો છે કે નહીં. હાલના કેસમાં પ્રશ્ન સંસદની તે સત્તા વિષેનો છે કે તે પોતાની પ્રાદેશિક જળસીમાથી બહાર કાયદાઓનો વિસ્તાર કરી શકે છે કે નહીં, અને આવા સત્તાપ્રયોગની કાયદેસરતાની તપાસ કરવાની આ અદાલતની અધિકારિતા વિષેનો છે. અબાન લોયડ કેસના તથ્યો પર પણ જોવામાં આવે છે કે કસ્ટમ્સ અધિનિયમનો અમલ ભારતની પ્રાદેશિક જળસીમાથી બહાર સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યો હતો અને મેરિટાઇમ ઝોન્સ અધિનિયમ દ્વારા પ્રદાન કરાયેલી સત્તાના આધાર પર તે સ્પષ્ટપણે અનુમત્ય હોવાનું આ અદાલતે માન્યું હતું. તે ચુકાદામાં અનુચ્છેદ ૨૪૫(૨) ના પ્રભાવનો આ અદાલત દ્વારા વિચારણા માટે પ્રશ્ન ઊભો થયો ન હતો.

૧૩૭. બીજા મુદ્દા પર આવીએ તો; શું વિવાદાસ્પદ ઘટના "નેવિગેશનની ઘટના" છે કે નહીં, જેથી "નેવિગેશનની ઘટના" અંગે, દંડાત્મક કાર્યવાહી માત્ર "ફ્લેગ સ્ટેટ" ની અથવા જે રાજ્યનો આરોપી નાગરિક હોય તે રાજ્યની ન્યાયિક સત્તાઓ સમક્ષ જ શરૂ કરી શકાય, આ આધાર પર ભારતની અધિકારક્ષેત્રતા બહાર રાખી શકાય.

૧૩૮. યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની કલમ ૯૭ હેઠળ આવેલ "નૌસંચાલનની ઘટના" અભિવ્યક્તિ વ્યાખ્યાયિત અભિવ્યક્તિ નથી. તેથી, અનિવાર્ય રીતે, આ અભિવ્યક્તિનો અર્થ યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ની સંબંધિત જોગવાઈઓના સંદર્ભ અને માળખામાંથી નિર્ધારિત કરવો પડે. કલમ ૯૭ યુ.એન.સી.એલ.ઓ.એસ.ના ભાગ–૭ માં આવે છે, જે "ઉચ્ચ સમુદ્રો" સાથે સંબંધિત છે. કલમ ૮૬ ભાગ–૭ ની લાગુ પડતાની જોગવાઈ કરે છે. તે નીચે મુજબ છે:

આ ભાગની જોગવાઈઓ સમુદ્રના એવા તમામ ભાગો પર લાગુ પડે છે, જે કોઈ રાજ્યના વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં, પ્રાદેશિક સમુદ્રમાં અથવા આંતરિક જળોમાં, અથવા દ્વીપસમૂહ રાજ્યના દ્વીપસમૂહીય જળોમાં સમાવિષ્ટ નથી. આ અનુચ્છેદ મુજબ અનુચ્છેદ ૫૮ અનુસાર વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રમાં તમામ રાજ્યો દ્વારા ભોગવાતી સ્વતંત્રતાઓમાં કોઈ સંકોચન થતું નથી.

૧૩૮.૧. વધુમાં, અનુચ્છેદ ૮૯ સ્પષ્ટ જાહેર કરે છે કે:

કોઈ રાજ્ય કાયદેસર રીતે એવું દર્શાવી શકતું નથી કે તે ઊંચા સમુદ્રના કોઈ પણ ભાગને પોતાની સાર્વભૌમ સત્તા હેઠળ લાવવા ઇચ્છે છે.

૧૩૯. કલમ ૮૬ ની ભાષાથી આ બાબત અત્યંત સ્પષ્ટ થાય છે કે ભાગ–૭ માત્ર સમુદ્રના તે ભાગ પર જ લાગુ પડે છે જે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર, પ્રાદેશિક જળસીમા વગેરેમાં સમાવેશ પામતો નથી. વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની વ્યાખ્યા કલમ ૫૫ હેઠળ નીચે મુજબ કરવામાં આવી છે.

અનુચ્છેદ ૫૫: વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની વિશિષ્ટ કાનૂની વ્યવસ્થા: વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર એ પ્રાદેશિક સમુદ્રની બહાર અને તેની સીમાસંલગ્ન એવો વિસ્તાર છે, જે આ ભાગમાં સ્થાપિત વિશિષ્ટ કાનૂની વ્યવસ્થાને આધીન છે, જેના હેઠળ તટીય રાજ્યના અધિકારો અને અધિકારક્ષેત્ર તથા અન્ય રાજ્યોના અધિકારો અને સ્વતંત્રતાઓનું શાસન આ કન્વેન્શનની સંબંધિત જોગવાઈઓ દ્વારા થાય છે.

૧૪૦. આવી સ્થિતિ હોય ત્યારે, હું આ મતે છું કે "નેવિગેશનની ઘટના" અભિવ્યક્તિનો અર્થ જે કંઈ હોય તે હોવા છતાં, અનુચ્છેદ ૯૭ નો વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર પર કોઈ લાગુ પડતો નથી. યુએનસીએલઓએસ હેઠળ પણ, અનુચ્છેદ ૫૭ એ જોગવાઈ કરે છે કે "વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર તે આધારરેખાઓમાંથી, જ્યાંથી પ્રાદેશિક સમુદ્રની પહોળાઈ માપવામાં આવે છે, ત્યાંથી ૨૦૦ નોટિકલ માઈલથી આગળ વિસ્તરશે નહીં". અનુચ્છેદ ૫૫ અને ૫૭ ના સંયુક્ત વાચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અનુચ્છેદ ૫૭ હેઠળ દર્શાવ્યા મુજબ માપવામાં આવેલી ૨૦૦ નોટિકલ માઈલની મર્યાદાની અંદર, વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની મર્યાદા નિર્ધારિત કરવાની દરેક તટીય રાજ્યની સત્તા આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે માન્ય છે. મેરીટાઈમ ઝોન્સ અધિનિયમની કલમ ૭(૧) હેઠળની જાહેરખબર, જે વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્રની મર્યાદા નિર્ધારિત કરે છે, તે યુએનસીએલઓએસની શરતો સાથે સંપૂર્ણપણે સુસંગત છે. તેથી, યુએનસીએલઓએસનો અનુચ્છેદ ૯૭ વિશિષ્ટ આર્થિક ક્ષેત્ર પર લાગુ પડતો નથી, જેમાં સંલગ્ન ક્ષેત્ર એક ભાગ છે, અને પ્રશ્નાધીન ઘટનાના સંદર્ભમાં એ જ

સંબંધિત વિસ્તાર છે. તે કારણસર, શ્રી સાલ્વેની બીજી રજૂઆત પણ નિષ્ફળ જવી જોઈએ.

The translation of this judgment has been provided by M/s. Hyperlink E-Solution Private Limited.

===

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*